

ARCH E

Az Építész Tervpályázatok
Európai Platformja

Az ARCH-E Európai Tervpályázati térkép

Magyar nyelvű kiadás

Az Európai Unió támogatásával. A kifejtett nézetek és vélemények kizárólag a szerző(k) nézeti és véleményei, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) nézeteit és véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem az EACEA nem tehető felelőssé.

ARCH E

Az Építész Tervpályázatok
Európai Platformja

Az ARCH-E
Európai
Tervpályázati
térkép

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Rövidítések jegyzéke	4
Ábrák jegyzéke	6
Bevezetés	8

1 fejezet: A tervpályázatok európai állapotának feltérképezése .....

19

1.1 Ausztria	29
1.2 Horvátország	34
1.3 Ciprus	38
1.4 Cseh Köztársaság	42
1.5 Németország	47
1.6 Magyarország	53
1.7 Hollandia	57
1.8 Szlovénia	62
1.9 Dél-Tirol	67
1.10 Spanyolország	70
1.11 Svájc	74

2 fejezet: A tervpályázatokról szóló európai eszmecsere öt paramétere .....

78

2.1 Jogszabályok: A tervpályázatokra vonatkozó jogszabályi keret(ek)	79
2.1.1 Fenntarthatóság: A tervpályázatokban rejlő lehetőségek és hiányosságok	81
2.2 Elérhetőség: Tények, érzékelés és stratégiák	85
2.2.1 Határokon átnyúló mobilitás az Európai Tervpályázatokban	89
2.3 Minőség: Kulcselemek a kiváló minőségű tervpályázatokhoz	91
2.3.1 Méltányosság: Kiváló minőségű és tisztességes feltételek az építészek számára	95
2.4 Átláthatóság: Kezdjük a párbeszéddel	97
2.5 Az európai tervpályázatok előnyei és kockázatai: az érdekelt felek szempontjai	100

3. fejezet: Jó példák az európai tervpályázatok között	105
3.1 Ausztria: az együttműködő tervpályázat: A Grazi Egyetemi Könyvtár épület esete	107
3.2 Szlovén tervpályázati szabályozás: Plečnik Baragova Szeminárium bővítése	109
3.3 'Een Nieuwe Bouwcultuur*': Nieuwe Veemarkt esete Zwolle-ban	111
3.4 SIA 142 rendelkezés: A svájci tervpályázati rendszer szabályozása és eszközei	113
3.5 Az ötlettől a tervig: Az egykori lušičíci laktanya városi átalakítása	115
3.6 IMPSOL tervpályázat sorozat: 85 szociális lakássegység Cornellä-ban	117
3.7 Építészeti örökség és innováció: Simmelweis Egyetem Egészségtudományi Karának új oktatási épülete	119
3.8 Átláthatóság a részvételen keresztül: Luise Büchner Oktatási Campus	121
3.9 A közösség és a kreativitás előmozdítása: Lemba Kultúrális Falu	123
3.10 Kihívások és innováció a cseh tervpályázatokban: A Chýně–Hostivice Közösségi Iskola tanulságai	125
Következtetések	127
Köszönetnyilvánítás	133
Irodalomjegyzék	135
I. melléklet – Nemzeti tervpályázatok szabályozása és irányelvei	139
II. melléklet – A személyes interjúk listája	148
ARCH-E I Tervpályázati térkép I Kolofon	152

Rövidítések jegyzéke

ARCH-E a Partnerek és az Együttműködő Partnerek

BKZT	Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamara (BKZT, Ausztria)
ACE	Építészek Európai Tanácsa (ACE-CEA)
CCA	Horvát Építész Kamara (CCA, Horvátország)
ZAPS	Szlovén Építész és Területrendezők Kamarája (ZAPS, Szlovénia)
CAA	Ciprusi Építészek Szövetsége (CAA, Ciprus)
BAK	Német Építészek Szövetségi Kamarája (BAK, Németország)
TU/e	Eindhoveni Műszaki Egyetem (TU/e, Hollandia)
UPV	Valenciai Műszaki Egyetem (UPV, Spanyolország)
SEPA	SEPA Mérnöki Kft. (SEPA, Ausztria)
MÉK	Magyar Építész Kamara (MÉK, Magyarország)
UIA	Építészek Nemzetközi Szövetsége (UIA)
ČKA	Cseh Építész Kamara (ČKA, Csehország)
CNOA	Francia Nemzeti Építész Kamara (CNOA, Franciaország)
	Bozen tartományi Kamara (Dél-Tirol)
SIA	Svájci Mérnökök és Építészek Szövetsége (SIA, Svájc)

EU Jogszabályok és nemzeti jogszabályok és szabályzatok

2014/24/EU	Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC Text with EEA relevance.
2018/844/EU	Directive 2018/844 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive 2010/31/EU on the energy performance of buildings and Directive 2012/27/EU on energy efficiency.
BöB	Bundesgesetz über das öffentliche Beschaffungswesen (Swiss Federal Law on Public Procurement).
BVerG 2018	Bundesvergabegesetz (Austrian Federal Procurement Act).
GWB	Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (German Acts against Restraints on Competition).
IVöB	Interkantonale Vereinbarung über das öffentliche Beschaffungswesen (Swiss Intercantonal Ordinance on Public Procurement).
RPW	Richtlinie für Planungswettbewerbe (German Guidelines for Design Contests).
UVgO	Unterschwellenvergabeordnung (German Sub-threshold Public Procurement Ordinance).
VgV	Vergabeverordnung (German Procurement Ordinance).
VöB	Vereinbarung über das öffentliche Beschaffungswesen (Swiss Ordinance on Public Procurement).
WSA 2010	Wettbewerbsstandard (Austrian Competition Standard Guidelines).
ZJN-3	Zakon o Javnem Naročanju (Slovenian Public Procurement Act).
PJN	Pravilnik o javnih natečajih za izbiro strokovno najprimernejših rešitev prostorskih ureditev in objektov (Slovenian by-law regulation on ADC).
ZUREP-3	Zakon o urejanju prostora (Slovenian Spatial Planning Act).

Ábrák listája

0.1 ábra	Az ARCH-E Project Partnerek és az Együttműködő Partnerek térképe
0.2 ábra	A szabályos tervpályázati folyamatot szemléltető diagram
1.1 ábra	A népesség és az egy főre jutó reál GDP térképe
1.2 ábra	A diplomás építészek térképe
1.3 ábra	A bejegyzett építészek térképe
1.4 ábra	A bejegyzett építész irodák térképe és összetétele
1.5 ábra	Az építészek nemzetközi kapcsolatainak térképe
1.6 ábra	A tervpályázatok átlagos számának és típusainak térképe
1.7 ábra	A nemzeti tervpályázatokban részvevő irodák térképe
1.8 ábra	Az EU nyílt tervpályázataiban részvevő nemzeti és külföldi irodák térképe
1.9 ábra	A tervpályázatok ajánlatkérőinek térképe
2.1 ábra	A tervpályázatok elérhetősége
2.2 ábra	A határokon átnyúló mobilitás akadályai
2.3 ábra	Az építészet minőség elemei a tervpályázatokban
2.4 ábra	A tervpályázatok átláthatósága

- 3.1 ábra** A Grazi Egyetemi Könyvtár bővítésének képe (foto: Michael Kopp)
- 3.2 ábra** A Joše Plečnik által tervezett (1936) Baragova-i Szeminárium épületének bővítésének nyertes terve (foto: Denis Hitrec)
- 3.3 ábra** A zwolle-i Nieuwe Veemarkt tervpályázat nyertes terve (foto: Joost Emmerik, Studio Nauta, Mulder Zonderland)
- 3.4 ábra** Képernyőkép "Espazium Competitions" honlapról (Svájc)
- 3.5 ábra** 2022-ben elfogadott Településfejlesztési terv Lušcić-Centre (kép forrása: Karlovač Önkormányzata)
- 3.6 ábra** A Cornellà-i 85 szociális lakóegység - építészek: Peris+Torral Arquitectes (foto: José Hervia)
- 3.7 ábra** A Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar, az új aulatér belső tere (foto: Barta Bálint)
- 3.8 ábra** Civilek párbeszéde Luise Büchner Oktatási Campus tervpályázat két díjazott építészével (foto: Bürogemeinschaft Sippel)
- 3.9 ábra** Légi felvétel a Lemba Kulturális Faluról (foto: Charis Solomou)
- 3.10 ábra** A Chýně–Hostivice Községi Iskola látványterve (foto: Dousek–Záborský)

Bevezetés

Az **ARCH-E** Projekt elkötelezett az épített környezet magas színvonalú építészeti megoldásainak előmozdítására azért, hogy növeli az építészeti tervezési tervpályázatok (ADC-k) használatát Európában, és leküzdje az építészeti szolgáltatások határokon átnyúló piaci akadályait. A tervpályázatok struktúráit a nemzeti keretek és hagyományok határozzák meg, de az országok közötti információcsere hiánya más akadályokkal együtt alacsony nemzetközi részvételhez vezetett. Ez a helyzet sok építészt kizár a határokon átnyúló uniós piacon való részvételből, akadályozza a tervpályázatokban való részvételt, és korlátozza a tanulási lehetőségeket a pályázatok szervezése és végrehajtása terén. Ez különösen a kis- és mikrovállalkozásokat érinti, amelyekben gyakran átlagon felüli az építésznők és/vagy fiatal építészek aránya, ami hátrányosan érinthet szakmai pályafutásukat. A tervpályázatok alkalmazásához hozzájárul a Baukulturról szóló Davosi nyilatkozat¹ és az új európai Bauhaus alapvető értékeinek, azaz a fenntarthatóságnak, az esztétikának, valamint az európai építészeti tervezési és építési projektekbe való befogadásának és a jobb végrehajtásához. A cél az, hogy pozitív hatást gyakoroljunk a fenntarthatósági kihívásokra és az épített környezet minőségére.

¹ damosdeclaration2018.ch/en

Célkitűzések és eredmények

Az ARCH-E elismeri az építészeti tervezési tervpályázatok (ADC-k) döntő szerepét a biztonságos, tisztességes, fenntartható, inkluzív és minőségi (építész) környezet megteremtésében. Ezért a pályázatokhoz való elérhetőség Európa-szerte történő javítása és előmozdítása érdekében ez a projekt a következő célkitűzéseket követi:

- **Fokozza a határokon átnyúló együttműködést** a különböző építész szakemberek között az ARCH-E platform és a hálózat, a szolgáltatások és a digitális megoldások használatával.
- **A tudatosság növelése és a tanulási folyamatok** lehetővé tétele az érdekelt felek, az építészek, a politikai döntéshozók és a tervpályázatot kiíró szervezetek körében, ami új gondolkodásmódot eredményez az építészeti kihívásokkal kapcsolatban, és előmozdítja a hosszú távú innovációs stratégiákat.
- **Nemzeteken átnyúló tervpályázatkultúra kialakítása** az építészeti ötletek terjesztése és cseréje révén.

E célkitűzésekkel összhangban az ARCH-E projekt eredményei alapján **Fehér Könyvet** dolgoznak ki, amely tájékoztatja a politikai döntéshozókat, és ajánlásokat fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy a karrierek nemzetközivé tétele, az egyenlő bánásmód és a Zöld Megállapodás céljai hogyan érhetők el a legjobban az építészetben. Az ARCH-E Konzorcium Európa-szerte több mint 600 000 építészhez jut el, akik profitálnak a projekt eredményeiből.

Projekt partnerek és együttműködési partnerek

Az ARCH-E tíz európai partnerszervezet együttműködése: az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamara (BKZT), az Építészek Európai Tanácsa (ACE), a Horvát Építész Kamara (CCA), a Szlovén Építész és Területrendezők Kamarája (ZAPS), a Ciprusi Építészek Szövetsége (CAA), a Német Építészek Szövetségi Kamarája (BAK), az Eindhoveni Műszaki Egyetem (TU/e), a Valenciái Műszaki Egyetem (UPV), a Sepa Engineering GmbH. (SEPA), a Magyar Építész Kamara (MÉK).

Együttműködő partnerként vesz részt: a Cseh Építész Kamara (ČKA), a Francia Nemzeti Építész Kamara (CNOA), a Bozen tartományi Építész Kamara (Dél-Tirol), a Svájci Mérnökök és Építészek Társasága (SIA) és az Építészek Nemzetközi Szövetsége (UIA) az ARCH-E projektben.

0.1. ábra: ARCH-E Projekt partnerek és együttműködő partnerek térképe.

Az ARCH-E Kutatás

Míg a lakókörnyezet építészeti minőségének javítása és az innováció előmozdítása tervezési elképzelések révén, az **Építészeti Tervpályázatok szintén hozzájárulnak a különböző érdekelt felek, térbeli kompetenciák és kultúrák közötti tudás előállításához és cseréjéhez**. Ebben az értelemben az **tervpályázatok nyitott arénaként működhetnek egy széles körű építészeti eszmecsere²** számára. Ezért a tervezési tervpályázatok megújult figyelmet kapnak a kulturális értéküket³ elismerő tudományos munkákban. A független szervezetek⁴, szakmai szövetségek és intézmények⁵ is egyre inkább elkötelezettek a tervpályázat dinamikájára, eljárásaira és gyakorlataira vonatkozó ismeretek elmélyítése és terjesztése iránt a nemzeti rendszerekre gyakorolt pozitív hatás előmozdítása és az együttműködés fokozása érdekében. Európai összefüggésben a közbeszerzésről szóló 2014/24/EU irányelvnek a tagállamok nemzeti jogba való átültetése szakpolitikai alapot kínál a tanulási és cserefolyamatok megkönnyítéséhez.

Nemzeti szinten az országspecifikus keretek és hagyományok hozzájárulnak a helyi pályázati rendszerek egyediségéhez. Ezek tükrözik az építészeti kultúrák és örökségek gazdagságát és sokféleségét Európa-szerte. A tudás terjesztésére irányuló elkötelezett erőfeszítések során fontos, hogy ezeket a különbségeket tanulási lehetőségekké alakítsuk. Hiányzik továbbá a pályázati-adatok Európa-szerte történő gyűjtésére és megismertetésére vonatkozó hosszú távú stratégia. Kutatási kezdeményezésein keresztül az **ARCH-E projekt az európai építészeti, kamaráik és szakmai szövetségeik tudással és információcserével kapcsolatos problémáival foglalkozik**. Az ARCH-E elismeri, hogy a tervpályázatok eljárásaira, struktúráira és minőségi szabványaira vonatkozó ismeretekhez való korlátozott hozzáférés azzal a kockázattal jár, hogy sok építész kizár az európai piachoz való hozzáférésből, akadályozza a tervpályázatot és megakadályozza az uniós célok hatékony végrehajtását. **Az ismeretek terjesztése révén az ARCH-E célja, hogy megkönnyítse a nemzeti kereteken túlmutató politikák és gyakorlatok megértését, enyhítse a tervpályázatkultúrákat övező előítéleteket és**

---

2 Mejía-Hernández and Nuijsink, 2020: 2.

3 See: Andresson et al., 2013; Chupin et al., 2015; Theodorou and Katsakou, 2018;

4 See the publication Architectuur Lokaal, 2017 presented at the Conference 'Competition Culture in Europe'; Architectuur Lokaal, 2021; the edited volume published by Project Compass CIC: Menteth, 2018; and the recent publication by Hossbach and Lehmmaus, 2024.

5 See the statistical studies of ZAPS: Kryżanowski et al., 2023; and the Interreg Project developed by the Austrian Federal Chamber of Civil Engineers and the Bavarian Chamber of Architects:

https://www.arching.at/aktuelles/interreg_projekt.html.

elfogultságokat, és bővítse az építészeti szakemberek lehetőségeit a nemzeti határokon túli projektmegbízások biztosítására.

A három kutatási terület

Az ARCH-E kutatási tevékenysége az összes partner és együttműködő partner bevonásával kezdődött egy előzetes adatgyűjtésben (0. tanulmány), amely több mint száz kérdést tartalmazó online formában rendszerezte a nemzeti adatokat. Ezek három fő kategóriát foglaltak magukban: nemzeti statisztikai adatok, az építész szakemberekre és szakmagyakorlásra vonatkozó adatok, valamint a pályázatok tendenciáira és jellemzőire vonatkozó adatok. Az előzetes adatgyűjtés megteremtette az ARCH-E projekt országai közötti különbségek és hasonlóságok megértésének és megvitatásának alapját a személyes projekttalálkozók és az online csoport ülések során.⁶

A 0. tanulmány kidolgozását követően az ARCH-E kutatás három specifikus, mégis egymással összefüggő tanulmányi területre fejlődött: a Tervpályázatok Európai Térképe (1. tanulmány), a többnyelvű ARCH-E Szószedet (2. tanulmány) és az Építészek igényeiről szóló felmérés (3. tanulmány). Minden tanulmány magában foglalja a vizsgálat konkrét céljait, a különböző módszereket és az eredményeket.

Az első tanulmány, az **ARCH-E Európai tervpályázatok Térképe** a célja, hogy átfogó ismereteket tárjon fel ki az építészeti tervezési tervpályázatokról (ADC-k), azok jogszabályi kereteiről, gyakorlati megvalósításáról és minőségi szabályairól Európa-szerte. A tanulmány végső eredményeit ez a kiadvány mutatja be, amely 11 országprofil, az európai pályázatok kihívásainak és lehetőségeinek uniós szintű elemzését, valamint 10 jól sikerült példát tartalmaz. A kiadvány célja, hogy betekintést és fejlődési lehetőségeket nyújtson az építészek és az érdekelt felek számára, és szinkronban működik az online tervpályázati térképpel, amelynek célja a naprakész országspecifikus információk és hasznos linkek összefoglalása az időbeni változással.

Az osztrák Szövetségi Kamara és a bajor Építész Kamara közötti Interreg projektekre építve az **ARCH-E Szószedet** felismerte bizonyos terminológia és technikai fogalmak értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos nehézségeket, még akkor is, ha a közös nyelv azonos. Ez az eszköz többet kínál az egyszerű

---

⁶ See the statistical studies of ZAPS: Kryżanowski et al., 2023; and the Interreg Project developed by the Austrian Federal Chamber of Civil Engineers and the Bavarian Chamber of Architects: https://www.arching.at/aktuelles/interreg_projekt.html.

fordításoknál; partnerországoként több mint száz kifejezést gyűjtött össze, magyaráz el és kapcsol össze, amelyek a legjobban meghatározzák a nemzeti tervpályázati eljárások kifejezéseit és azok szakmai specifikus értelmezését. A Szószedet az ARCH-E platformon keresztül érhető el, és a jövőbeli bővítésre és felhasználásra szolgál.⁷

Végezetül az **Építészeti igényeiről szóló kutatás** révén a projekt célja az európai építészeti dinamikájának megértése különböző kontextusokban, a nemzeti és európai tervpályázatokban való részvételükre összpontosítva. Egy névtelen online felmérésen keresztül a tanulmány meghatározza az érdeklődő építészeket, foglalkozik az esetleges ismeretekbeli hiányosságokkal, megvizsgálja nemzetközi kapcsolataikat, és feltárja az ARCH-E lehetőségeit az építészeti pályázatokban való részvételének támogatására és megkönnyítésére.

Az ARCH-E Európai tervpályázatok térképe

Az ARCH-E célkitűzései és kutatási törekvései keretében ez a beszámoló, az **ARCH-E Európai tervpályázatok térképe**⁸, hozzájárul az építészeti tervezési tervpályázatok (ADC-k) tudásterületének bővítéséhez. Ezt oly módon éri el, hogy elemzi a közös és konkrét jogi kereteket, szabályokat és gyakorlatokat a kiválasztott uniós tagállamokban. Ez a kutatás áttekintést nyújt a pályázatok európai kontextusáról, kiemeli szervezésük, lebonyolításuk és eredményeik sokféleségét, és kiindulópontként szolgál az érdekelt felek, az építész szakemberek, az ajánlatkérő intézmények, a szakmai kamarák és szövetségek közötti hosszú távú megbeszélésekhez.

E beszámoló felépítése és kidolgozása a következő konkrét célkitűzéseken alapul:

- Nemzeti szinten: **a tervpályázati rendszerekkel kapcsolatos** tudás- és ismeretterület bővítése az erősségek és a fejlesztésre szoruló területek azonosítása érdekében.
- Európai szinten: **az Uniós szakpolitikáknak és céloknak** (azaz a Zöld Megállapodásnak⁹ és a fenntartható közbeszerzésnek, az új európai Bauhausnak¹⁰, a Davosi nyilatkozatnak¹¹, az egyenlő bánásmódnak és a

⁷ The ARCH-E Glossary constitutes a useful tool to enhance the understanding of the terms used in this report.

⁸ <https://www.arch-e.eu/adc-map>

⁹ commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

¹⁰ new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

¹¹ [davosdeclaration2018.ch/en](https://www.davosdeclaration2018.ch/en)

nemek közötti egyenlőségnek) **a pályázatokba való beépítésre történő összpontosítás, valamint az uniós szintű részvétel és együttműködés kihívásainak és lehetőségeinek** vizsgálata a különböző érdekelt felek szemszögéből.

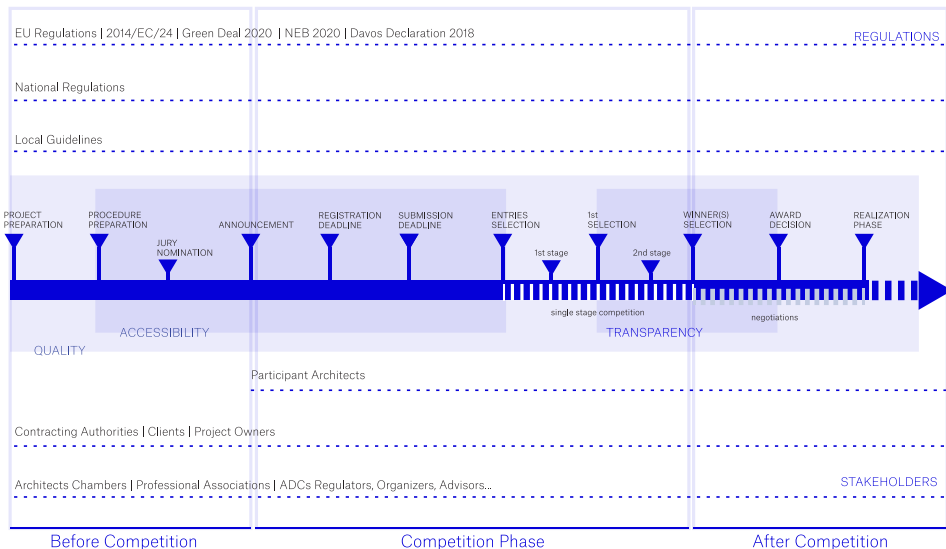
- **A tervpályázati jó példáinak bemutatása** a sikeres pályázatok lebonyolítása utáni eredmények bemutatása, a tanulási folyamatok javítása érdekében.

Az ARCH-E térkép egyedülálló információforrást jelent az építészet területén minden olyan szakembernek (építészek, szakmai kamarák, független szervezetek és szövetségek) számára, akik elkötelezettek az építészeti szolgáltatások európai piacának hosszú távú fejlesztése mellett. Az ARCH-E projekt elismeri, hogy a pályázatok dinamikus folyamatok, amelyek az idő múlásával alakulnak ki, és szorosan kapcsolódnak ahhoz a sajátos politikai, gazdasági és kulturális környezethez, amelyben fejlődnek. Ezért ezt a tanulmányt egy digitális **Tervpályázatok térképe** támogatja, amely az **ARCH-E platformon** keresztül érhető el, és amely összefoglalja a jelenlegi kutatási eredményeket a naprakész információkkal, linkekkel és adatokkal, az idő múlásával tovább fejlődik.

Kutatási módszertan

Időbeli és dinamikus folyamatként az építész tervezési tervpályázatok szabályozási normákat és jogszabályi előírásokat foglalnak magukban a különböző kormányzati szinteken (az európai és nemzeti szinttől az önkormányzati szintig). Szubjektív értelmezéseket is tartalmaznak, amelyek különböző érdekelt felektől származnak. Ezek az elemek nemcsak a tervpályázatok időbeli átalakulását befolyásolják, hanem a tanulmányozásuk módját is. A pályázatok tanulmányozásához mind mennyiségi, mind minőségi adatok széles skálájának kezelésére van szükség. Ezért az ARCH-E térkép alapját képező kutatási módszertan vegyes módszeren alapul, amely másodlagos elemzésen és félig strukturált interjúkon keresztül magában foglalja az elsődleges és másodlagos forrásokat. Emellett a kutatás hasznára vált az ARCH-E Partnerekkel és Együttműködő Partnerekkel folytatott rendszeres felülvizsgálat és megbeszélés a személyes projekttalálkozók és az online csoport ülések során.

Az elemzés öt paramétere

0.2.ábra: Egy szabványos tervpályázat folyamat ábrája. A 6. pontban kidolgozott diagram egy szabványos tervpályázat kontextusát, kulcsszereplőit és idővonalát tartalmazza, és vizuálisan rögzíti, hogy az egyes témák hogyan lépnek hatályba a pályázatok gyakorlatában.

A pályázatok tanulmányozásának egyik fő kihívása az uniós országok és tervpályázatrendszereik közötti különbségek és hasonlóságok összehasonlítására szolgáló témák (vagy paraméterek) azonosítása. Az ARCH-E projekt I. találkozóán Ljubljanában az összes projektpartner megvitatott és egyeztetett egy öt összehasonlítható témát: **szabályozás, elérhetőség, minőség, átláthatóság és előnyök az érdekelt felek számára**. Ezeket az előírt pályázati eljárás fő tervpályázati fázisai alapján határozták meg. Amint ezt az 0.2. ábra mutatja, a paraméterek közül három a tervpályázat teljes folyamatára (azaz a szabályozásra, a minőségre és az érdekelt felek számára biztosított előnyökre) vonatkozik, míg a másik kettő konkrét szakaszokra (azaz az elérhetőségre és az átláthatóságra) vonatkozik. Ez az öt paraméter alkotja azt az elemzési lencsét, amellyel a különböző adatkészleteket¹² össze lehet kapcsolni, uniós szinten meg lehet vitatni a pályázatokat, és ki lehet választani a bevált gyakorlatok példáit. Ezek a témák azonban nem kizárólagosak: az információk típusától függően mindegyik konkrétan altémákra (például fenntarthatóság, határokon átnyúló mobilitás és méltányosság) bontható további összehasonlítás és elemzés céljából.

¹² A more detailed categorisation of the data collected for this study is included in the "Research Package Summary": <https://bit.ly/3vj4PyP>.

Vegyes módszerű megközelítés

A kvantitatív és kvalitatív adatok integrálásában az ARCH-E tervpályázati térkép kutatásában alkalmazott fő módszerek közé tartozik az irodalomelemzése, a félig strukturált személyes interjúk és a szakértői értékelések.

Az **irodalomelemzése** magában foglalja az ARCH-E projekt releváns témáival kapcsolatos meglévő szakirodalom elemzését, valamint a projektpartnerek és együttműködési partnerek által biztosított anyagok gyűjtését és értelmezését (a 0. tanulmány adatai, meglévő országjelentések, online adatbázisok és statisztikák). Másodlagos forrásokat (irodalmi források, hivatalos jelentések és szakmapolitikai dokumentumok) használtak az ARCH-E kutatás szélesebb építészeti megvitatására, az elsődleges forrásokból származó adatok integrálására és a megállapítások értelmezésének támogatására. Emellett megkönnyítik a pályázati gyakorlatok és a kiválasztott uniós szakpolitikák és célok (azaz a davosi nyilatkozat, a Baukultur koncepciója, valamint a zöld megállapodás és az új európai Bauhaus fenntarthatósági törekvései) közötti kapcsolat vizsgálatát.

Míg az irodalomelemzése megalapozza és kontextusba helyezi a vizsgálatot, a kvalitatív adatok gyűjtésének fő módszere és elsődleges forrása az építészet tervpályázatok vezető szakértőivel folytatott **félig strukturált interjúk**. 40 online interjú során összesen 46 interjúalany (28 férfi és 18 nő) nyújtott betekintést a tervpályázatok (ADC)¹³ nemzeti és európai szintű végrehajtásának tapasztalataiba, a tervpályázatok öt témájára reflektálva: szabályozás, elérhetőség, minőség, átláthatóság és előnyök az érdekelt felek számára. A résztvevők személyeket az ARCH-E partnerek javaslatai alapján választottuk ki (partnerországokként öt résztvevő), különböző érdekelt felek részvételével: építészek, kamarai képviselők, a közbeszerzés és a pályázatok szabályozás területének szakértői, a pályázatok vezetői építészei, szervezők, ügyfelek és projektgazdák. Fontos azonban figyelembe venni, hogy ezek a szakmai kategóriák sokszor átfedik egymást, mivel a résztvevők a tervpályázati folyamaton belül különböző szerepeket tölthetnek be. A félig strukturált interjúk kvalitatív módszere lehetővé teszi az észlelésekkel és gyakorlatokkal kapcsolatos szempontok beépítését. Ezeket gyakran figyelmen kívül hagyják a hivatalos dokumentációban, és jobban tükrözik a pályázatok időbeli, kulturális és kontextuális jellegét.

---

¹³ Before carrying out the interview sessions, the research plan and interview guide were submitted for review by the Ethical Review Board (ERB) of Eindhoven University of Technology and obtained approval on 25 September 2023 (Ethical Review Code: ERB2023BE63).

A kutatási folyamat minőségének biztosítása érdekében az ARCH-E projekt partnerei, együttműködő partnerei és munkatársai **rendszeresen felülvizsgálták** annak előrehaladását.

Konkrétabban, az I. projekttalálkozón Ljubljanában megvitatták és kiválasztották az öt elemzési témát. A II. projekttalálkozó alkalmából Berlinben bemutatták és áttekintették a 0. tanulmány előzetes adatgyűjtését és az interjú útmutató tervezetét. Végül a III. projekttalálkozón, Budapesten a bevált tervpályázati gyakorlatok bemutatásának, megvitatásának és kiválasztásának szentelték. Emellett 2023. novemberétől hetente kutatási „tanácsadói órákat” szerveztek, hogy teret biztosítsanak a kutatási tevékenységekkel kapcsolatos közvetlen megbeszéléseknek, visszajelzéseknek és pontosításoknak.

A tanulmány áttekintése

Az ARCH-E tervpályázati térkép a pályázatokról három fő fejezetből áll, amelyek mindegyike a tanulmány fent említett célkitűzéseivel foglalkozik, tükrözve az építész tervezési tervpályázatok nemzeti és uniós szintű jellemzőit. A **Bevezetőt** követően, amely felvázolja az ARCH-E projekt általános céljait, kutatási törekvéseit és a tanulmány módszertani választásait, az **1. fejezet** áttekintést nyújt a pályázatok európai kontextusáról. Két fő részből áll: **1)** a pályázatokra és az építész szakmára vonatkozó nemzeti adatok összehasonlító térképeken történő grafikus megjelenítése, valamint **2)** tizenegy országprofil a nemzeti tervpályázatszervezők szöveges és info-grafikus leírásával.

A **2. fejezet** a pályázatok európai dimenziójával foglalkozik. A második fejezet az öt paraméter (szabályozások, elérhetőség, minőség, átláthatóság és az érdekelt felek előnyei) alapján épül fel, és rávilágít az építészeti szolgáltatások uniós piacának kihívásaira és lehetőségeire. Az interjúk résztvevőinek tapasztalatai és megállapításai révén ez a fejezet ösztönözi kívánja a gondolkodást és az eszmecserét, hangsúlyozva a pályázatokban való részvétel, a lebonyolítás és az eredmények szubjektív minőségét.

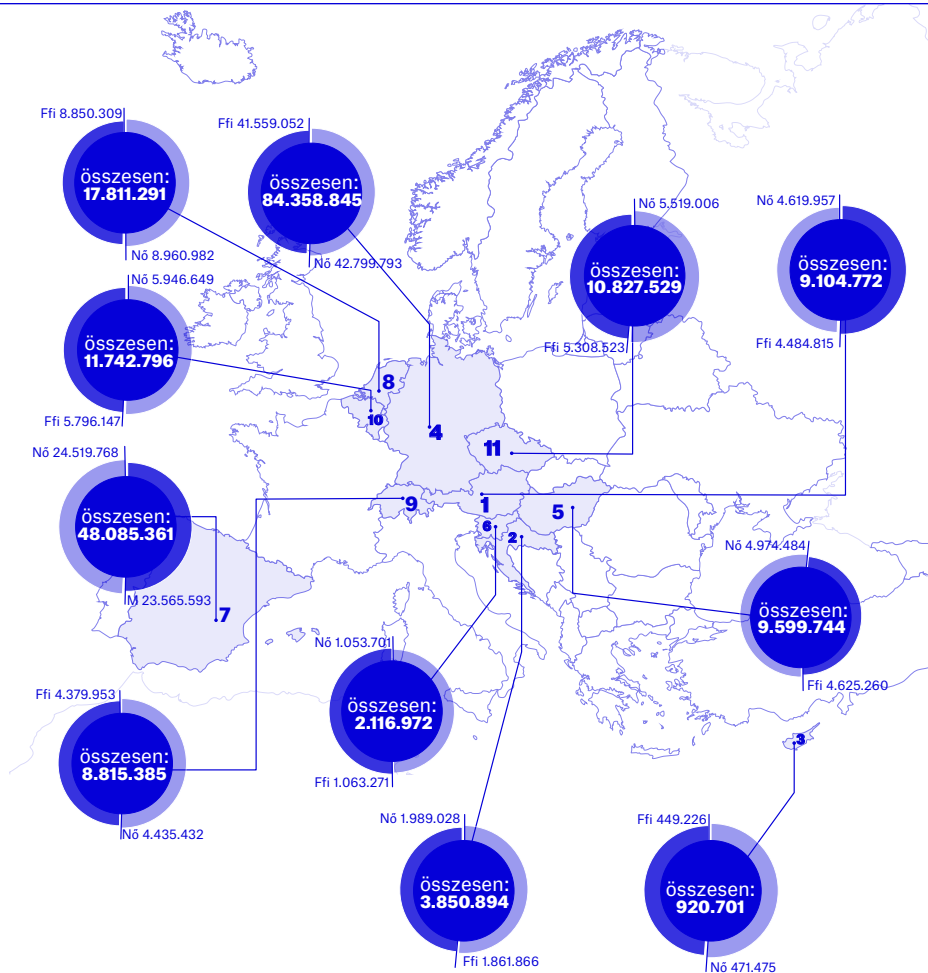
A **3. fejezet** válogatott nemzeti pályázati esetek gyűjteménye, amelyek sikeres gyakorlatot jelentenek a pályázatok szervezésében és végrehajtásában. Fontos hangsúlyozni, hogy a „sikeres példaként” való minősítés mindig konkrét kontextuális feltételekre utal, és azt relatív értelemben kell értelmezni. Ezért az ebben a fejezetben szereplő példákat „jó” példaként javasoljuk, nem pedig

abszolút értelemben „legjobb” megoldásként. A 3. fejezetben bemutatott példák arra összpontosítanak, hogy a kiválasztott tervpályázati eljárás hogyan kezeli az adott építészeti kihívást, és hogyan kapcsolódik pozitívan az öt paraméter közül egyhez vagy többhöz (szabályozások, elérhetőség, minőség, átláthatóság és előnyök az érdekelt felek számára). A kiválasztott tervek minősége nem az építészeti eredményen, hanem magán a tervpályázati folyamaton múlik. A pályázati példákat az ARCH-E Partnerek és Együttműködési Partnerek a III. projekttalálkozón (2024. június, Budapest) és a VIII. csoport értekezleten (2024. július, online) mutatták be és vitatták meg közösen.

Végezetül a **Következtetés** összefoglalja az ARCH-E tapasztalatainak és kutatási tevékenységeinek első évéből levont tanulságokat, és javaslatokat tesz az európai építészeti tervpályázatokról (ADC) szóló tanulmány jövőbeli végrehajtására és bővítésére.

1. FEJEZET:
**A tervpályázatok
európai
állapotának
feltérképezése**

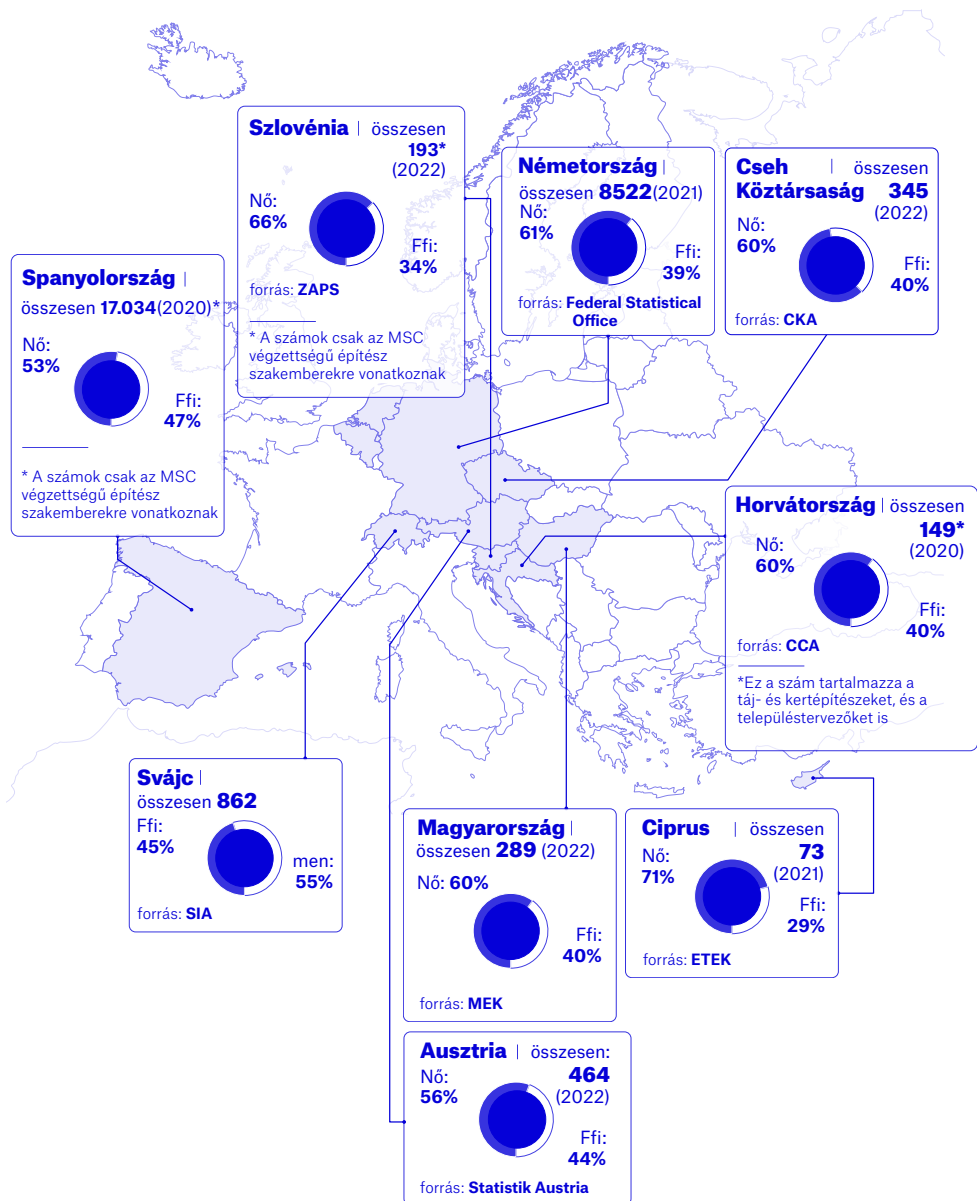
egy főre jutó GDP €-ban

Forrás: EUROSTAT (jan 1st 2024)

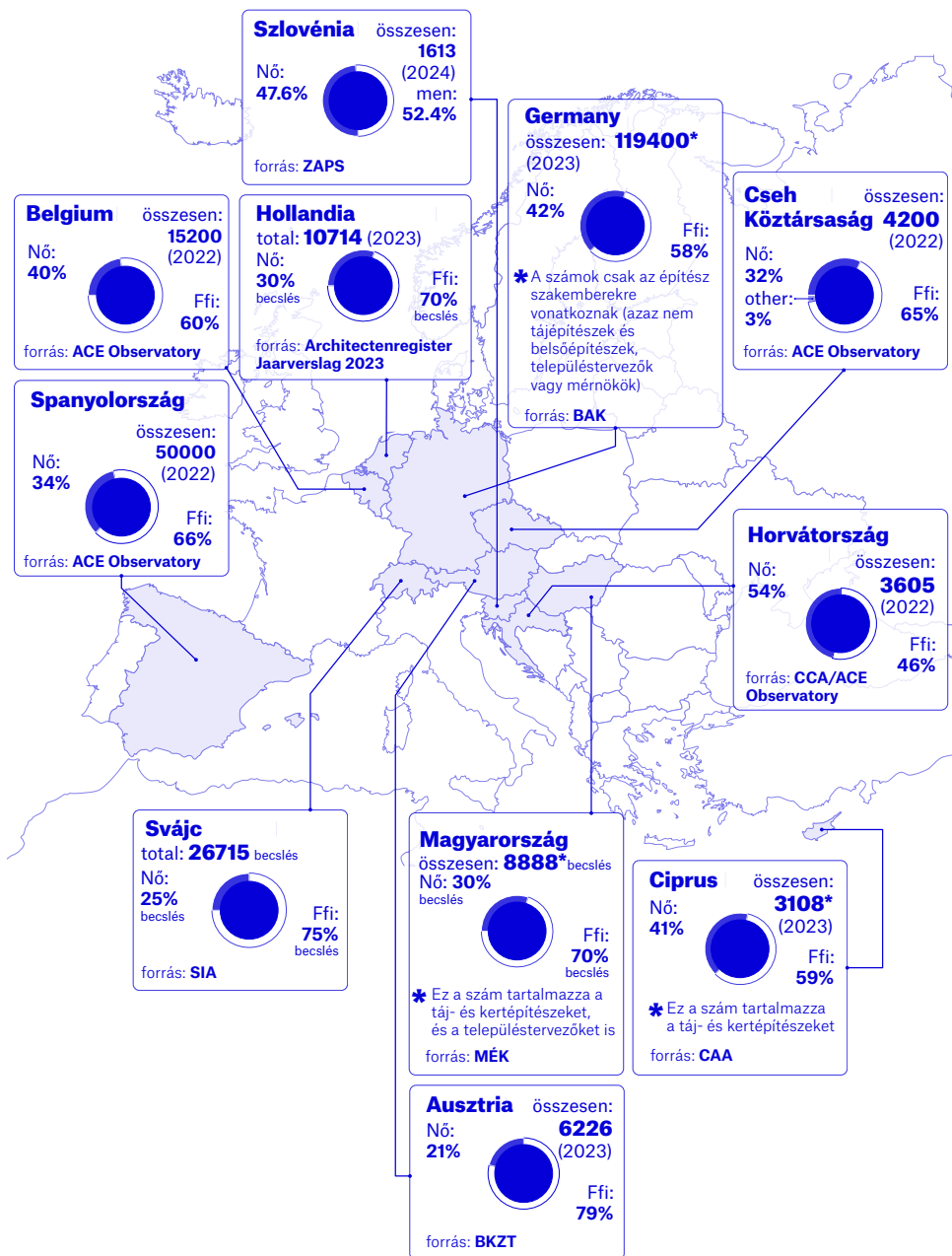
Ausztria¹: 37.860 EUR (2023)
 Ciprus³: 27.720 EUR (2023)
 Magyarország⁵: 14.430 EUR (2023)
 Spanyolország⁷: 25.620 EUR (2023)
 Svájc⁹: 63.490 EUR (2023)
 Cseh Köztársaság¹¹: 18.480 EUR (2023)

Horvátország²: 14.750 EUR (2022)
 Németország⁴: 36.290 EUR (2023)
 Szlovénia⁶: 22.130 EUR (2023)
 Hollandia⁸: 44.460 EUR (2023)
 Belgium¹⁰: 37.300 EUR (2023)

1.1 ábra: A népesség és az egy főre jutó reál-GDP térképe. A mutatók Eurostat általi meghatározása alapján az egy főre jutó reál-GDP az adott ország reál GDP-jének az adott év átlagos népességéhez viszonyított arányát mutatja.

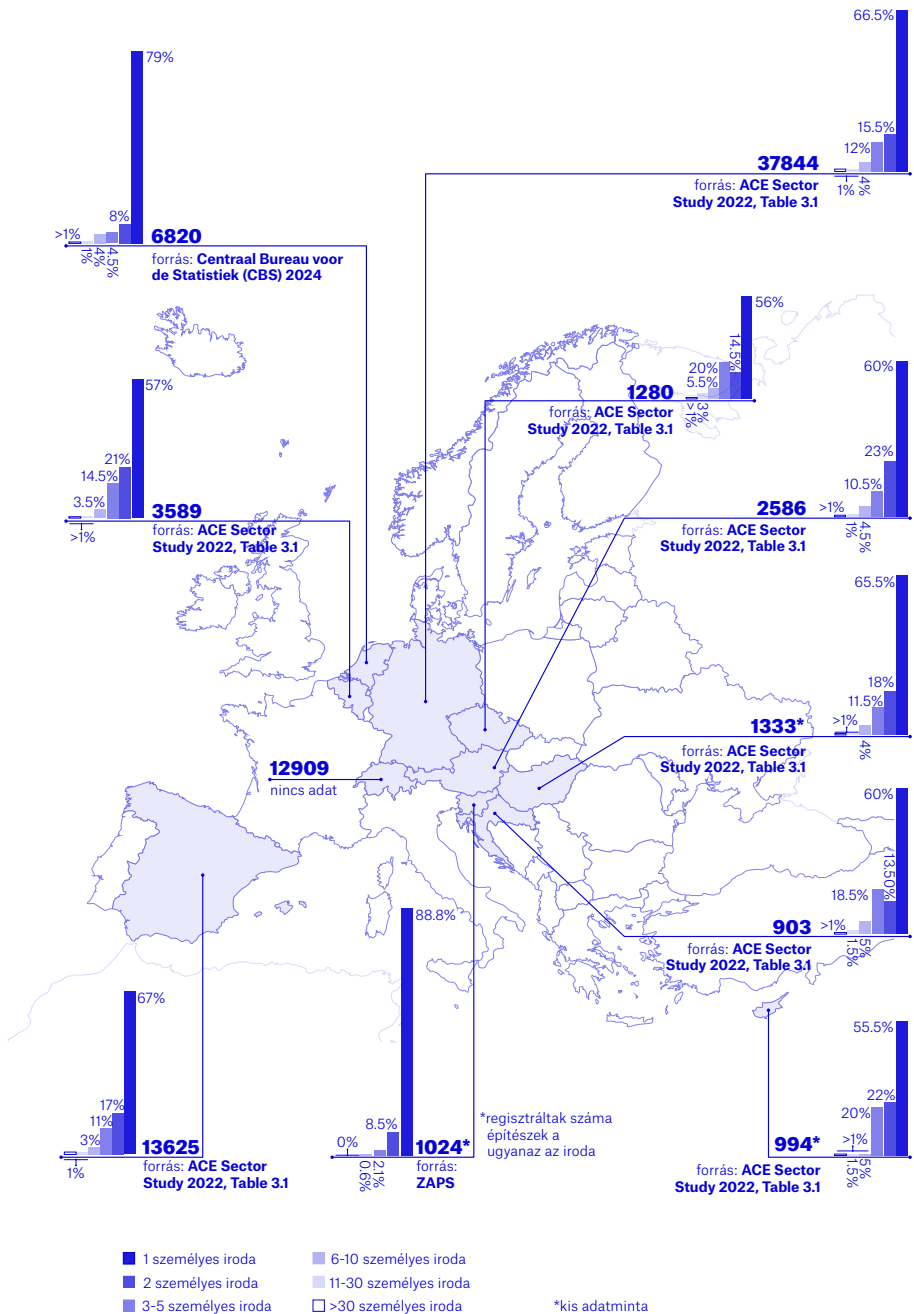

1.2 ábra: Térkép Msc (egyetemi diploma) végzettségű építészek. A számok csak az építész mérnök végzettségre vonatkoznak (azaz nem tájépítészek és belsőépítészek, településtervezők vagy mérnökök), kivéve, ha másképp határozzák meg.

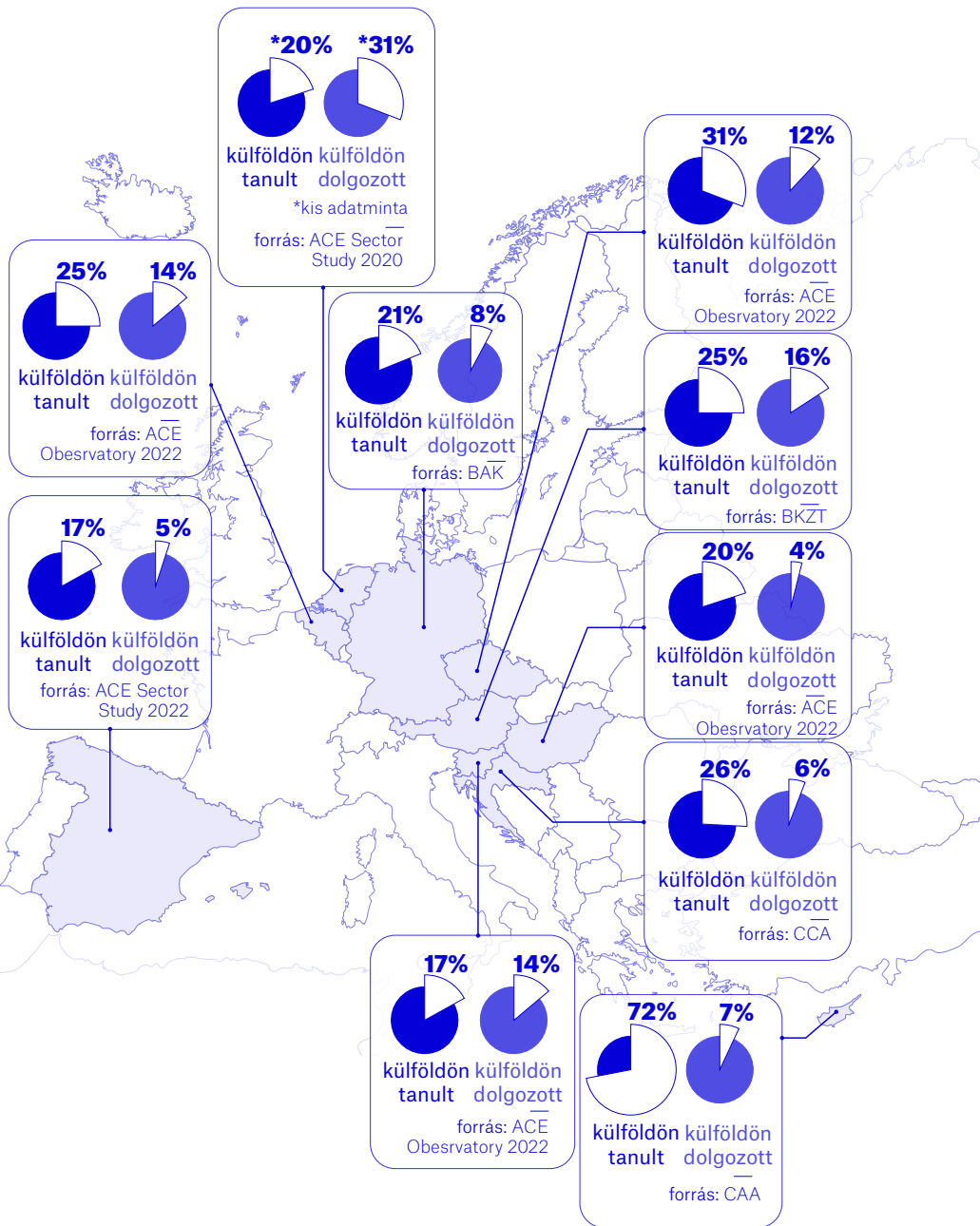

1.3. ábra: egysztrált (kamarai tagságú) építészek térképe. A számok csak az építés szakemberekre vonatkoznak (azaz nem tájépítészek és belsőépítészek, településtervezők vagy mérnökök), kivéve, ha másképp határozzák meg.

1. fejezet: A tervpályázatok európai állapotának feltérképezése

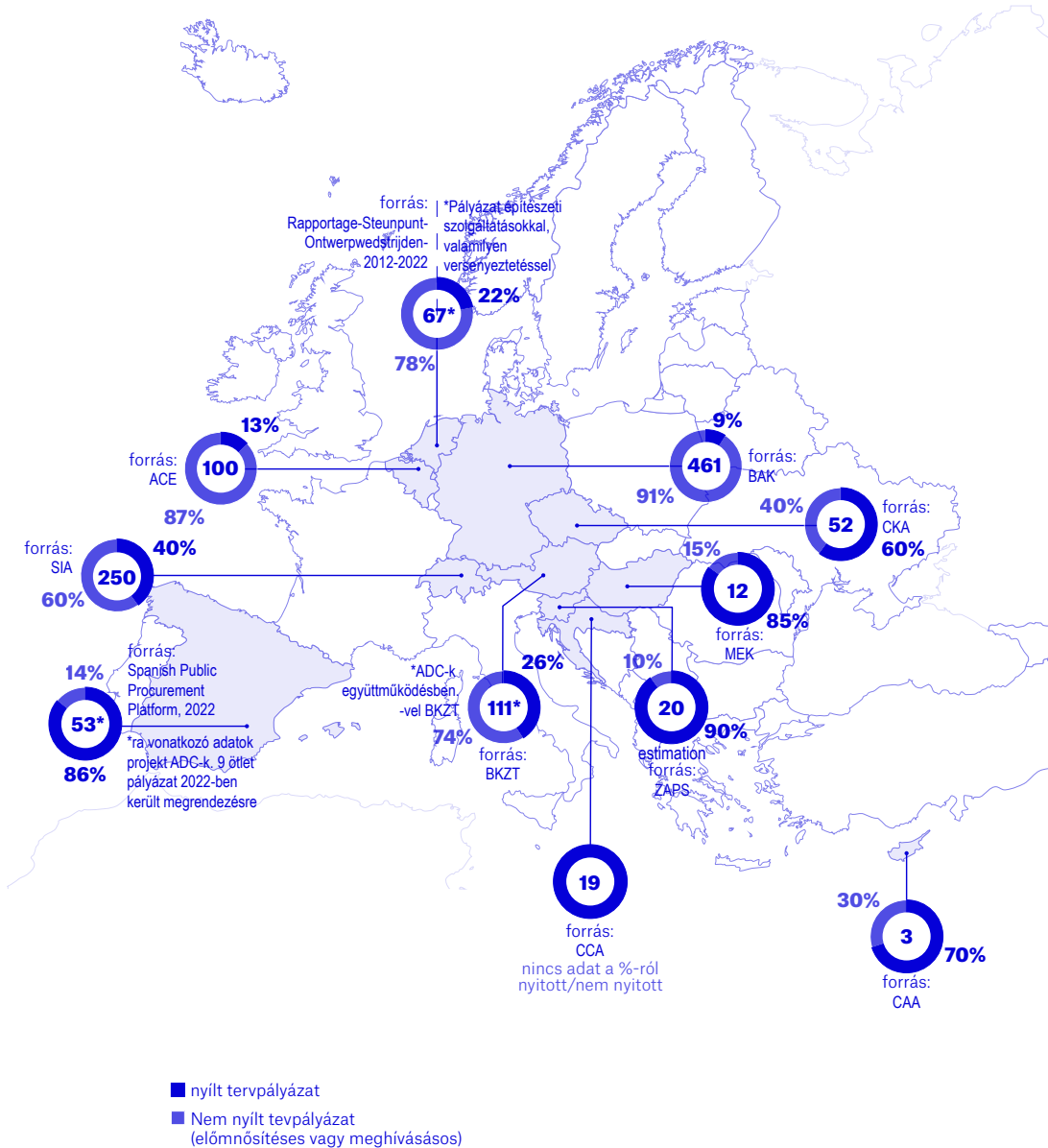

1.4. ábra: A nyilvántartott építész irodák térképe és összetétele.

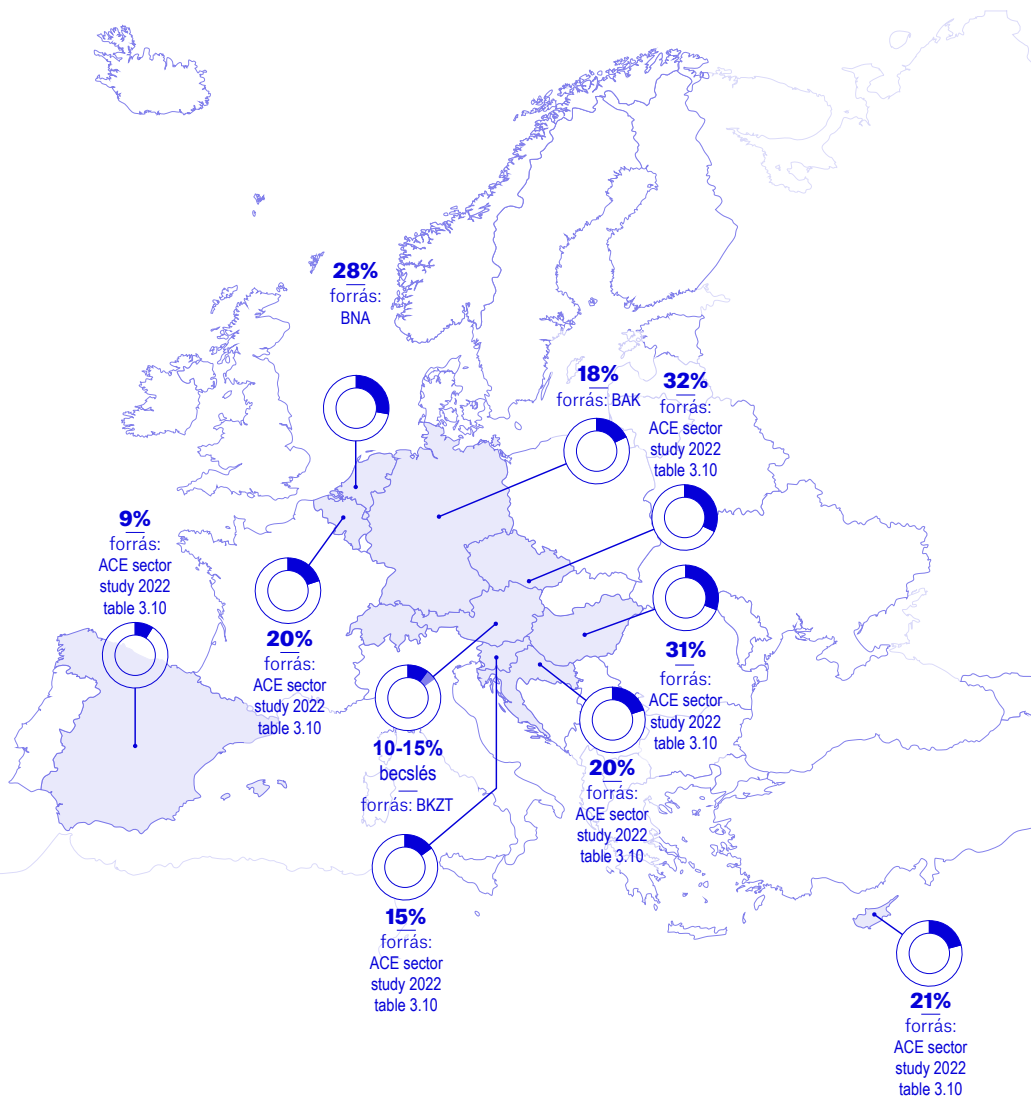

1.5 ábra: Az építészek nemzetközi kapcsolatainak térképe.

1. fejezet: A tervpályázatok európai állapotának feltérképezése

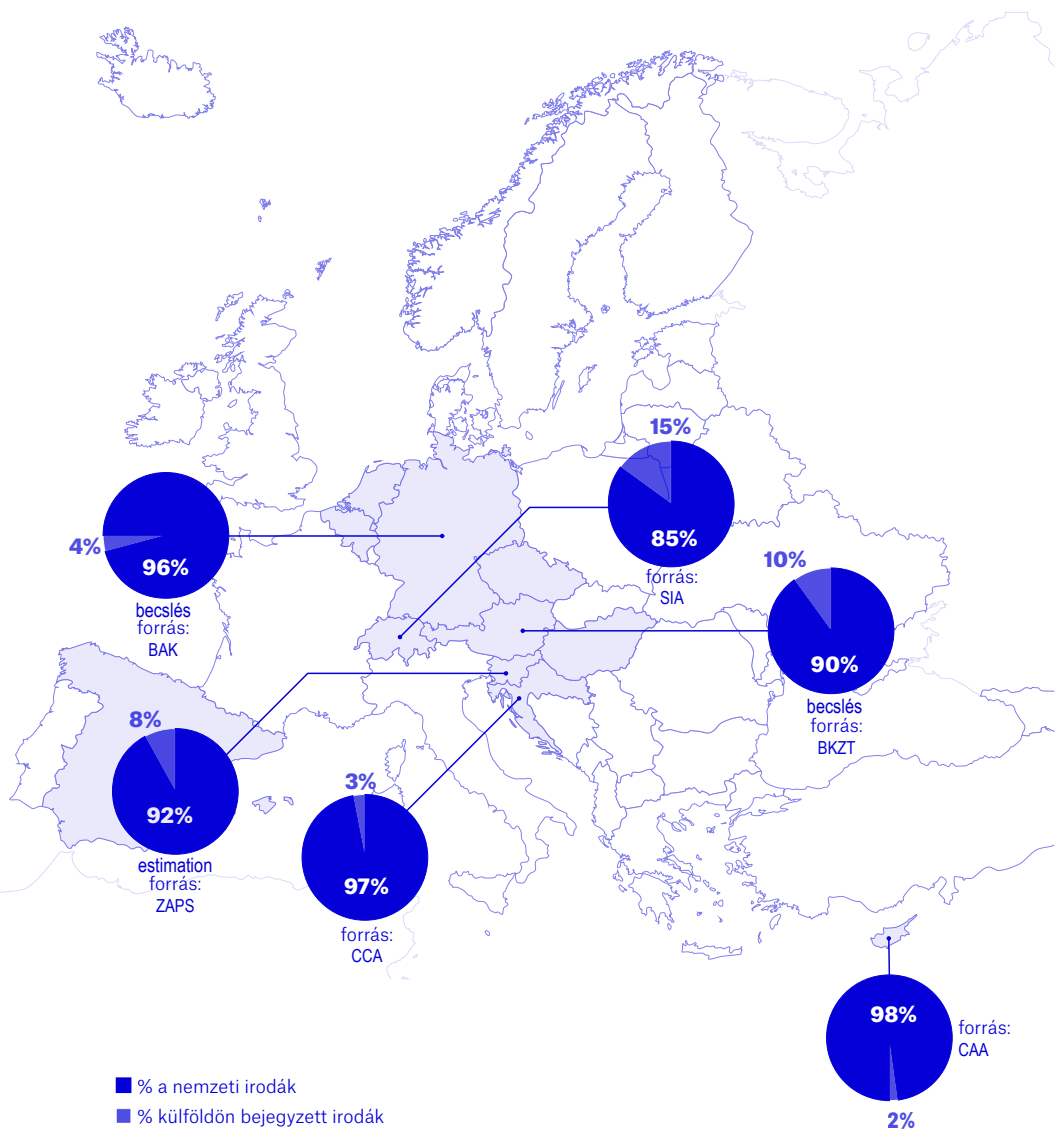

1.6 ábra: Az éves tervpályázatok átlagos számának és típusának térképe.

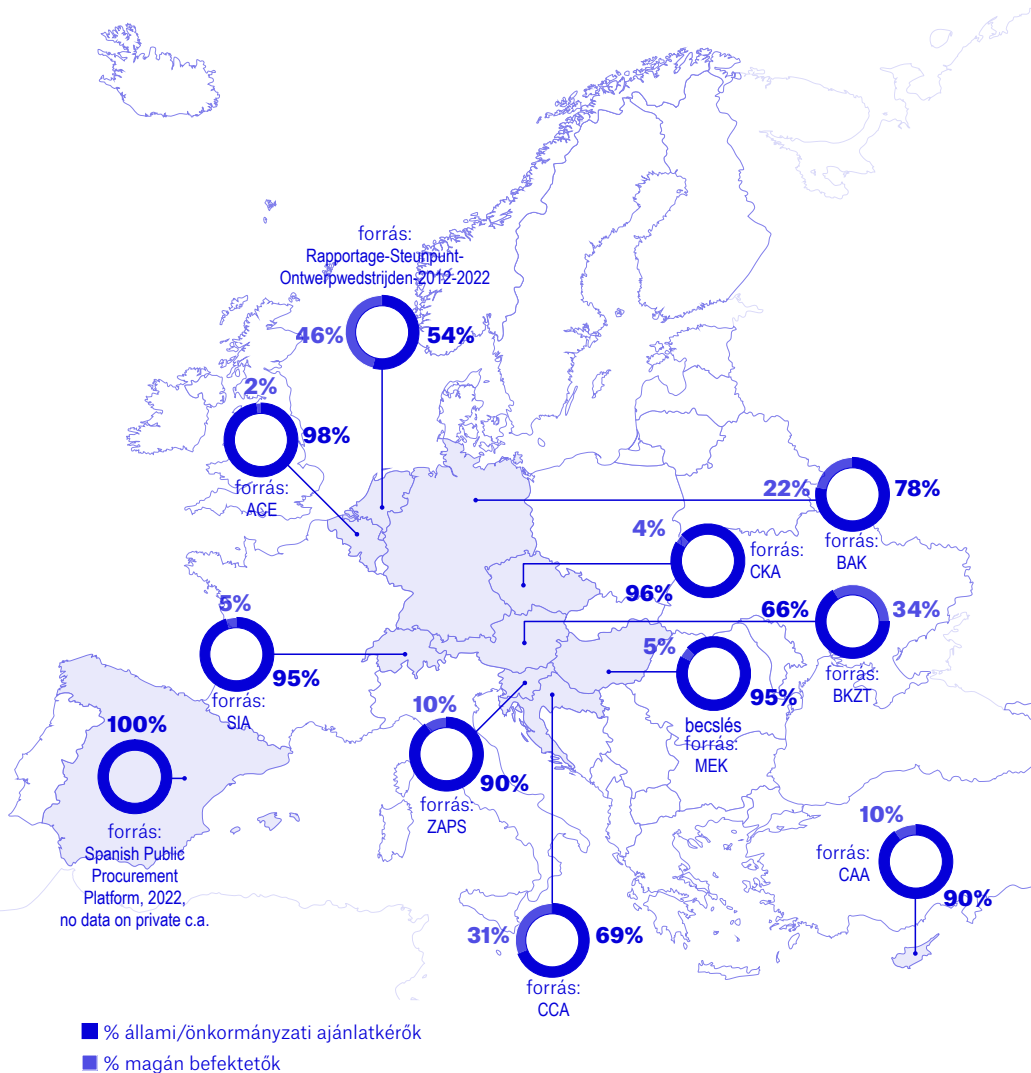
1.7. ábra: A különféle nemzetiségű irodák a tervpályázatokban való részvételének térképe.

1. fejezet: A tervpályázatok európai állapotának feltérképezése

1.8 ábra: Az uniós nyílt tervpályázatok hazai és külföldi résztvevőinek térképe.

1.9. ábra: A tervpályázatok ajánlatkérő (kiíró) szervezeteinek térképe.

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)
Nő 4.619.957 **50,74%**

37.860
egy főre jutó
GDP €-ban

Forrás: Eurostat (2023)

AUSZTRIA

Ffi 4.484.816 **49,26%**

Építész egyetemi
végzettség
(Msc)

Forrás: www.statistik.at

464
(2022)

Nő 56%

Ffi 44%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

Forrás: BKZT

6226
(2023)

Nő 21%

Ffi 79%

Nyilvántartásban lévő építész irodák

**összesen
2586**

<1%

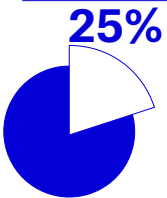
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70%

□ több min 30 alkalmazottas iroda
■ 2 alkalmazottas iroda

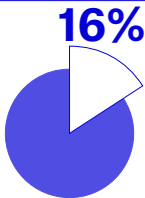
■ 3-5 alkalmazottas iroda
■ 6-10 alkalmazottas iroda

■ 11-30 alkalmazottas iroda
■ 1 alkalmazottas iroda

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

külföldön
tanult

külföldön
dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **111**

nyílt **26%** nem nyílt **74%**

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

Forrás: BKZT

% a (nyílt) tevpályázatokban **90%** nemzeti
nemzeti és külföldi részvevők **10%** külföldi

Forrás: BKZT

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek % **66%** közszféra
34% magánszféra

Forrás: BKZT

Beérkezett pályázatok **46**
átlagos száma nyílt tevpályázatokban

Forrás: BKZT

Forrás: BKZT

1.1 Ausztria

Az osztrák tervpályázatok jelenlegi helyzete

► Általános jellemzők

Az osztrák építészeti tervpályázatok nyílt pályázatokat, előminősítéssel járó (nem nyílt) pályázatokat és meghívásos pályázatokat foglalnak magukban. A tervpályázatok minőségét az ajánlatkérő szervezetek és az Osztrák Szövetségi és Regionális Építész Kamarák és okleveles mérnöki tanácsadók önkéntes együttműködése garantálja. Ez az együttműködés jól működő tervpályázatot eredményez. Ebben az esetben a Szövetségi Építész és Mérnöki Tanácsadói Kamara (WSA 2010) által kiadott, a pályázatokra vonatkozó közös szabályzat alkalmazása kötelező. Az osztrák tervpályázatok minőségét és átláthatóságát garantáló egyik elem az anonimitás elvének tiszteletben tartása a folyamat mindegyik szakaszában. A helyi kamarák tervpályázatokkal foglalkozó regionális munkacsoportjai biztosítják, hogy az építész pályázatok megfeleljenek a szabályoknak.

► Trendek

Az évek során Ausztriában fokozatosan csökkent a nyílt tervpályázatok száma, és elérte az összes pályázatok 26%-át. Ugyanakkor a meghívásos pályázatok 59% -ot tesznek ki. A meghívásos építész tervpályázat azonban csak akkor célszerű, ha a tervezőcsapatok kis csoportjával dolgozik kis és konkrét feladatokra. Közbeszerzés esetében a Szövetségi Közbeszerzési szabályok korlátozzák a meghívásos tervpályázat alkalmazását, mivel azok súlyosan korlátozzák a pénzügyi és/vagy referencia követelményeknek meg nem felelő kis és kezdő irodák részvételét. Sajnálatos módon a minőségi kritériumok nélküli pályázati eljárások növekedése figyelhető meg. Az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamara a nyílt építészeti pályázatot ajánlja általános eljárásként.

► A tervpályázatok területei

Lakóépületek, oktatási épületek, kórházak és egészségügyi létesítmények, várostervezési, táj- és szabadterei projektek, egyéb középületek (azaz kulturális épületek, igazgatási és irodaépületek, infrastrukturális épületek, hidak).

► **A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje**

Koncepció tervezés (tervek 1:200, helyrajz 1:500), beleértve a tömegmodell (általában 1:500 méretarányú beilleszthető modell), műszaki leírást, jellemző paramétereket és számításokat, vázlatokat és egyes esetekben látványterveket.

► **Tervezési szakaszok az tervpályázatok után**

A tervpályázatokot követő munkaszakaszok az ajánlatkérőktől és a szerződés típusától függően változnak. Ezek általában magukban foglalják az elő(vázlat) tervezést, az építési engedély terveket, (1:200 - 1:100 léptékben) és a részletes kivitelezési terveket.

Az építés kivitelezési szakaszai általában nem szerepelnek a szerződésben. A Kamara javasolt együttműködési eljárásai figyelembe veszik a szolgáltatások körét, amelynek célja az átfogó szerződéses kötelezettségvállalás biztosítása. Az együttműködés nem valósul meg, ha csak az elő(vázlat)tervezést rendelik meg. A tervpályázat előkészítése során az eljáró Kamara ezt a szándéknyilatkozatban kívánja tisztázni annak érdekében, hogy a későbbi tárgyalások során elkerülhetők legyenek az opcionális további szolgáltatási felhívások.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A 2018. évi **Bundesvergabegesetz** (BVerG), a „**Szövetségi Közbeszerzési törvény**” a közbeszerzést szabályozó és a 2014/24/EU uniós irányelvet a nemzeti jogba integráló osztrák jogalkotási eszköz. Különösen a BVerG 163., 164. és 165. §-a határozza meg az építészeti tervpályázatokra vonatkozó szabályokat.

► **A tervpályázatok**

A köz- és magánszervezetek által szervezett építész tervpályázatok fő szabályozási alapját a **Wettbewerbsstandard** 2010 (WSA), a „**Tervpályázati szabvány**” képezi. A WSA betartása kötelező minden olyan állami hatósági és magán pályázat esetében, amelyet a szövetségi és regionális kamarákkal együttműködésben szerveznek. A kamarával való együttműködés azonban nem kötelező. Az együttműködő és nem együttműködő tervpályázatok közötti fő különbség a résztvevők anonimitása a tervpályázat során, a zsűri felépítése és a győztes építészcsapat szerepe a tervpályázat után.

Az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamara szerepe az tervpályázatokban

► A tervpályázatok szabályozása

Az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamara felelős a szabványosított tervpályázati szabályok (WSA 2010) kidolgozásáért, felülvizsgálatáért és aktualizálásáért.

► A tervpályázatok szervezete

Az önkéntes együttműködésen alapuló tervpályázatok során a szövetségi és különösen a regionális kamara feladata annak biztosítása, hogy megfelelő projekt fejlesztésre kerüljön sor, szükség esetén előkészítő tanulmányokkal, és hogy reális tervpályázat tervezési programokat írjanak ki. A www.architekturwettbewerb.at platform a minőségirányítás és az átláthatóság fontos eszköze. Ez a folyamat hatékony kommunikációt és közvetítést tesz szükségessé a projekt érdekelt feleivel. Hangsúlyozza továbbá az tervpályázatok kulcsfontosságú szerepét az épített környezet minőségének javításában és a sikeres gyakorlatoknak a megvalósított projekteken keresztül történő bemutatásában.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Nyílt tervpályázatok

A nyílt tervpályázatok fokozatos csökkentése korlátozza a kis- és pályakezdő építészeti irodák lehetőségeit. A nyílt tervpályázatok megszervezése megkönnyítené az építészek nagyobb csoportjának a köz- és magán tervezési megbízások megszerzését. Ennek elsősorban az az oka, hogy a nyílt tervpályázatokban való részvételhez általában csak érvényes tervezési jogosultságra van szükség.

► Nagyobb rugalmasság a tervpályázati eljárásokban

A 2010. évi WSA és a szövetségi és regionális kamarákkal való együttműködés lehetősége jól strukturált és egyértelmű eljárást biztosít a tervpályázatok számára. Mérlegelni lehetne azonban az előkészítési szakasz kiterjesztését és a különösen az összetett projektek rugalmasabbá tételét (pl. előkészítő tanulmányok, helyszín elemzés, bírálóbizottsági ajánlások).

► **Kis közösségek**

Az osztrák falvakban és kisebb közösségekben a tárgyalásos eljárás olyan közös közbeszerzési rendszer, amelyben a költség szempontok elsőbbséget élveznek a tervezés építészeti minőségével szemben. Ebben az összefüggésben a kamarák közvetítése és támogatása elengedhetetlen a helyi építésszek lehetőségeinek bővítéséhez, hogy új megbízásokat szerezzenek, és hozzájáruljanak az épített környezet minőségének javításához.

HORVÁTORSZÁG

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)
Nő: 1.989.028

14.750*

egy főre jutó
GDP €-ban
Forrás: Eurostat (2022)

Ffi 1.861.866 / **48.38%**

Építész egyetemi végzettség (Msc)

Forrás: Croatian Bureau of Statistics

149
(2020)

Ffi 40%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

Forrás: CCA / ACE Observatory

Nő 60%

Nő 54%

3605
(2022)

Ffi 46%

*becslés

Nyilvántartásban lévő építész irodák

**összesen
903**

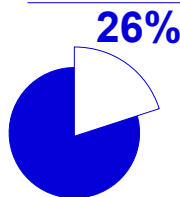
<1%

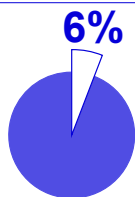
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

külföldön
tanult

külföldön
dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **19**

Forrás: CCA

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

% a (nyílt) tevpályázatokban
nemzeti és külföldi részvevők

97% nemzeti
3% külföldi

Forrás: CCA

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek %

69% közszféra
31% magánszféra

Forrás: CCA

Beérkezett pályázatok
átlagos száma **14**
nyílt tevpályázatokban

Forrás: CCA

Forrás: CCA

1.2 Horvátország

A horvát tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A horvát tervpályázatok többsége nyílt eljárás. Ezek mindig névtelen (anonim) tervpályázatok, amelyek végrehajtását a helyi területrendezési tervek írják elő. Nyílt eljárásokban a résztvevőknek csak azt a feltételt kell teljesíteniük, hogy (legalább) egy csapattag rendelkezzen a Horvát Építész Kamarai építészmérnöki jogosultsággal vagy építészmérnöki mesterképzéssel. Ez a követelmény mind a helyi, mind a külföldi pályázókra vonatkozik. Az ügyfelek regisztrált lebonyolító szervezetek segítségével bonyolítanak le tervpályázatokat; mind a köz-, mind a magánszervezetek jogosultak pályázat szervezésére, feltéve, hogy engedélyt kaptak a Horvát Építész Kamarától, és szerepelnek egy erre a célra létrehozott listán. A Horvát Építész Kamara névjegyzékébe való felvétel biztosítja a tervpályázat szervezőjének szakmai tapasztalatát és szervezeti kapacitását.

▶ Trendek

A Horvát Köztársaságban közel 150 éves hagyománya van az építészeti tervpályázatoknak. 2013 óta, amikor az ország csatlakozott az Európai Unióhoz, az tervpályázatok lebonyolítása szorosan kapcsolódik a közbeszerzési rendszerhez. Bár az uniós irányelv előírásaihoz való igazodás érdekében új iránymutatásokat dolgoztak ki, felmerült annak kockázata, hogy az tervpályázatokat közbeszerzési eljárásokkal váltják fel, amelyek gyakran inkább a gazdasági értékre összpontosítanak, mint a projektek tervezési minőségére.

▶ A tervpályázatok területei

Oktatási épületek, egészségügyi létesítmények, középületek, település- és tájépítési projektek, műemlékek (közösségi ajánlatkérő szervek), valamint lakó- és irodaépületek (magánbefektető ajánlatkérő szervek).

▶ A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje

Minden tervpályázatnak koncepciótervre van szüksége (1:200). A kétfordulós tervpályázatokon az első szakaszban koncepcióterv-vázlatkérő kérhető.

► **Tervezési szakaszok a tervpályázat után**

Az állami tervpályázatok összhangban vannak a Közbeszerzési törvénnyel. Ezeket hirdetmény közzététele nélküli közbeszerzési tárgyalásos eljárás követi a pályázat nyertesével, a fő és részletes tervezésre (legfeljebb 1:50 - 1:1), valamint egyes esetekben a tervezés felügyeletére. Az építési kivitelezési munkák külön közbeszerzési eljárás részét képezik.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A Közbeszerzési törvény ([Public Procurement Act](#) - Hivatalos Közlöny 120/16, 114/22) beépíti a 2014/24/EU európai irányelv előírásait a nemzeti jogba, és meghatározza a tervpályázatok általános feltételeit és követelményeit, mint a tervpályázatok esetében alkalmazandó közbeszerzési eljárást.

► **A tervpályázatok**

A helyi területrendezési terveknek jogukban áll meghatározni a tervpályázat kötelező végrehajtását az önkormányzati tulajdonban lévő földterületén található projektek esetében, amennyiben a projekt közösségi használatba kerül. Ezenkívül a Horvát Építész Kamara tervpályázatokról szóló rendelete ([Ordinance on ADCs](#)) (Hivatalos Közlöny 85/14) önkéntes iránymutatásokat tartalmaz, amelyek meghatározzák a lebonyolítási folyamat részleteit. Zágráb, Split és Dubrovnik városok önkormányzatai kötelező rendeletként fogadták el ezt a rendeletet a területükön. A rendeletnek megfelelő valamennyi tervpályázatot a Horvát Építész Kamaránál bejegyznek. A regisztráció biztosítja a pályázat eljárási szabályzatának minőségét, és lehetővé teszi a tervpályázat hivatalossá tételét és nyilvános reklámozását a hivatalos platformokon keresztül.

A Horvát Építész Kamara és a Horvát Építészek Szövetségének szerepe az tervpályázatokban

► **A tervpályázatok szabályozása**

A Horvát Építész Kamara és az Horvát Építészek Szövetsége felelős a tervpályázatokról szóló rendelet kidolgozásáért és felülvizsgálatáért. Támogatják továbbá a tervpályázatok, valamint általában az építészeti szakmát érintő nemzeti jogalkotási eszközök felülvizsgálatát.

► A tervpályázatok szervezése

A Horvát Építész Kamara felügyeleti szerepet tölt be, és az eljárás hivatalos nyilvántartásba vétele és a lebonyolító szervek révén biztosítja a tervpályázatok megfelelő szervezését és végrehajtását. A Horvát Építészek Szövetsége (mint az tervpályázatok többségét szervező regionális Építész Szövetségek ernyőszervezete) kulcsszerepet játszik az tervpályázatok piacának bővítésében.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Kötelező tervpályázatok

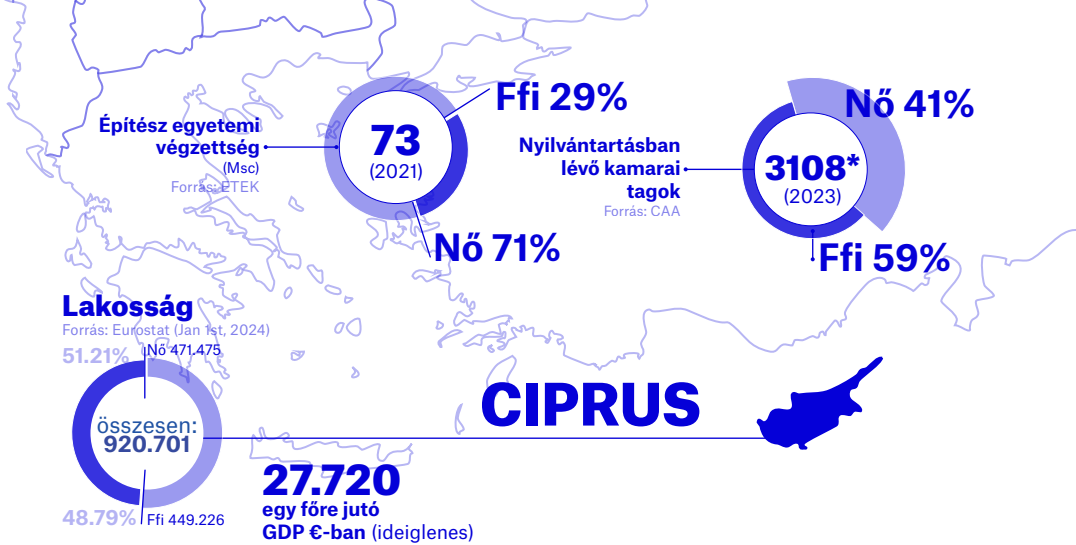
A helyi területrendezési tervek már nem írhatnak elő kötelező tervpályázatokat a magánterületeken és az állami szintű középületekben, annak ellenére, hogy a terület fontos a közösségi használat szempontjából. Ez az tervpályázatok piacának fokozatos csökkenését eredményezte azon területek újra definiálása révén, ahol az tervpályázatok kötelezőek. A Horvát Építész Kamara és a Horvát Építészek Szövetsége tárgyalásokat folytat az illetékes minisztériummal a Területrendezési törvény rendelkezései felülvizsgálatának lehetőségéről. A kérelem célja, hogy az épített környezet minőségének javítása érdekében egyes magán- és közösségi helyszínekre kiterjesszék a kötelező tervpályázatok hatályát.

► Díjszabás

A tervpályázatokra vonatkozó jelenlegi jogszabályok nem határoznak meg rögzített díjtáblázatokat. A Horvát Építész Kamara elfogadta az építészek szolgáltatási színvonaláról szóló rendeletet a díjtáblázat meghatározása céljából. A rendelet azonban nem kötelező az ajánlatkérő szervezetekre nézve, és az építészeti szolgáltatások díjai projektenként eltérőek lehetnek. Ez azzal a kockázattal jár, hogy rendkívül alacsony tervezési díjakat érünk el. Ez a helyzet nemcsak a horvát építészek számára káros, hanem korlátozza a tervpályázatok vonzerejét a külföldi résztvevők számára.

► Kis közösségek

A Horvát Köztársaság számos kisebb településnek ad otthont. Az ezeken a helyeken rendelkezésre álló korlátozott ismeretek, személyzet és erőforrások miatt a helyi hatóságok általában közbeszerzési eljárásokra támaszkodnak a tervpályázatok lebonyolítói és pénzügyi kihívásainak elkerülése érdekében. A Horvát Építész Kamara és a Horvát Építészek Szövetsége szisztematikus együttműködést alakíthatna ki a helyi hatóságokkal, hogy segítse őket a tervpályázatok megvalósításában, és előmozdítsa az építészeti minőség hosszú távú előnyeit.

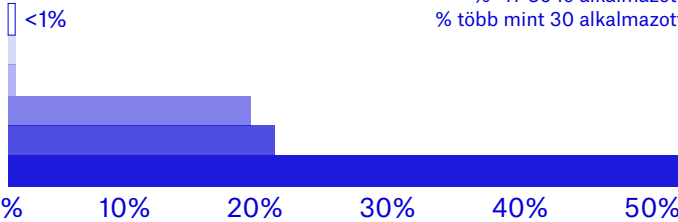

*beleértve a tájépitészeket is

Nyilvántartásban lévő építész irodák

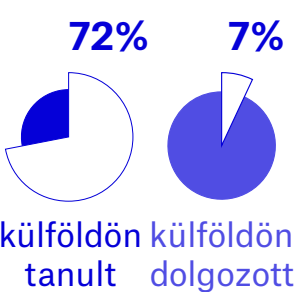
összesen 994

% 1 fő alkalmazott	60%
% 2 fő alkalmazott	23%
% 3-5 fő alkalmazott	10.50%
% 6-10 fő alkalmazott	4.50%
% 11-30 fő alkalmazott	1%
% több mint 30 alkalmazott	<1%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

Source: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

Forrás: CAA

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **3**

nyílt **70%** nem nyílt **30%**

Forrás: CAA

Tevpályázatban országosan részt vevő nyilvántartott vett építészirodák %

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

% a (nyílt) tevpályázatokban **98%** nemzeti
nemzeti és külföldi részvevők **2%** külföldi

Forrás: CAA

Köz- és magán szférabeli ajánlatkérő szervezetek % **90%** közszféra
10% magánszféra

Forrás: CAA

Beérkezett pályázatok átlagos száma **11** nyílt tevpályázatokban

Forrás: CAA

1.3 Ciprus

A ciprusi tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A ciprusi építész tervpályázatok szervezésének célja összetett, közérdekű építészeti és tervezési projektek megvalósítása. A tervpályázatok nyílt és nyilvános jellege azzal az előnnyel jár, hogy elősegíti az építészek lehető legnagyobb mértékű részvételét. A tervpályázatokon való részvételt a Ciprusi Tudományos és Műszaki Kamarába (ETEK) való jelentkezés egyetlen feltételként szabályozza. A projektek összetettsége és a szükséges részletesség azonban némileg korlátozhatja a kis- és középméretű irodák részvételét.

▶ Trendek

Az elmúlt években a tervpályázatok száma más közbeszerzési eljárások javára csökkent, amelyek nem foglalják magukban a tervjavaslatok értékelését. 2023-ban a 116 közbeszerzésből és több mint 50 épülettervezési feladatból csak kettő volt tervpályázat. Az okok az tervpályázatok szabályzatainak és dokumentumainak szűkös népszerűsítésétől, a tervpályázati költségektől és az időráfordítástól való félelemig terjednek. A tervpályázatok korlátozott száma jelentős hatást gyakorol azokra az építészekre, akik nem felelnek meg a közbeszerzés pénzügyi és referencia követelményeinek. Ráadásul rendkívül alacsony ajánlatok kockázatához vezet, ami negatív következményekkel jár az építészeti minőségre nézve.

▶ A tervpályázatok területei

Oktatási épületek és középületek (közigazgatás, irodák és szolgáltatások), táj- és szabadtéri projektek, területrendezés és műemlékek.

▶ A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje

Koncepció tervezés (1:500 - 1:200 méretarány), tömegmodell (ha szükséges), vázlatok és egyszerű perspektívák (ha szükséges), írásos műszaki ismertetés, terület- és volumenszámítások, valamint költségbecslés. A projekttől függően a gazdasági hatékonyság, a várható energiafogyasztás és a terv egyéb numerikus paramétereinek kiszámítása is kérhető.

► **Tervezési szakaszok az tervpályázatok után**

Koncepciótervezés (1:500 - 1:200 méretarány), elő(vázlat)tervezés (1:200 - 1:100 méretarány) és részletes tervezés (1:50 - 1:1).

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A 2016 óta hatályos Kbt. ([Public Procurement Act](#)) a 2014/24/EU irányelv előírásait integrálja a nemzeti jogrendszerbe. Az tervpályázatok tekintetében meghatározza a pénzügyi küszöbértékeket, az ajánlatkérő szervezetek megbízási kötelezettségét és a bírálóbizottság független jellegét. A Közbeszerzési törvény azonban nem határozza meg a tervpályázati eljárás jellemzőit, különböző formátumait vagy szerzői jogi kötelezettségeit.

► **A tervpályázatok**

Az Építész Tervpályázatok Lebonyolítási Szabályzata ([Regulations for the Conduct of Architectural Competitions](#)) a Közbeszerzési törvényt a tervpályázatokra vonatkozó konkrét előírásokkal egészíti ki, beleértve a különböző tervpályázat formák (azaz az egy- és kétfordulós tervpályázatok) jellemzőit, a bírálóbizottság tagjainak számát és szakértelmét, az elérendő eredményeket, a javasolt díjstruktúrát és az ajánlatkérő szervek kötelezettségeit. A rendeletek jelenleg nem szerepelnek a Közbeszerzési törvényben, és önkéntes iránymutatásként szolgálnak.

A Ciprusi Tudományos és Műszaki Kamara (ETEK) és a Ciprusi Építészek Szövetsége (CAA) szerepe a tervpályázatokban

► **A tervpályázatok szabályozása**

A Ciprusi Tudományos és Műszaki Kamara (ETEK) az építészek szakértő csoportjával együttműködve kidolgozta az építészeti tervpályázatok lebonyolítási szabályzatát, amely önkéntes keretként szolgál az tervpályázatok szervezéséhez. A Kamara, a Ciprusi Építészek Szövetsége és a Ciprusi Egyetem Műszaki Hivatala jelenleg dolgozik a rendeletek felülvizsgálatán és aktualizálásán.

► A tervpályázatok szervezése

A Ciprusi Építészek Szövetségének Építész Tervpályázati Bizottsága figyelemmel kíséri az összes tervezett építész pályázatot, és javaslatot tesz a zsűri szakmai tagjaira. Erre a célra az Építészek Szövetsége összeállította a képesített zsűritagok nyilvántartását, amelyre minden bejegyzett építész pályázhat. A tervpályázat után az egyesület által javasolt zsűritagokat felkérjük, hogy vizsgálják felül a tervpályázatot. E stratégia révén a Szövetség azonosítja a meglévő hiányosságokat, és lehetséges javításokat javasol a jövőbeli tervpályázatok számára.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► A tervpályázatokra vonatkozó kötelező előírások

Az építész tervpályázatok lebonyolítására vonatkozó szabályzat jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Az egyik legfontosabb javasolt változtatás a rendeletek beépítése a Közbeszerzési törvénybe. Ez nemcsak a pályázaton keresztül beszerzett projektek számát növelné, hanem megkönnyítené a tervpályázati folyamat jobb meghatározását, javítva a méltányosságot és az átláthatóságot.

► A zsűrik szerepe

A tervpályázatok jelenlegi rendszerében a zsűri tagjai részt vesznek a tervek értékelésének és a díjak odaítélési döntések a szakaszában. Hasznos lehet a folyamat korábbi szakaszaiban, például a rövid előkészítésben és a kiírás felülvizsgálatban való részvételük. Ehhez az illetékes zsűritagok időben történő kiválasztására és kinevezésére, valamint célzott képzésre lenne szükség.

► Többéves tervpályázati tervezés

A Ciprusi Tudományos és Műszaki Kamara és a Ciprusi Építészek Szövetsége elismeri a jövőbeli közösségi projektek strukturált tervének fontosságát. A tervpályázatok többéves előkészítésének rendelkezésre állása és nyilvánossága elősegítené a tervpályázatok beszerzésére és megszervezésére vonatkozó egyértelmű paraméterek meghatározására irányuló projektek nyilvános megvitatását.

CSEH KÖZTÁRSASÁG

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)

Nő 5.519.006 | **50.97%**

Ffi 5.308.523 | **49.03%**

Építész egyetemi végzettség (Msc)

Forrás: CKA

345
(2022)

Ffi 40%

Nyilvántartásban lévő kamarai tagok

Forrás: ACE Observatory

W 60%

Nő 32%

4200
(2022)

3%
Other

Ffi 65%

18.480

egy főre jutó

GDP €-ban Forrás: Eurostat (2023)

Nyilvántartásban lévő építész irodák

összesen 1.280

% 1 fő alkalmazott **60%**

% 2 fő alkalmazott **23%**

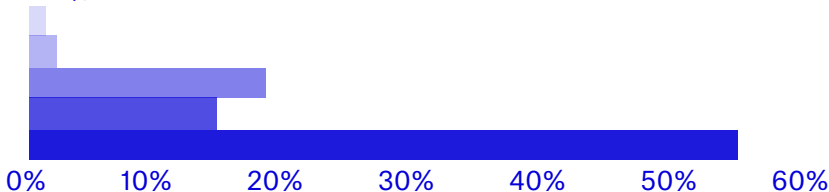
% 3-5 fő alkalmazott **10.50%**

% 6-10 fő alkalmazott **4.50%**

% 11-30 fő alkalmazott **1%**

% több mint 30 alkalmazott **<1%**

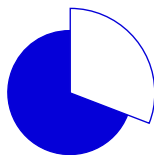
<1%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

31%

külföldön tanult

12%

külföldön dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK összesen: **52**

nyílt **60%**

nem nyílt **40%**

Forrás: CKA

Tevpályázatban országosan részt vevő nyilvántartott vett építészirodák %

32%

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

Köz- és magán szférabeli ajánlatkérő szervezetek %

96% közszféra
4% magánszféra

Forrás: CKA

Beérkezett pályázatok átlagos száma

25 nyílt
6 nem nyílt

Forrás: CKA

Forrás: ACE Observatory

1.4 Csehország

A cseh tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A Cseh Köztársaságban az építész tervpályázatok nyílt tervpályázatokat, nem nyílt tervpályázatokat és nagyon ritkán meghívásos tervpályázatokat foglalnak magukban. További kiválasztási formákat is alkalmaznak, például tervpályázati műhelyeket és párbeszédet. Ezeket gyakran használják olyan összetett projekteknél, amelyek nagyobb számú feladatot és szereplőt foglalnak magukban. Csak egy esetben hajtottak végre tervezési és építési eljárásokat. A tervpályázatok szabályszerűségét a Cseh Építész Kamara (ČKA) tervpályázatokkal foglalkozó munkacsoportja ellenőrzi, amely értékeli a tervpályázati szabályzatnak való megfelelést. A cseh tervpályázatok alapelvei a következők: anonimitás a pályázatok feldolgozása során (ezt a feltételt nem tartják tiszteletben a tervpályázati műhelyekben és párbeszédekben), független bírálóbizottság, valamint megfelelő összegű díjazás. A legtöbb cseh pályázatot az önkormányzatok írják ki, amelyeket az állami és regionális hatóságok követnek. A tervpályázatok száma a magánszektorban korlátozott, de lassan az is növekszik.

▶ Trendek

2012 óta a tervpályázatok átlagos száma évi 10–20-ról évi 50-re nőtt. Történelmileg a leggyakoribb eljárás nyílt tervpályázatból állt. A Közbeszerzési törvény 2016. évi módosítását követően azonban fokozatosan nőtt a nem nyílt tervpályázatok száma, valamint a tervpályázati műhelyek és párbeszéd számát. A nem nyílt tervpályázatok jelenleg a tervpályázatok teljes számának 30%-át teszik ki. A nyílt tervpályázatok nagyszámú feltörekvő építész stúdiót regisztrálnak, amelyek számára azon kevés lehetőségek egyikét jelentik, hogy állami megbízást szerezzenek. Bár a tervpályázatok dokumentációja többnyire csak a helyi nyelven érhető el, a cseh tervpályázatok külföldi építész irodákat is vonzanak: elsősorban Szlovákiából, Lengyelországból és Magyarországról, de Dániából és Svájcól is.

▶ A tervpályázatok területei

Oktatási épületek, kulturális épületek (kisméretű kulturális központok, könyvtárak), egészségügyi létesítmények, településtervezés, szabadterrel és tájépítéssel

kapcsolatos projektek, valamint infrastrukturális építmények (hidak, gyaloghidak és vasútállomások épületei) és műemlékek.

► A tervpályázatok szükséges kidolgozási szintje

Koncepció tervezés (tervek 1:200, helyrajz 1:500), további tervek (axonometriák, diagramok, fotó-realisztikus ábrázolások), magyarázó műszaki leírás és táblázatok nyomtatva B1 méretű paneleken, valamint tömegmodell (ha szükséges). A legutóbbi tervpályázatokon már a terveket virtuális valóságot felhasználva bemutatták.

► Tervezési szakaszok a tervpályázatok után

A ČKA Építész Szolgáltatási Szabályzatával összhangban a tervpályázat utáni tervezési szakaszok magukban foglalják a tervezési szakaszok véglegesítését, az építési engedélyezési terveket, a kivitelezési terveket vagy a vállalkozó kiválasztására irányuló terveket (tender), valamint a szerzői felügyeletet. A településtervezési tervpályázatok esetében a pályázatot követő szakasz egy településfejlesztési tervből vagy területi tanulmányból áll.

A tervpályázatok jogi kerete

► Közbeszerzés

A Közbeszerzésről szóló 134/2016. sz. törvény ([Public Procurement Act 134/2016](#)) a közbeszerzést szabályozó és a 2014/24/EU uniós irányelvet a cseh nemzeti jogba integráló jogalkotási eszköz. A 143-150. §-ok határozzák meg az építész tervpályázatok feltételeit, ideértve a tervpályázati törvény főbb rendelkezéseit is.

► A tervpályázatok

A Cseh Építész Kamara által kidolgozott Tervpályázat jogi kódex a 134/2016. sz. törvényt a tervpályázatokra vonatkozó részletesebb szabályokkal egészíti ki. A kódex főbb rendelkezéseit a Közbeszerzési törvény is tartalmazza. Az ajánlatkérő szervezetek és a bírálóbizottságok eldönthetik, hogy melyik szabályozási keretet (Közbeszerzési törvény vagy Tervpályázati jogi kódex) fogadják el az tervpályázati eljáráshoz. A tervpályázati szabályzat követelményeinek való megfelelés alapján a ČKA szabályszerűségi záradékot, fenntartással történő szabályszerűséget vagy szabálytalanságot igazol. Ez utóbbi jelzi a kódex követelményeinek való megfelelés hiányát, valamint azt az ajánlást, hogy a jogosultsággal rendelkező

építészek ne vegyenek részt a tervpályázaton. Az építési folyamatban közreműködő okleveles építészek, okleveles mérnökök és technikusok szakmai tevékenységéről szóló 360/1992. sz. törvény a Cseh Építész Kamarát ruházza fel a tervpályázatok felügyeletének jogkörével.

A Cseh Építész Kamara (ČKA) szerepe a tervpályázatokban

► A tervpályázatok szabályozása

A Cseh Építész Kamara (ČKA) felelős a tervpályázati törvény kidolgozásáért, módosításáért és jóváhagyásáért. Azt is értékeli, hogy a tervpályázatok megfelelnek-e a kódex rendelkezéseinek. Ezenkívül a ČKA tanácsadói szerepet tölt be az építészeti szakmai gyakorlással és szakmával kapcsolatos egyéb jogszabályi változásokban.

► A tervpályázatok szervezése

A Cseh Építész Kamara tanácsadói szerepet tölt be a tervpályázatok szervezésében. E szerep célja, hogy támogassa az ajánlatkérő szervezeteket és az tervpályázat szervezőit a pályázat kiírásának, tájékoztatóinak kidolgozásában, benyújtásában, felülvizsgálatában és hivatalos nyilvántartásba vételében, a ČKA szabályszerűségi jóváhagyásának megfelelően. Ezenkívül a ČKA ingyenes konzultációs lehetőséget kínál a közlegő pályázatokról, valamint képzéseket a zsűritagok és a tervpályázat szervezői számára. A Cseh Építész Kamara aktívan népszerűsíti a tervpályázatokot évente panelbeszélgetések, tervpályázatok kiállítása és bemutatása révén. Emellett 1993 óta kezeli a tervpályázatok egyedi nemzeti adatbázisát.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► A tervpályázatok után

A pályázatot követő szakasz a tervezési szerződéses feltételeiről szóló tárgyalásokból állhat, amennyiben a (köz)ajánlatkérő szervezet nem rendelkezik az építészeti szolgáltatásokra vonatkozó konkrét szerződési modellel. Ez gyakran hosszadalmas és túlbonyolított folyamatot eredményez. A Cseh Építész Kamara és az Mérnöki Kamara egy szabályos szerződési formanyomtatványt dolgozott ki, amelyet beépítenek a tervpályázatok kiírásába, és amelyet a tervpályázat után használnak. Ez elősegíti az átláthatóbb tárgyalási folyamatot.

► **Meghívásos tervpályázatok**

A kisebb tervezési megbízásokat (körülbelül 80 000 €-ig), amelyek nem tartoznak a jogszabály szerint Közbeszerzési törvény hatálya alá, gyakran meghívásos tervpályázaton keresztül szerzik be. Ezekre az eljárásokra azonban nem vonatkozik külön szabályozás, ezért ezekben nem garantált az esélyegyenlőség, a megkülönböztetésmentesség, az anonimitás és az átláthatóság elvének való megfelelés. A ČKA jelenleg nem tudja rögzíteni, hogy hány ilyen tervpályázatra kerül sor. Ennek megfelelően nem tud tanácsot adni az építészeknek a részvétellel kapcsolatban.

NÉMETORSZÁG

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)

50.74% Ffi 41.559.052

Összesen:
84.358.845

36.290
egy főre jutó

GDP €-ban (ideiglenes)

Forrás: Eurostat (2023)

49.26% Nő 42.799.793

Építész egyetemi
végzettség
(Msc)

Forrás: Federal Statistical Office

8.522
(2021)

Ffi 39%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

*csak ez a szám
szerkezeti építészeket
foglal magában

Forrás: BAK

Nő 61%

Nő 42%

119400
(2023)

Ffi 58%

Nyilvántartásban lévő építész irodák –

Összesen
37.844

% 1 fő alkalmazott	60%
% 2 fő alkalmazott	23%
% 3-5 fő alkalmazott	10.50%
% 6-10 fő alkalmazott	4.50%
%- 11-30 fő alkalmazott	1%
% több mint 30 alkalmazott	<1%

<1%

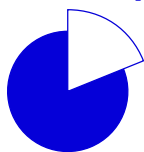

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

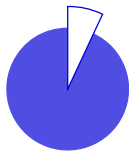
Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

21%

külföldön
tanult

8%

külföldön
dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK összesen: **461**

nyílt **9%** nem nyílt **91%**

Forrás: BAK

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

18%
becslés

Forrás: BAK

% a (nyílt) tevpályázatokban
nemzeti és külföldi résztvevők **96%** nemzeti
4% külföldi

Forrás: BAK

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek % **78%** közszféra
22% magánszféra

Forrás: BAK

Beérkezett pályázatok
átlagos száma **20-80** Nyílt ADCs
3-8 Nem nyílt
ADCs

Forrás: BAK

Forrás: BAK

1.5 Németország

A német tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

Németország az építészeti tervpályázatok egyik legrégebbi hagyományával rendelkezik Európában, amely 1867-ig nyúlik vissza, amikor a tervpályázatok alapelveit és iránymutatásait meghatározták. Az egyszerű közbeszerzési eljárástól eltérően a tervpályázatok lehetővé teszik az ajánlatkérő szervek számára, hogy az építészeket a tervezésük minősége alapján válasszák ki, amelyet kifejezetten az adott tervezési feladatra dolgoztak ki. A német tervpályázatok vagy pályázatok különlegessége az díjak odaítélési szakasz után következő tárgyalás, amelynek során az ajánlatkérő szervek nem kötelesek kizárólag az első díjassal szerződést aláírni vagy megtárgyalni. Ehelyett tárgyalásos eljárást indíthatnak az összes díjnyertes közül kiválasztott csapattal¹⁴. Ez arra ösztönzi az ajánlatkérő szerveket, hogy olyan tervpályázatokat szervezzenek, amelyek olyan eredményre vezetnek, amely a legjobban tükrözi elvárásaikat, és további minőségi szempontokat tartalmaz. E szempontok közé tartoznak a következők: fenntartható tervezés és építés, valamint az épített környezet esztétikai, műszaki, funkcionális, ökológiai, gazdasági és társadalmi minőségének előmozdítása. A 2013. évi RPW előírja, hogy a projekt végrehajtása során a díjazottak egyikét – általában az első díjast – kell megbízni a további tervezési szolgáltatásokkal, figyelembe véve a zsűri ajánlását, kivéve, ha ennek fontos más oka van.

▶ ▶ Trendek

Az 1990-es évek elejéig a német tervpályázatok nagy többsége minden regisztrált építész szakember előtt nyitva állt, de regionális alapon korlátozva volt. Az első uniós irányelv 1992-es bevezetésével az pályázatokban és a közbeszerzési eljárásokban való részvétel nemzeti és európai szintre is kiterjedt. Ez a helyzet a belépések növekedését eredményezte, miközben a nyílt tervpályázati eljárások száma – különösen az elmúlt évtizedben – csökkenni kezdett a meghívásos tervpályázatok vagy az előminősítéses pályázatok javára. Idővel, bár nagy ingadozásokkal, a tervpályázatok átlagos éves száma meglehetősen stabil maradt. Az elmúlt évtizedben azonban enyhe csökkenés

¹⁴ Cf. § 80 Abs. 1 VgV

volt megfigyelhető miközben 2012. és 2022. között megnégyszereződött az összes tervezési közbeszerzési eljárás száma. A Német Építész Kamara (BAK) adatai szerint a nyílt tervpályázati eljárások aránya az évek során változik, az összes pályázati eljárás 6-9 százaléka között mozog, évről évre kismértékű eltérésekkel. Idővel a nyílt tervpályázatok számának fokozatos csökkenése, valamint a tervpályázatok jelentőségének csökkenése a növekvő közbeszerzési eljárások között azzal a kockázattal jár, hogy korlátozza az induló és a kis építészeti irodák piaci lehetőségeit.

► A tervpályázatok területei

Településtervezés, oktatási épületek, tájépítészeti és szabadtéri projektek, lakóépületek, közigazgatási és irodaépületek, egyéb középületek (tudományos, kulturális és szabadidős), mérnöki szerkezetek és közlekedési létesítmények tervezése, speciális műszaki tervezés.

► A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje

Konceptiótervezés és tömegmodell (1:500 - 1:200 méretarány), vázlatok és egyszerű perspektívák (ha szükséges), műszaki leírás, terület- és volumenszámítások, valamint költségbecslés. Ha további számításokra van szükség a gazdasági hatékonyság, a várható energiafogyasztás és más numerikus paraméterek tekintetében, a díjazás összege növekszik.

► Tervezési szakaszok a tervpályázat után

Konceptiótervezés (1:500 - 1:200 méretarány), elő(vázlat)tervezés (1:200 - 1:100 méretarány) és részletes kivitelezési tervezés (1:50 - 1:1). Az építkezés irányítása és a felügyelete és néha az átadás utáni történő építési szakaszok szintén részét képezik a tervpályázatot követő tervezési szerződésnek.

A tervpályázatok jogi kerete

► Közbeszerzés

A [Vergabeverordnung](#) (VgV) „**Közbeszerzési Rendelet**” részletes szabályokat fogad el a tervpályázatokkorlátozások elleni törvény (GWB) 4. részének hatálya alá tartozó közbeszerzési szerződések odaítélése és a tervpályázatok ajánlatkérő általi megszervezése során követendő eljárásra vonatkozóan. A VgV a német közbeszerzési törvényerejű rendelet, amely a 2014/24/EU uniós

irányelv előírásait beépíti a nemzeti jogba. Ennek megfelelően a VgV az uniós értékhatárt meghaladó tervpályázatok szervezésére vonatkozik.¹⁵

► A tervpályázatok

A [Richtlinie für Planungswettbewerbe 2013](#) (RPW), „**Guidelines for Design Competitions**” (Tervpályázatokra vonatkozó iránymutatások) a tervpályázatok szervezésének legfőbb eszköze. Bár az RPW nem rendelkezik jogi értékkel, kötelező erejű eszköz: a VgV 78. II. szakaszának 1. mondata szerint a tervpályázatok közzétett szabványos iránymutatásokon és irányelveken alapulnak. Az illetékes szövetségi minisztérium elrendelte, hogy a 2013. évi RPW-t 2013. március 1-jétől minden szövetségi építési tervpályázatra alkalmazni kell. Ezenkívül az RPW 2013 szinte minden német szövetségi államban kötelező az állami irányítású tervpályázatok számára. A pályázatok más állami- és magánberuházók számára is ajánlott az új szabályok azonos módon történő alkalmazása. Az RPW meghatározza például a díjazás összegét, és előírja, hogy ha a projektet nem hajtják végre az ötlettervpályázat, a pénzdíjazás teljes összegét megfelelően növelik. Az Unterschwellenvergabeordnung (UvgO) küszöbérték alatti közbeszerzési rendelet 52. szakasza szerint a tervpályázatok az uniós küszöbértékek alatt tarthatók, azzal a céllal, hogy közzétett szabványos iránymutatásokon és irányelveken alapuló alternatív tervezési javaslatokat szerezzenek be. Ha a hatóságok úgy döntenek, hogy a tervpályázat értéke nem éri el az uniós küszöbértéket, a végrehajtás során az RPW-t vagy hasonló iránymutatásokat fogják alkalmazni.¹⁶

► A tervpályázat korlátozások elleni törvény

A [Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen](#) (GWB), a „**Tervpályázatok korlátozása elleni törvény**” meghatározza a támogathatósági kritériumokat (122. szakasz, GWB), valamint a közbeszerzési szerződések odaítélésének kötelező és választható kizárási kritériumait (123. és 124. szakasz, GWB). A 4. rész a közbeszerzéssel foglalkozik, és meghatározza a tervpályázatokra vonatkozó elveket (a GWB 103. szakaszának (6) bekezdése). A GWB-t követően a jogosultsági kritériumok kizárólag a szakmai tevékenység végzéséhez szükséges képesítésre és engedélyre, a gazdasági és pénzügyi helyzetre, valamint a műszaki és szakmai alkalmasságra vonatkozhatnak. Kötelező kizárási okok állnak fenn, ha egy vállalkozás a múltban köteleességszegést követett el, míg a választható okok közé tarthat az alkalmazandó környezetvédelmi, szociális vagy munkajogi kötelezettségek megsértése.

¹⁵ See section 106 GWB; section 1 para 1 VgV

¹⁶ Cf. Federal Gazette, BAnz AT 07.02.2017 B2.

A Német Építészek Szövetségi Kamarájának (BAK) szerepe a tervpályázatokban

► A tervpályázatok szabályozása

A Német Építészek Szövetségi Kamarája (BAK) 2009-ben járult hozzá az RPW első kidolgozásához, majd 2013-ban annak legutóbbi felülvizsgálatához. A BAK az RPW jövőbeli felülvizsgálatához is hozzájárul.

► A tervpályázatok szervezése

Az illetékes 16 állami Kamara feladata annak ellenőrzése, hogy a tervpályázatok dokumentumai megfelelnek-e az RPW-nek és elveinek, valamint a tervpályázati eljárás nyilvántartásba vétele. A Kamarák segíthetnek a kompetens zsűritagok kiválasztásában is. Jelenleg előkészítés alatt áll a zsűri szakértőinek nyilvántartása, amely garantálja a minőséget, a szakértelmet, a sokszínűséget és a változást a bírálóbizottságon belül. A szövetségi és az állami Kamarák erőfeszítései elismertek a tervpályázatok állami- és magánmegbízók körében történő népszerűsítése érdekében, mint a tervezési feladatok legjobb minőségének biztosítására szolgáló eszköz.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Jogosultsági követelmények

A nyílt tervpályázatok számának csökkenése korlátozza az induló, kis- és közepes méretű építész irodák lehetőségeit. A referencia terveken és a pénzügyi bevételi adatokon alapuló szigorú követelmények megnehezítik a nem nyílt pályázatokhoz való hozzáférést az építészek több csoportja számára, és korlátozzák a különböző piaci területek közötti mozgási lehetőségeket. Az RPW azonban egyértelművé teszi, hogy a kisebb irodák és a frissen végzett szakembereket megfelelő elérhetőségi feltételek révén megfelelően be kell vonni, míg a GWB előírja, hogy az alkalmassági kritériumoknak a szerződés tárgyához kell kapcsolódniuk és azzal arányosnak kell lenniük. Hangsúlyozni kell a szakpolitika és a szakmai gyakorlat közötti szakadékot annak érdekében, hogy emlékeztessék az ajánlatkérő szervezetet a kiválasztási eljárásokkal kapcsolatos kötelezettségeikre.

► A tervpályázatok költségei és összetettsége

A BAK statisztikái szerint a tervpályázatok éves száma viszonylag stabil. A 2017–2019-es csúcst követően a pályázatok száma kismértékben csökkent, elérve az évi körülbelül 450 tervpályázat szám hosszú távú átlagát. Számos oka van annak, hogy a tervpályázatok jelentősége csökken. Ezen okok közé tartozik a tervezés területén az összes közbeszerzési eljárás növekvő száma (akár négyszer annyi), valamint a közigazgatás korlátozott kapacitása arra, hogy több pályázatot kezeljen, miközben szembe kell néznie a közbeszerzési eljárások növekvő számával. A lehetséges mérsékelt megközelítés a tervpályázat típusának és méretének feladatok szerinti differenciálásában rejlik, a szervezési kapacitás terén tett erőfeszítések megfékezése érdekében.

MAGYARORSZÁG

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)

Nő 4.974.484 | 51,82%

14.430

egy főre jutó

GDP €-ban Forrás: Eurostat (2023)

Összesen:
9.599.744

Ffi 4.625.260 | 48,18%

Ffi 40%

Építész egyetemi
végzettség
(Msc)

Forrás: MEK

289
(2022)

Nő 60%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

*beleértve a Táj- és
kerttervezőket,
Belsőépítészeket és a
Területrendezőket

Forrás: MEK

8888*

Nő 30%*

Ffi 70%*

*becslés

Nyilvántartásban lévő építész irodák

**összesen
1.333***

% 1 fő alkalmazott **60%**

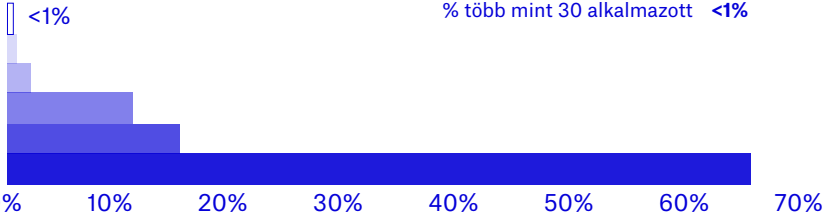
% 2 fő alkalmazott **23%**

% 3-5 fő alkalmazott **10.50%**

% 6-10 fő alkalmazott **4.50%**

% 11-30 fő alkalmazott **1%**

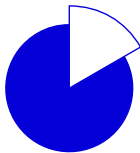
% több mint 30 alkalmazott **<1%**

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

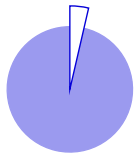
Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

20%

külföldön
tanult

4%

külföldön
dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **12**

nyílt **85%**

nem nyílt **15%**

Forrás: MEK

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek %

95%* közszféra
5%* magánszféra

Forrás: MEK

*estimation

Forrás: ACE Observatory

1.6 Magyarország

A magyarországi tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A magyarországi építészeti tervpályázatokat olyan eljárásként ismerik el, amely a legjobb minőségű építészeti megoldást nyújtja a nagy és közepes méretű projektek megvalósításához. A legtöbb tervpályázat nyitva áll a nemzeti vagy európai kamarákban regisztrált összes engedéllyel rendelkező szakember számára. A projektek összetettsége és a benyújtáshoz szükséges részletezettség szintje azonban gyakran gyakorlati korlátokat szab a kevésbé tapasztalt szakemberek és a kisméretű építészeti irodák részvételére. A különösen összetett projektek esetében is gyakoriak a meghívásos eljárások. Bizonyos az esetekben az ajánlatkérő által meghívott tervezőcsapatokkal együtt a követelményeknek megfelelő más irodák is részt vehetnek a tervpályázatban.

▶ Trendek

A 2000-es évek elejéig az építészeti tervpályázatok száma meghaladta az évi 50-et, de az utóbbi időben évente átlagosan 10 tervpályázatra csökkent. Ez a helyzet azzal függ össze, hogy az ajánlatkérő szervezetek hajlamosak olyan közbeszerzési eljárásokat választani, amelyeket gyorsabbnak és olcsóbbnak tartanak. A tervpályázat nélküli közbeszerzés azonban azzal a kockázattal jár, hogy a tervezési minőséggel szemben a költség kritériumokat részesíti előnyben, és szigorú követelményei (azaz referenciaprojektek, irodai bevételek mértéke, felelősségbiztosítás, az iroda összetétele stb.) az építész szakemberek nagy csoportját kizárják.

▶ A tervpályázatok területei

Oktatási épületek, középületek (kultúra és szabadidő), közigazgatási épületek (önkormányzatok és városi önkormányzatok) és irodaépületek, intézményi és egyházi épületek, lakóépületek, magánépületek.

▶ A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje

Magyarországon a tervpályázatok általában koncepció tervezési szintet igényelnek (1:500 - 1:200 méretarány), nagyon ritkán az elő(vázlat)tervezésig (1:100

méretarány). A következő tervezési munkafázisok a tervezési szerződés hatálya alá tartoznak.

► **Tervezési szakaszok a tervpályázat után**

Koncepciótervezés (1:500 - 1:200 méretarány), elő(vázlat) tervezés és építési engedélyezés (1:200 - 1:100 méretarány), részletes kivitelezési tervezés (1:50 - 1:1). A tervpályázaton keresztül beszerzett projektek körülbelül 50% -a rendszeres építész felügyeletet (művezetés) igényelhet az építkezés területén, műszaki felügyeletet és átadást.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény az a magyar jogszabály, amely a 2014/24/EU európai irányelv előírásait beépíti a nemzeti jogba. A Közbeszerzési törvény szerint a tervpályázatok kötelező szervezésének nemzeti küszöbértéke 500 000 € (kb. 200 millió magyar forint).

► **A tervpályázatok**

Az építészeti tervpályázatokat Magyarországon a Tervpályázati eljárásokról szóló 310/2015. (X. 28.) Kormányrendelet szabályozza. E rendelet hatálya a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvényre terjed ki, amely a 3. § (40) bekezdése szerinti tervpályázatokra terjed ki. A kormányrendelet előírásainak alkalmazása valamennyi ajánlatkérő szervezet számára kötelező.

► **Legfrissebb fejlemények a magyar jogszabályokban**

2023 óta az építész szakmára vonatkozó magyar jogszabályok jelentős változásokon mentek keresztül két új törvény bevezetése miatt: a Magyar Építészetéről szóló törvény (2023. évi C. törvény – hatályos 2024. 10. 02.) és az Állami építési beruházások rendjéről szóló törvény (2023. évi LXIX. törvény módosítása hatályos 2024. 12. 23.). Ezen törvények és módosításuk érinti a Közbeszerzési törvényt is (2015. évi CXLI. törvény - módosítás hatályos 2025.01.01.), és ennek megfelelően módosult a 310/2015. Korm. rendeletet (a tervpályázati eljárásokról - hatályos 2025.01.01.).

A Magyar Építész Kamara szerepe a tervpályázatokban

► A tervpályázatok szabályozása

A Magyar Építész Kamara jelenleg is részt vesz a közbeszerzésre és a tervpályázatokra vonatkozó jogi eszközök fejlesztésében. A támogatja tervezési feladatok során előnyben részesített eljárásként a tervpályázatok egyre nagyobb mértékű alkalmazását, valamint a terv javaslatok értékelésére vonatkozó minőségi kritériumok pontos meghatározását.

► A tervpályázatok szervezése

A Magyar Építész Kamara tanácsadói szerepet tölt be a tervpályázatok szervezésében, felkérésre támogatást nyújt az ajánlatkérőknek, valamint a 310/2015. Korm. rendelet alapján a MÉK szakmai küldöttet delegál a bírálóbizottságba, a kamara megfelelően képzett építész tagját. A megbízott szakemberen keresztül a kamara biztosíthatja az eljárások jogszabályoknak való megfelelését és az építészeti minőséget. Korábban az akkori Kormány rendeletnek megfelelően a MÉK a tervpályázatokkal azzal a céllal értékelte, hogy tanácsokkal láthassa el az építészeket a pályázati részvétellel kapcsolatban.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► További tervpályázatok

Az új törvények bevezetésével várhatóan több állami beruházású projekthez írnak ki építész tervpályázatokat. A jelenlegi jogalkotási eszközök felülvizsgálatának azonban magában kell foglalnia a pályázatok szervezésére vonatkozó kötelező szabályok pontosabb meghatározását annak érdekében, hogy ösztönözze az ajánlatkérő szervezeteket azok végrehajtására. Ezeket a kérdéseket a törvény végrehajtási rendelete tisztázza.

► Szakértelem a tervpályázatokban

Mivel a tervpályázatok száma várhatóan növekedni fog, az építészek nagyobb mértékű bevonására és az ajánlatkérő szervezetek célzott továbbképzésre lesz szükség ahhoz, hogy a minőség a tervpályázat teljes folyamata során biztosított legyen.

HOLLANDIA

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)
Ffi 8.850.309 **49.69%**

Összesen:
17.811.291

44.460

egy főre jutó
GDP €-ban (ideiglenes)
Forrás: Eurostat (2023)

50.31% Nő 8.960.982

Nő **30%***

10.714
(2023)

Ffi **70%***

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

Forrás: Architectenregister Jaarverslag 2023

*beleértve a Táj- és kerttervezőket, a belsőépítészeket, és a területrendezőket

Nyilvántartásban lévő építész irodák

összesen
6.820

% 1 fő alkalmazott **60%**

% 2 fő alkalmazott **23%**

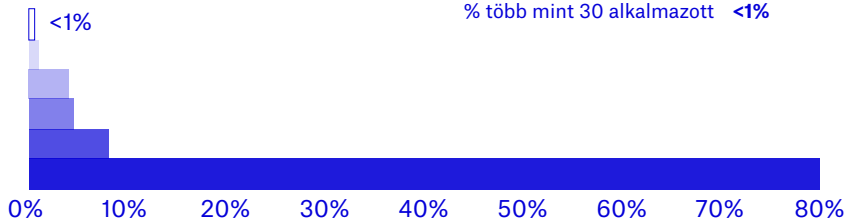
% 3-5 fő alkalmazott **10.50%**

% 6-10 fő alkalmazott **4.50%**

%- 11-30 fő alkalmazott **1%**

% több mint 30 alkalmazott **<1%**

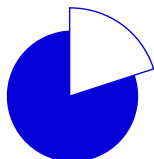
<1%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

Forrás: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) 2024

20%

külföldön
tanult

31%

külföldön
dolgozott

Forrás: ACE Observatory

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **67**

nyílt **22%** nem nyílt **78%**

Forrás: Rapportage-Steunpunt-Ontwerpwedstrijden-2012-2022

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

Forrás: BNA

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek % **54%** közszféra
46% magánszféra

Forrás: Rapportage-Steunpunt-Ontwerpwedstrijden-2012-2022

Beérkezett pályázatok
átlagos száma

3 to 7
nem nyílt
tervpályázatokban

1.7 Hollandia

A holland tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A holland közbeszerzési rendszerben a pályáztatás (*aanbesteding*), a tervpályázat (*ontwerpwedstrijden*) és a pályázat (*prijsvraag*) kifejezéseket gyakran egymással felcserélhető módon használják. Ez a bizonytalanság a tervpályázati eljárások különböző ajánlatkérő szervezetek általi szabályozását és végrehajtását egyaránt érinti, és eltérő közbeszerzési eljárásokat eredményez. Az építészet területén a legelterjedtebb kiválasztási módszerek közé tartoznak az építészeti irodák és multidiszciplináris csapatok előminősítő tervpályázati portfólió, szakmai biztosítás és magatartás alapján. Amikor a tervpályázatokat magánbefektetők, fejlesztők és/vagy lakásépítő társaságok bonyolítják le, azok többnyire meghívásos tervpályázatokból állnak, ahol az építész alvállalkozóként jár el. A hagyományos nyílt, nyilvános tervezési pályázatok ritkák, és jellemzően ötletek megfogalmazására korlátozódnak. A nem nyílt tervpályázatok előnyben részesítésére irányuló általános tendenciát az ajánlatkérő szervezetek a kockázatok csökkentésére irányuló stratégiának tekintik, de ez a tervezési minőséget másodlagos pozícióban hagyhatja.

▶ Trendek

Az elmúlt évtizedben (2012–2022) 1476 építészeti tervezési szerződést ítélték oda tervpályázati eljárás keretében. Ezek közül 673 építészeti szolgáltatásokra irányuló közbeszerzési eljárás, amelyek mintegy 80%-át nem nyílt kiválasztás¹⁷ jellemezte. A TenderNed ágazati jelentése szerint a nyilvános tervpályázatok száma továbbra is nagyon alacsony, és alig haladja meg az évi három tervpályázatot¹⁸. Idővel a nem nyílt eljárások széles körű előnyben részesítése jelentősen szűkítette a kezdő szakemberek és a kis irodák piaci lehetőségeit, elsősorban a szigorú szakmai gyakorlati követelmények miatt. A külföldi irodáknak odaítélt szerződések száma általában nagyon alacsony, különösen a nyelvi akadályok (minden dokumentumot holland nyelven kell benyújtani), valamint a pályázók hollandiai referencia projektjeinek meglátogatására vonatkozó feltétel miatt¹⁹.

¹⁷ Architectuur Lokaal, 2022.

¹⁸ See the Sectorrapportage: <https://bit.ly/3xQr3HW>

¹⁹ Architectuur Lokaal, 2010.

► **A tervpályázatok területei**

Oktatási épületek, kulturális létesítmények, középületek (irodák, közigazgatás, bíróságok, rendőrőrsök, tűzoltóállomások), tájépítészeti- és szabadtéri projektek, infrastrukturális épületek (azaz állomásépületek), sport- és szabadidős létesítmények, egészségügyi létesítmények és lakásfejlesztések (magán tervpályázatokon, ahol a fejlesztők és az építészek csapatot alkothatnak).

► **A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje**

A projektek típusától és összetettségétől függően: koncepciótervezés (1:500-1:200 méretarány) előzetes tervezés (1:200 - 1:100 méretarány), beleértve a költségek becslést (ha szükséges).

► **A tervezés szakaszok a tervpályázat után**

A tervezési szakaszok általában a tervezési feladattól függően változnak, beleértve a tervezési szakaszokat a kidolgozott tervig (1:100 - 1:50 méretarány) és a részletes tervezésig (1:50 - 1:1 méretarány). Az építési tervek és építési felhasználási szakaszok a szerződéses dokumentációnak megfelelően változnak.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

Az [Aanbestedingswet](#), azaz a holland **Közbeszerzési törvény** beépíti a 2014/24/EU uniós irányelv előírásait a nemzeti jogba. E jogalkotási eszköz mellett a kötelező [Gids Proportionaliteit](#) (Arányossági Útmutató) részletezi az arányosság elvének alkalmazását az uniós küszöbérték felett és alatt beszerzett építési beruházásokra és szolgáltatásokra, beleértve az építészeti szolgáltatásokat is.

► **A tervpályázatok**

A holland jogrendszer nem ír elő kötelező előírásokat az uniós küszöbérték alatti építészeti szolgáltatásokra vonatkozóan. A BNA (Holland Építészeti Vállalatok Kereskedelmi Szövetsége) és a korábbi Architectuur Lokaal független szervezetei számos kézikönyvet és iránymutatást dolgoztak ki a tisztességes és átlátható kiválasztáshoz (azaz [KOMPAS](#) és [Richtlijn Gezonde Architectenselectie](#)). Az ajánlatkérők önkéntes alapon tanulmányozhatják és használhatják ezeket az iránymutatásokat, amelyek a Pianoo²⁰ ajánlattételi szakértői központ platformján keresztül érhetők el.

---

²⁰ Pianoo website: <https://www.pianoo.nl/>

A holland tervpályázatokban részt vevő szakmai szövetségek

► A tervpályázatok szabályozása

Jelenleg a BNA az építészeti szakmát érintő jogalkotási területen hivatalos tanácsadói és érdekképviselői szerepet betöltő szakmai szövetség. A múltban a BNA együttműködött az *Architectuur Lokaal* független szervezettel (már nem aktív) a tervpályázatok önkéntes iránymutatásainak kidolgozásában.

► A tervpályázatok szervezése

Az építész szakma központosított holland intézményének – például Nemzeti Kamarának – a hiánya miatt a tervpályázatok és más kiválasztási eljárások szervezése nagymértékben az ajánlatkérő szervezetekre támaszkodik, ami eltérő megközelítéseket és gyakorlatokat eredményez. Az elmúlt években a College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs (Kormányzati Építészek és Kormányzati Tanácsadók Testülete) előmozdította az innovációt a holland tervpályázati kultúrában azáltal, hogy előmozdította a sürgős társadalmi kérdésekre vonatkozó fenntartható tervezési megközelítéseket és a különböző szakmai csoportok közötti együttműködést.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Méltányos szabályozás a tervpályázatok számára

A tervpályázatokra vonatkozó kötelező iránymutatások hiánya nemcsak a tervpályázatok és más közbeszerzési eljárások közötti különbségtételt zavarja össze, hanem az egyes folyamatok nagyon eltérő feladatait, eljárásait és feltételeit is meghatározza, ami az építészek munkaterhelésére és kezelésére gyakorolt negatív hatások kockázatával jár. A tervpályázatok tisztességes szabályozása során elsősorban a következőket kell figyelembe venni: megfelelő díjazás (a díjak odaítélése mellett és a bizottságtól elkülönítve), a beadandó tervek kidolgozásának visszafogott szintje és a tervdokumentációk minőségközpontú értékelése. A tervpályázatokra vonatkozó egyértelmű és kötelező szabályok meghatározása különösen kedvezne az átláthatóságnak és az építész csapatok méltányosabb kezelésének. Pozitív példaként említhető Rotterdam önkormányzatának 2014. évi „*Protocol Ontwerperselectie*” (A tervezők kiválasztásáról szóló jegyzőkönyv) elnevezésű kezdeményezése. Emellett az *Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp*²¹

²¹ See the report: <https://bit.ly/3W776WL>

(Településtervezési Cselekvési Program) kormányzati jelentés két különböző modellstratégiát mutat be a holland tervpályázatkultúra javítására: a College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs és a Flamand Nyílt tervpályázati rendszer által indított tervpályázatok.

► **Kisméretű és kialakulóban lévő építészeti praxisok**

Mivel a holland tervpályázatok többsége nem nyílt eljárás, és nagy a referencia projektek iránti igény, a kisebb és kialakulóban lévő építészeti irodák esetében jelentősen korlátozott az esélye annak, hogy a tervpályázatokhoz hozzáférjenek. Javítani lehet az építészek mérnöki csapatokkal való együttműködésének ösztönzésén és elfogadásán a kapacitás építés biztosítása érdekében. Ezenkívül a feladatoknak és a kiválasztási módoknak differenciálnak és arányosnak kell lenniük annak érdekében, hogy minden iroda számára méltányosabb esélyeket biztosítsanak.

► **Építészeti szakértelem és ajánlatkérő szervezetek**

Számos helyi ajánlatkérő szervezet, például a kistelepülések esetében a tervpályázatok szervezése alkalmi jellegű. A korlátozott tapasztalatok miatt gyakran külső tanácsadókra támaszkodnak, és a kiválasztási folyamat során hajlamosak előnyben részesíteni a kockázat csökkentést az építészeti minőséggel szemben. A helyi szintű építészeti szakértelem növelése – például a *Stadsbouwmeester* (Városi Főépítész) tervpályázatokban betöltött szerepének megerősítése révén – pozitív hatással lenne a tervezési feladatok beszerzésére, és ennek megfelelően a holland városok építészeti minőségére.

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan Ist, 2024)

Nő 1.053.701 | 49.77%

Összesen:
2.116.972

Ffi 1.063.271 | 50.23%

22.130

egy főre jutó
GDP €-ban Forrás: Eurostat (2023)

SZLOVÉNIA

Építész egyetemi
végzettség
(Msc)

193
(2022)*

Ffi 34%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

Forrás: ZAPS

1613
(2024)

Nő 47.6%

Nő 66%

Ffi 52.3%

* beleértve a területtervezőket és tájépítészeket

Nyilvántartásban lévő építész irodák

összesen
1024*

% 1 fő alkalmazott	60%
% 2 fő alkalmazott	23%
% 3-5 fő alkalmazott	10.50%
% 6-10 fő alkalmazott	4.50%
%- 11-30 fő alkalmazott	1%
% több mint 30 alkalmazott	<1%

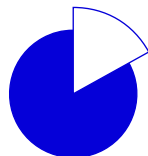
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80%

több min 30 alkalmazottas iroda
  2 alkalmazottas iroda
  3-5 alkalmazottas iroda
  6-10 alkalmazottas iroda
  11-30 alkalmazottas iroda
  1 alkalmazottas iroda

*azonban az irodában regisztrált építészek száma

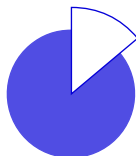
Forrás: ZAPS

17%

külföldön
tanult

14%

külföldön
dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **20**

nyílt **90%***

nem nyílt **10%***

Forrás: ZAPS

Tevpályázatokban
országosan részt
vevő nyilvántartott
vett építészirodák %

15%

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

% a (nyílt) tevpályázatokban
nemzeti és külföldi részvevők **92%** nemzeti
8% külföldi*

Forrás: ZAPS

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek % **90%** közszféra
10% magánszféra

Forrás: ZAPS

Beérkezett pályázatok
átlagos száma

11
nyílt tevpályázatokban

Forrás: ZAPS

*becslés

Forrás: ACE Observatory

1.8 Szlovénia

A szlovén tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A tervpályázatok szlovén rendszerében az eljárások többsége nyílt, nyilvános, névtelen projektpályázat, amelynek célja a nyertes tervpályázat megvalósítása. A különösen összetett projektekre egyedi támogathatósági követelmények is vonatkozhatnak. A nyílt tervpályázatokban való részvételt kizárólag az a feltétel szabályozza, hogy legalább egy szlovén vagy EU-ban bejegyzett építész legyen a csapatban. Ez a követelmény mind a helyi, mind a külföldi csapatokra vonatkozik. A pályázat befejezése után megkezdődik a tervezési szerződés aláírásához és a projektdokumentáció elkészítéséhez vezető tárgyalási szakasz. Ez a folyamat, amely általában külön eljárást képez, a nyertesek sorrendjét követi (első, második, harmadik díjnyertes). A szerződést aláíró építész céget várhatóan Szlovéniában, az EU-ban, az EGT-ben vagy Svájcban jegyzik be. Az építési engedély megszerzésének bürokratikus összetettsége miatt azonban gyakran ajánlott a helyi irodával való együttműködés.

▶ Trendek

A tervpályázatok nyílt kultúrája nem mindig volt norma. A 2007. és 2015. közötti időszakban a különböző kormányok beavatkozásai miatt a tervpályázat eljárások gazdag gyakorlata átmeneti megszakítást mutatott. Ez a helyzet a Szlovén Építész és Területrendezők Kamarája (ZAPS) elkötelezett és hosszú távú erőfeszítését tette szükségessé a tervpályázati rendszer fenntartásának és a nemzeti jogalkotási eszközökben való további végrehajtásának biztosítása érdekében. A mai napig évente mintegy 18 tervpályázatot szerveznek a hatóságok, további kettőt pedig magánmegbízók.

▶ A tervpályázatok területei

Oktatási épületek, lakóépületek, középületek (közigazgatási és irodaépületek), kulturális létesítmények, sportlétesítmények, egészségügyi létesítmények, közlekedési állomások, tájépítészeti- és szabadtéri projektek, területrendezés és műemléki épületek.

► **A tervpályázatban szükséges kidolgozás szintje**

Koncepciótervezés (rajzok 1:200, telekrajz 1:500). műszaki leírás, költségbecslés, vázlatok és látványtervek (ha szükséges). Néha tömegmodell ((beilleszhető modellként 1:500 méretarányban).

► **Tervezési szakaszok a tervpályázat után**

A tervpályázatot követő szerződések általában a projektdokumentáció valamennyi szakaszát tartalmazzák: az előzetes tervezéstől (méretarány 1:200 - 1:100) a részletes tervezésig (méretarány 1:50 - 1:1) és az építési engedélyezési projektig. Megbízásakor a következőket foglalják magukban: az építkezés figyelemmel kísérése vagy felügyelete, és kivételes esetben a munkálatok irányítása az építési szakaszban.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A [Public Procurement Act](#) (ZJN-3) Közbeszerzési törvény átveszi a 2014/24/EU európai irányelvben meghatározott, a tervpályázatokra vonatkozó általános szabályokat, és meghatározza az ajánlatkérő szervezetek, például az önkormányzatok vagy minisztériumok számára a tervpályázatok kötelező szervezésére vonatkozó kötelezettséget (a beruházási összeg vagy a terület nagyság küszöbértékét). A tervpályázat szervezése kötelező azon közösségi létesítmények esetében, amelyek beruházási értéke épületek esetében meghaladja a 2,5 millió eurót, sport- és szabadidős létesítmények esetében pedig az 500 000 eurót, valamint az öt hektárnál nagyobb terület rendeltetésének megváltoztatása esetén.

► **A tervpályázatok**

A területrendezési törvény, [Spatial Planning Act](#) (ZUREP-3) részletezi a tervpályázatok kötelező végrehajtásának kritériumait és az alternatív tervpályázati formák szabályait. A tervpályázatokra vonatkozó szabályzat, [Rules on Public Competitions](#) (PJN) képezi a kötelező erejű iránymutatást a választott bírálók számára, meghatározva a magatartásukra vonatkozó eljárási részleteket és anyagi jogi követelményeket. A tervpályázatoknak nyílnak kell lenniük; az előzetes kiválasztással történő korlátozás csak kivételes esetekben megengedett az ajánlatkérő szervezetek számára. A nem kötelező tervpályázatok általában

ugyanazokat a szabályokat követik, azzal a lehetőséggel, hogy az ügyfél javára adaptálják a zsűri összetételét vagy az építészeti csapatok meghívását (nem nyílt, meghívásos tervpályázatok).

A Szlovén Építész és Területrendezők Kamarája (ZAPS) szerepe a tervpályázatokban

► A tervpályázatok szabályozása

Az Építész és Területrendezők Kamarája döntő tanácsadói szerepet tölt be a tervpályázatokra vonatkozó szabályozások kidolgozásában. Emellett a ZAPS dolgozza ki a konkrét iránymutatásokat és kézikönyveket, hogy támogassa az ajánlatkérő szervezeteket az ADC szervezetének minden lépésében.

► A tervpályázatok szervezése

A nyilvános tervpályázatokra vonatkozó szabályok az ajánlatkérő szervezetek és a ZAPS együttműködését ajánlják a tervpályázatok szervezésében. A ZAPS segítséget nyújt az ügyfeleknek a tervpályázati szabályok kidolgozásában, valamint az ügyfelek által kidolgozott tervpályázati kiírás felülvizsgálatában és hivatalos jóváhagyásában. A felülvizsgálatnak és a jóváhagyásnak biztosítania kell, hogy a kiírás megfeleljen a szabályoknak, és garantálja az építészek jogait. A Kamara meghatározza a bírálóbizottság azon szakmai tagjait, akik részt vesznek a tervek értékelésében. Emellett a ZAPS felelős a ZAPS együttműködése nélkül szervezett és a szlovén nyilvános portálon a „zöld közlekedési fény” értékelésén keresztül közzétett tervpályázatok értékeléséért. Ez a rendszer biztosítja, hogy kiemeljék a tervpályázat szabályoknak való megfelelését vagy meg nem felelését, és tanácsot ad a potenciális résztvevőknek a tervpályázat kockázatairól és lehetőségeiről.

Megkönnyíti továbbá a Szlovéniában tartott állami tervpályázatok többségének szisztematikus dokumentálását.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Kötelező tervpályázatok és küszöbértékek

A szlovén tervpályázatok egyedülálló jellemzője, hogy a befektetési érték és a terület meghatározott feltételei mellett kötelezően alkalmazzák őket az állami

ügyfelek számára. A ZJN-3 100. cikke a projektfunkciók alapján meghatározza és differenciálja az tervpályázatok kötelező szervezésére vonatkozó küszöbértékeket. A küszöbértékek viszonylag alacsony értéke (épületek esetében 2,5 millió EUR) azonban kis projektek esetében kötelezővé teszi a tervpályázatot, és nehézséget jelent a korlátozott pénzügyi és szakmai erőforrásokkal rendelkező kisebb közösségek számára. A közeljövőben fontolóra lehet venni a küszöbérték felülvizsgálatát, valamint más ügyfelek (azaz magánügyfelek) következetesebb bevonását, akik esetében a tervpályázatok végrehajtása nem kötelező.

1.9 Dél-Tirol

Dél-tiroli tervpályázatok jelenlegi helyzete

► Általános jellemzők

A dél-tiroli építészeti tervpályázatok különböző eljárásokat foglalnak magukban: nyílt ötletpályázatok, nyílt (egy vagy két fordulóból álló) tervpályázatok, előminősítéssel járó (nem nyílt) tervpályázatok, valamint meghívásos tervpályázatok magánvállalkozók és/vagy 150 000 € alatti projektek számára. A tervpályázatok minőségét az ajánlatkérő szervezetek, a Bozen Építész Kamara és annak külön munkacsoportja közötti együttműködés garantálja. A munkacsoport koordinátorai (általában építész szakemberek) felelősek az adatok és az ügyfél kéréseinek összegyűjtéséért, a tervpályázati kiírás elkészítéséért, a zsűritagok kinevezéséért és a zsűri üléseinek koordinálásáért, az anonimitás elvének való megfelelés ellenőrzéséért a folyamat minden szakaszában, a tervpályázati szabályoknak és a tervezési előírásoknak való megfelelés ellenőrzéséért, valamint a pályázatok helyes benyújtásának ellenőrzéséért.

► Trendek

Dél-Tirolban a tervpályázatok a legszélesebb körben használt eszközök az építészeti projektek beszerzéséhez. A részvétel meglehetősen magas, ami biztosítja a tervjavaslatok jó minőségét. Az elmúlt években azonban az ajánlatkérő szervezetek egyre inkább előnyben részesítették a tárgyalásos eljárásokat. Ezt a beszerzési formát a Bozen Építész Kamara nem ajánlja, mivel inkább a gazdasági szempontokat részesíti előnyben a tervezési javaslatok minőségével szemben.

► A tervpályázatok területei

Lakóépületek, oktatási épületek, egészségügyi létesítmények, kulturális létesítmények, igazgatási és irodaépületek, infrastruktúra és nagyszabású városi projektek (azaz katonai és tömegközlekedési területek).

► A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szint

Koncepciótervezés (rajzok 1:200, helyrajz 1:500), beleértve a tömegmodellt (beillesztési modellként 1:500 méretarány), műszaki leírást, jellemző értékeket és számításokat, vázlatokat és látványterveket (ha szükséges).

► **Tervezési szakaszok a tervpályázatok után**

Az tervpályázatokat követő munkaszakaszok az ajánlatkérő szervezetektől és a szerződés típusától függően változnak. Ezek általában magukban foglalják az előzetes tervezést (beleértve a benyújtást / építési engedélyt, 1:200 - 1:100 skála) és a részletes tervezést (1:50 - 1:1). Az építési szakaszok általában nem szerepelnek a szerződésben, bár ajánlott biztosítani a tervezői csapat folytonosságát a projekt minden szakaszában a megvalósításig.

Az tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

Az új olasz **Közbeszerzési törvénykönyv**, nevezetesen a [Legislative Decree 36/2023](#), 36/2023. sz. törvényerejű rendelet (D. Leg.vo 36/2023) a dél-tiroli építési beruházások és szolgáltatások közbeszerzését szabályozó jogalkotási eszköz, amely magában foglalja a 2014/24/EU európai irányelv rendelkezéseit. A rendelet 3. cikkének I. pontja meghatározza a tervpályázat fogalmát, a 46. cikk pedig a 2014/24/EU irányelvvel összhangban meghatározza a tervpályázatra és az ötletpályázatra vonatkozó rendelkezéseket.

A Bozen Építész Kamara szerepe az tervpályázatokban

► **A tervpályázatok szervezése**

A Bozen Építész Kamara feladata annak biztosítása, hogy megfelelő projektfejlesztés valósuljon meg, és reális tervpályázati terveket díjazzanak. Ez a folyamat hatékony kommunikációt és közvetítést tesz szükségessé a projekt érdekelt feleivel, hangsúlyozva a tervpályázatok kulcsfontosságú szerepét az épített környezet minőségének javításában és a sikeres tervek bemutatásában. A tervpályázati munkacsoport tervpályázat-koordinátor rendszert hozott létre, akik a tervpályázati folyamat során, és ideális esetben a projektek megvalósításáig támogatást és útmutatást nyújtanak. Jelenleg a Bozen Építész Kamara egy olyan digitális platform kifejlesztésén dolgozik, amelyre az új olasz Közbeszerzési törvénykönyv előírásainak megfelelően feltöltik a tervpályázatokat.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► A zsűri feladatai

A Bozen Építész Kamara egyre növekvő szerepe a tervpályázatok szervezésében elengedhetetlen a zsűritagok megfelelő képzettségének és szakmai kapacitásának biztosításához. Ez különösen a regionális szakértelemre, valamint a helyi kérdésekre és tájra-környezetre való érzékenységre vonatkozik. E cél elérése érdekében elengedhetetlen az építészek erős jelenléte a zsűrikben, miközben az önkormányzatok műszaki képviselőinek befolyását is meg kell tartani. Ez a megközelítés elősegíti a tervpályázatok szerepének tudatosítását a legmagasabb színvonalú építész tervek elérésében és a lakókörnyezet minőségének javításában.

► Tárgyalásos eljárások

Az építész tervpályázatok tárgyalásos eljárásokkal szembeni végrehajtásának ösztönzése javíthatná a tervezés eredményének minőségét. A korlátozott erőforrásokkal és szakmai kapacitással rendelkező kisebb településeken azonban előnyös lehet, ha nagyobb rugalmassággal választják ki a közbeszerzési eljárásokat. Ez a küszöbérték felülvizsgálatával és a kisebb projektekre vonatkozó közvetlen díjazás megkönnyítésével érhető el.

SPANYOLORSZÁG

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)

Ffi 23.565.593 | 49%

Összesen:
48.085.361

51% Nő 24.519.768

25.620

Forrás: Eurostat (2023)

egy főre jutó

GDP €-ban (ideiglenes)

Ffi 47%

17.034
(2020)

Építész egyetemi végzettség (Msc)

Nő 53%*

Nyilvántartásban lévő kamarai tagok

Forrás: ACE Observatory

50.000

Nő 34%

Ffi 66%

Nyilvántartásban lévő építész irodák

Összesen

13.625

% 1 fő alkalmazott **60%**

% 2 fő alkalmazott **23%**

% 3-5 fő alkalmazott **10.50%**

% 6-10 fő alkalmazott **4.50%**

% 11-30 fő alkalmazott **1%**

% több mint 30 alkalmazott **<1%**

<1%

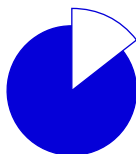

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70%

- több min 30 alkalmazottas iroda
- 2 alkalmazottas iroda
- 3-5 alkalmazottas iroda
- 6-10 alkalmazottas iroda
- 11-30 alkalmazottas iroda
- 1 alkalmazottas iroda

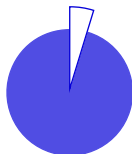
Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.1

17%

külföldön tanult

5%

külföldön dolgozott

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **62**

% ötletpályázat **14%** | % nyílt **75%**
tervpályázat

% nem nyílt pályázat **11%**

Forrás: Spanish Public Procurement Platform, 2022

Tervpályázatokban országosan részt vevő nyilvántartott vett építészirodák %

Forrás: ACE Sector Study 2022, Table 3.10

Köz- és magán szférabeli ajánlatkérő szervezetek % **100%** közszféra
privát adatok nincsenek

Forrás: Spanish Public Procurement Platform, 2022

Béérkezett pályázatok átlagos száma **22** nyílt
5-6 nem nyílt

Forrás: Spanish Public Procurement Platform, 2022

Forrás: ACE Observatory

1.10 Spanyolország

A spanyol tervpályázatok jelenlegi helyzete

▶ Általános jellemzők

A spanyol közbeszerzési törvény a tervpályázatok két típusát határozza meg: ötletpályázat és projekt tervpályázat. Ötletpályázatokat általában innovatív elvek és szakértői szakmai zsűrik jellemzik, de eredményeik ritkán válnak konkrét megvalósuló projektté. Ezzel szemben a legtöbb projekt tervpályázat a rendes közbeszerzési eljárás hatálya alá tartozik, amelyben a támogathatóság és az odaítélés gyakorlati és költségkritériumai elsőbbséget élveznek a tervezési innovációval és az építészeti minőséggel szemben. Ez akadályozza az építészek nagy csoportjainak részvételét. Spanyolországban a közbeszerzési eljárás kötelező minden olyan tervezési díj esetében, amelynek összege meghaladja a 15.000 €-t (ÁFA nélkül). Ez magában foglalja a középületek vagy közterületek tervezését. Tekintettel arra, hogy az ilyen projektek tervezési díjai jellemzően meghaladják ezt az összeget, szinte minden esetben közbeszerzési eljárásra van szükség, tervpályázattal vagy anélkül. Ezzel szemben a magánmegbízók nem kötelesek követni a közbeszerzési eljárást, és nem kötelesek tervpályázatot hirdetni.

▶ Trendek

A hivatalos spanyol közbeszerzési platformon 2022-ben közzétett tervpályázatok száma 62 volt, 53 projektpályázat és 9 ötletpályázat. Az elmúlt néhány évben a tervpályázatok száma fokozatosan csökkent, különösen Madrid területén. A Baleár-szigetek és Katalónia autonóm közösségeiben azonban az IBAVI²² (Instituto Balear de la Vivienda) és az IMPSOL (Institut Metropolità de Promoció de Sòl i Gestió Patrimonial) két innovatív eljárást dolgozott ki a szociális lakáskomplexumok beszerzésére. Ezek a tervpályázati rendszerek nyílt formátumúak, ami kedvez a fiatal szakemberek részvételének, és értékeli a pályázatok minőségét és hosszú távú jövőképét. Eddig a magas társadalmi és építészeti minőség, amelyet ezeket a tervpályázatok előre mozdították, olyan épületeket eredményezett, amelyek nemzetközi elismerést és díjakat szereztek.

²² See *El Croquis* dedicated n. 219.

► **Az tervpályázatokban szükséges kidolgozás szint**

A tervpályázatokhoz szükséges kidolgozás szintje jelentősen eltér a konkrét követelményektől függően.

► **Tervezési szakaszok a tervpályázat után**

A tervpályázatot követő tervezési szakaszok nincsenek szigorúan meghatározva, de általában magukban foglalják a tervezési szakaszokat a kivitelezési tervek kidolgozásáig (skálán 1:100 - 1:50) és a részletes tervezésig (skálán 1:50 - 1:1). A tervezési szakaszokat követően az építési folyamatot építésznek (*dirección de obra*) kell felügyelnie.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

A spanyol **Közbeszerzési törvény** (Law on Public Procurement) az a jogalkotási eszköz, amely 2017 óta ülteti át a 2014/24/EU európai irányelv rendelkezéseit a nemzeti jogba. A **183–187. cikk** meghatározza a tervpályázatokra vonatkozó rendelkezéseket, beleértve a tervpályázatok alkalmazási körét, valamint azok általános szervezeti és értékelési elveit.

► **Az építészet minőségéről szóló június 14-i 9/2022. sz. törvény**

Az **Építészeti Minőségéről** szóló 9/2022. sz. törvény ([Law 9/2022](#)) magában foglalja a közbeszerzési törvény 184. cikkét, amely meghatározza a tervpályázati javaslatok műszaki, funkcionális, építészeti, kulturális és környezeti minőségen alapuló értékelésének kritériumait. A gyakorlatban a 9/2022. sz. törvény a „Minőségi Építészeti Tanács” létrehozásával érinti a közbeszerzési eljárásokat, amelynek feladata a minőségi kritériumok tiszteletben tartásának biztosítása.

A spanyol Építésztechnológiai Kollégiumok Legfelsőbb Tanácsának (CSCAE) szerepe az építész tervpályázatokban

► **A tervpályázatok szabályozása**

A Spanyol Tanács (CSCAE) hivatalos tanácsadói szerepet tölt be a tervpályázatokra vonatkozó rendeletek kidolgozásában. Annak érdekében, hogy támogassa az Ajánlatkérő hatóságokat a tervpályázatok megszervezésében, a Tanács kidolgozott egy eljárási és tervezési szerződésmintát is a tervpályázatokhoz.

► A tervpályázatok szervezése

Bár a Tanács hivatalosan nem vesz részt a tervpályázatok szervezésében, a Tanács támogatja a tervpályázatok legjobb végrehajtását, mivel ez a legjobb eljárási mód tervek magas építészeti minőségének garantálására, valamint a résztvevőkkel szembeni tisztességes és egyenlő bánásmód előmozdítására. Javasolja továbbá, hogy a Spanyol Tanács (CSCAE) nagyobb mértékben vegyen részt a tervpályázatok szervezésében és a bírálóbizottságok összeállításában.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► A tervpályázatok kötelező szervezése

A spanyol Közbeszerzési törvény szerint a tervpályázatok kötelező szervezésének egyetlen feltétele a projektek „különleges összetettsége”. E fogalom jogbizonytalansága az ajánlatkérő szervezetekre bízta ennek meghatározását, és lehetővé teszi számukra, hogy bármely más közbeszerzési eljárást válasszanak. A tervpályázatok kötelező feltételeinek pontosabb meghatározása növelheti a tervpályázatok számát és javíthatja a kiválasztott tervek építészeti minőségét.

► Kirívóan alacsony összegű ajánlatok

Az Unió irányelv a legjobb ár-minőség arány alapján meghatározott, gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatként határozza meg a közbeszerzés odaítélési szempontját. Ez a kritérium azonban nem szerepel a Spanyol Közbeszerzési törvényben, ami a kirívóan alacsony összegű tervezési ajánlatok kockázatát hordozza magában. A Spanyol Tanács (CSCAE) támogatja ezen elvnek a nemzeti jogszabályi keretbe való beépítését.

► A tervpályázat után

A tervpályázatokra vonatkozó hatályos jogszabályok nem tartalmazznak olyan rendelkezéseket, amelyek biztosítanák a tervpályázati eredmények jövőbeli fejlődését. Ezek a rendelkezések döntő fontosságúak az építészeti csapatok szerepének, szerzői jogainak és a tervpályázatot követő tervezési folyamatban betöltött vezető szerepének garantálása és védelme szempontjából, függetlenül az idővel esetlegesen bekövetkező politikai változásoktól.

SVÁJC

Lakosság

Forrás: Eurostat (Jan 1st, 2024)

Ffi 4.379.953 | 49.69%

Összesen:
8.815.385

50.31% | Nő 4.435.432

63.490
egy főre jutó
GDP €-ban (2024)

Forrás: Eurostat

Ffi 55%

Építész egyetemi
végzettség
(Msc)

Forrás: SIA

862

Nő 45%

Nyilvántartásban
lévő kamarai
tagok

Forrás: SIA

26.715*

Nő 25%*

Ffi 75%*

*becslés

Nyilvántartásban lévő építész irodák

Összesen

12.909

Forrás: SIA

TERVPÁLYÁZATOK | összesen: **250**

nyílt **40%**

nem nyílt **60%**

Forrás: SIA

% a (nyílt) tervpályázatokban nemzeti és
külföldi részvevők

85%

15%

nemzeti

külföldi

Forrás: SIA

Köz- és magán szférabeli
ajánlatkérő szervezetek %-a

95%

5%

közsféra

magánszféra

Forrás: SIA

Beérkezett pályázatok
átlagos száma

30

10

nyílt

nem nyílt

Forrás: SIA

1.11 Svájc

A svájci tervpályázatok jelenlegi helyzete

► Általános jellemzők

A svájci tervezési pályázatok kiemelkedő történelemmel rendelkeznek, amely szorosan kapcsolódik az építészek és mérnökök szakmájának fejlődéséhez a 19. század óta. A nemzeti építészeti kultúrában mélyen gyökerező tervpályázatok egy olyan hivatalos közbeszerzési rendszerbe integrálódnak, amely különböző eljárásokat tesz lehetővé. A nemzeti tervpályázati rendszer megkülönbözteti a megoldásalapú és a teljesítményalapú beszerzési lehetőségeket. Svájcban minden megoldáson alapuló eljárást tervezési pályázatnak tekintenek. Ezek közé tartoznak a nyílt tervpályázatok, az előminősítéssel járó (nem nyílt) tervpályázatok, a meghívásos tervpályázatok és a nem anonim tanulmány készítő bizottságok. A svájci ADC-rendszert az a kötelezettségvállalás jellemzi, hogy a szerződést az első helyezettnek ítélik oda. Így a tervpályázatokat általában az ajánlatkérő és a nyertes csapat közötti kétoldalú tárgyalások követik.

► Trendek

Az elmúlt években a Svájci Mérnökök és Építészek Társasága (SIA) figyelemmel kísérte a beszerzési tendenciákat, és a nyílt tervpályázatok számának növekedését regisztrálta. A nyílt tervpályázatok számának fokozatos növekedése azonban továbbra is elmarad az eljárások teljes számától. Jelenleg a tervpályázatok mintegy 50%-a nem nyílt eljárás, míg körülbelül 40%-uk nyílt tervpályázat. A meghívásos tervpályázatokat gyakran kis méretű projektekhez bonyolítják. A nem anonim és nem nyílt tanulmány készítő bizottságok szintén gyakoriak, mivel lehetővé teszik a tervezési feladatok megoldásának együttműködő megközelítését. Az eljárások teljes számán alapuló arányuk azonban kismértékben csökken.

► A tervpályázatok területei

Lakóépületek, oktatási épületek, egészségügyi létesítmények, kulturális helyszínek, igazgatás és irodák, infrastrukturális épületek és hidak.

► A tervpályázatokban szükséges kidolgozás szintje

A fenntarthatósági hatásvizsgálatról szóló rendeletek szerint: koncepciótervezés

(helyszíni rajz 1:500 méretarányban, előírt tervek, homlokzatok és metszetek 1:200 méretarányban), tömegmodell (1:500 méretarányban), térfogat- és területszámítások. A fenntarthatósági hatásvizsgálatról szóló rendeletek rendelkezései ellenére a kidolgozás szintje az ajánlatkérő szervektől függően eltérő lehet.

► **Tervezési szakaszok a tervpályázatok után**

A tervpályázatot követő leggyakoribb szakaszok általában az előzetes tervezés (lépték 1:200 - 1:100), a részletes kivitelezési tervezés (lépték 1:50 - 1:1), az építési szakaszok és az ellenőrzési szakaszok.

A tervpályázatok jogi kerete

► **Közbeszerzés**

Nemzeti szinten a Szövetségi Közbeszerzési törvény ([Federal Law on Public Procurement](#)) (BöB) és a **Közbeszerzési Rendelet** (VöB) a legfontosabb alap. Ezekben a dokumentumokban a tervpályázatra és a tanulmányi bizottságokra vonatkozó szabályokat a 13–19. cikk tartalmazza. Kantoni és önkormányzati szinten az [Intercantonal Ordinance on Public Procurement](#) (IVöB) és az egyes kantoni közbeszerzési törvények és rendeletek alkalmazandók.

► **A tervpályázatok**

További, nem kötelező erejű rendeletek integrálják a szövetségi törvényt és a közbeszerzési rendeletet. Ezek közé tartozik a Középülettulajdonosok Koordinációs Konferenciája (KBOB) által közzétett „Iránymutatások a tervpályázatok lebonyolításához”, a 142. sz. SIA-rendelet (SIA/142), amely 1877 óta képezi a nemzeti tervpályázati szabványt, valamint a 143. sz. SIA-rendelet (SIA/143) a tanulmány készítő bizottságokról. A SIA/142 és a SIA/143 bevált eszköz az tervpályázatok végrehajtására, és bár hivatalosan nem kötelező erejűek, de a legtöbb állami és magán ajánlatkérő szerv széles körben alkalmazza őket.

A Svájci Mérnökök és Építészek Társaságának (SIA) szerepe a tervpályázatokban

► **A tervpályázatok szabályozása**

A Svájci Mérnökök és Építészek Társasága (SIA) felelős a 142. SIA-ban rögzített

szabványosított tervpályázati szabályok kidolgozásáért, felülvizsgálatáért és frissítéséért. A SIA/142 és a SIA/143 kidolgozása (a tanulmányi bizottságok esetében) biztosítja mind az anonim, mind a nem anonim tervpályázati eljárások minőségét.

► A tervpályázatok szervezése

A Svájci Mérnökök és Építészek Társasága (SIA) felismerte, hogy a tervpályázatok minősége szorosan kapcsolódik a menedzsment és a szervezet minőségéhez. Ezért a fenntarthatósági hatásvizsgálat egyre nagyobb mértékben vesz részt az ajánlatkérő szervezetekkel folytatott kommunikációs erőfeszítésekben annak érdekében, hogy az egyes tervezési feladatok tekintetében javuljon a közbeszerzési eljárások tájékozott és megfelelő kiválasztása. A SIA felülvizsgálja tervpályázati iratokat és a tervpályázati dokumentumra nyomtatott hivatalos bélyegző segítségével érvényesíti, és támogatja a szakembereket a részvételi pályázatban. Ezenkívül a „wegweiser planungsbeschaffung”²³, elnevezésű webes platformon keresztül a SIA sablonokat és anyagokat biztosít a tervpályázatok végrehajtásához. A SIA a tervpályázati irányítás jobb minőségét szorgalmazza, és elkötelezett tagjai képzése mellett azáltal, hogy a „SIA-Inform” ügynöksége képzéseket kínál a tervpályázati irányítás és a fenntartható, minőségi beszerzés érdekében.

Eszmecsere és jövőbeli fejlődés

► Növekvő kiadások

Az elmúlt években a tervpályázati dokumentációk kidolgozásának szintje meredeken emelkedett. A SIA olyan „lean eljárásokat” támogat, amelyekben a benyújtási követelmények a zsűri értékelésének és döntésének alátámasztásához szükséges mértékre korlátozódnak.

► A zsűri tagjainak feladatai/

A zsűri tagjainak nagy felelőssége van, amely túlmutat a legjobb terv kiválasztásán; a tisztességes feltételek biztosítása a tervpályázati folyamaton belül szintén a feladatuk részét képezi. Ezért a SIA részt vesz a zsűritagok felkészültségének növelésében, és szisztematikus támogatást nyújt számukra a tisztességes ADC-eljárás, értékelés és döntéshozatal biztosítása érdekében.

²³ Link to the platform: www.wegweiser-planungsbeschaffung.ch

2. FEJEZET:

A

**tervpályázatokról
szóló európai
eszmecsere öt
paramétere**

2.1 Jogsabályok: A tervpályázatokra vonatkozó jogsabályi keret(ek)

A tervpályázatok szabályozó jogi keretek megértése Európa-szerte nem könnyű feladat. Ez magában foglalja a jogsabályok különböző rétegeinek kibontását, valamint azok sajátos kulturális rendszerekbe és területi léptékekbe való beillesztését. A 2014/24/EU európai irányelv a tervpályázatokat „**tervpályázatként**”²⁴ említi, és úgy határozza meg őket, mint amelyek a településtervezési, az építészeti és a mérnöki szakmai területeire vonatkoznak, és lehetővé teszik az ajánlatkérő szervek számára, hogy olyan tervdokumentációt vagy tervezői megoldásokat szerezzenek be, amelyet korábban egy szakmai zsűri választott ki, és amelyet díjaztak²⁵. A tervpályázatok a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések sajátos közbeszerzési rendszerben a törvény hatálya alá tartoznak, amely két szervezési lehetőséget különböztet meg: vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződés odaítéléséhez vezető eljárás részeként, vagy pénzdíjjal és kifizetésekkel járó, hirdetmény közzététele nélküli egyszerűsített tárgyalásos eljáráshoz vezető „tervpályázatként”²⁶. A 2014/24/EU irányelv azonban csak a tervpályázatokra vonatkozó általános elveket határozza meg; nem határozza meg a szervezésük és lebonyolításuk alapjául szolgáló eljárási részleteket.

A III. fejezet II. pont, amely a **Tervpályázatokra vonatkozó szabályokról** szól: **1)** elmagyarázza a projekt- és ötletpályázat közötti különbséget²⁷, **2)** tartalmazza a részvételi jogosultsággal kapcsolatos szervezési elveket, és **3)** a megkülönböztetés mentesség elvével²⁸ összhangban meghatározza a résztvevők számának korlátozására vonatkozó lehetőségeket. Végül ismerteti a szakmai zsűrik összetételére és az értékelési és döntéshozatali folyamat etikájára vonatkozó alapvető szabályokat²⁹ is. Az uniós rendelkezések általános jellege azt jelenti, hogy a tagállamok széles mozgástérrel rendelkeznek a tervpályázatok tényleges végrehajtását illetően. Ezért számos uniós ország összehangolta a közbeszerzésre vonatkozó nemzeti jogsabályait az uniós irányelvvel összhangban lévő, a tervpályázatokra vonatkozó célzott jogalkotási eszközökkel vagy iránymutatásokkal. Az ARCH-E projekt számos partnerországában (különösen Ausztriában, Horvátországban, a Cseh

²⁴ Directive 2014/24/EU, art. 2.

²⁵ See ACE Recommendations: <https://bit.ly/3zd9emF>

²⁶ Directive 2014/24/EU, art. 78.

²⁷ Ibid.

²⁸ Directive 2014/24/EU, art. 80.

²⁹ Directive 2014/24/EU, art. 81-82.

Köztársaságban, Németországban, Magyarországon és Szlovéniában) a tervpályázatokra vonatkozó nemzeti szabályozások vagy együtt működnek, vagy (részben) beépülnek a nemzeti közbeszerzési jogszabályokba, hogy kötelezővé váljanak³⁰. A többi országban ehelyett a tervpályázatok szabályozási előírásai és kézikönyvei szolgálnak önkéntesen választható keretként.

A tervpályázatokra vonatkozó célzott iránymutatások előnyei

A tervpályázatokra vonatkozó konkrét jogalkotási eszközök kidolgozása jól meghatározott struktúrát és egyértelmű feltételeket biztosít valamennyi eljárás számára, hozzájárulva a nemzeti tervpályázati jogi rendszer átláthatóságának javításához. Emellett **a kötelező erejű iránymutatások feltételeket és szabályokat határozhatnak meg az uniós értékhatárok feletti és alatti tervpályázatokra vonatkozóan, előnyben részesítve a tervezői megoldások és tervek beszerzésének minőségközpontú megközelítését**³¹. A pályázatokra vonatkozó kötelező erejű szabályok hiánya viszont az ajánlatkérő szervezetekre bízta az egyes tervpályázatok feltételeinek önálló meghatározását, ami a kiválasztás különböző eljárásait, kritériumait és eredményeit eredményezheti. Azonban figyelembe kell venni, hogy az országspecifikus szabályok megléte növeli a nemzeti tervpályázati rendszerek, -kultúrák és -szakmai gyakorlatok közötti különbségeket.

Nemzeti szabályozás és határokon átnyúló részvétel

Az ARCH-E partnerországok (Ausztria, Horvátország, Ciprus, Magyarország, Németország, Szlovénia, Spanyolország és Hollandia) tervpályázati szakértőivel folytatott 40 interjú során megvitatták a nemzeti jogszabályi keretek hatását a pályázatok uniós piacára. Az interjúk 55%-ában a jogszabályok, a bürokrácia és a tervpályázati dokumentáció közötti különbségeket említették a saját országon kívüli tervpályázatokban való részvétellel és érdeklődéssel kapcsolatos fő visszatartó tényezőként. Kilenc válaszadó jelezte továbbá, hogy Európa-szerte egységesíteni javasolja az eljárásokat. Míg a tervezési szolgáltatások beszerzésének rugalmassága elengedhetetlen a helyi építészeti kultúrák, esztétika és kontextuális értékek egyediségének megőrzéséhez, más eljárási

---

³⁰ In the case of Austria and Croatia, guidelines are binding under specific conditions, as indicated in the respective country profiles in Chapter One.

³¹ Many national guidelines for ADCs are based on the guidelines and standards indicated in the UIA Competition Guide. For more information visit the link: <https://bit.ly/3yypS0n>

szempontok is alapul szolgálhatnak az európai harmonizációhoz. A tervpályázat fontos szerkezeti jellemzői a következők: **1)** az építészmérnöki oklevél elismerése, **2)** a jogosultsági követelmények korlátozott feltételei, **3)** a tervezők szerzői jogai, **4)** szerződéses kötelezettségek, valamint **5)** a tervezési díjtáblázatok arányos átszámításának meghatározása az ország gazdasági feltételei alapján. E jellemzők kezelése kiindulópontként szolgálhat az uniós irányelv rendelkezéseinek javításához és a tervpályázatok szabályozásának Európa-szerte egységesebb megközelítéséhez.

2.1.1 Fenntarthatóság: A tervpályázatokban rejlő lehetőségek és hiányosságok

Az építési beruházások és szolgáltatások közbeszerzése, beleértve az építészeti terveket és a településrendezési terveket is, nem egyszerű irányítási stratégia. E potenciál fényében az **Európai Zöld Megállapodás** (2019)³² **A közbeszerzés, mint a fenntarthatósági fejlesztési célok elérésének eszköze** (2015) jelöli meg, és arra ösztönzi a hatóságokat, hogy odaítélési döntéseikben jó példával járjanak elől a környezetvédelmi és társadalmi szempontból innovatív normák végrehajtása révén.

A fenntarthatóságnak az épülettervezésbe való tényleges átültetése azonban összetett és vitatott kérdés. Az épületek kulcsszerepet játszanak a fenntarthatóságra való átállásban, ezért a megbízóknak, az építészeknek, a mérnököknek, az építőknek és más érdekelt feleknek felelősséget kell vállalniuk a környezeti és társadalmi hatásokért az épületek teljes életciklusa során. Egyes ajánlatkérő szervek felülvizsgálják költséghatékonysági megközelítéseiket, és az eredeti beruházási értékelésben a legalacsonyabb életciklusköltséget részesítik előnyben. Ily módon kiszámítják a beszerzést, az energiateljesítményt, a karbantartást, az életciklus végét és a környezeti külső gazdasági hatások (munkálatok, áruk, szolgáltatások, kibocsátások stb.) kapcsolódó költségeket.

Az építészeti tervezés és a településrendezés területén a „Zöld Közbeszerzésre” vonatkozó rendelkezések keresztezik az Új Európai Bauhaus (2020) törekvéseit, amelynek célja, hogy fenntartható fejlődési megközelítés révén javítsa lakókörnyezetünk minőségét, **a fenntarthatóság, az esztétika és a befogadás** három alapvető értékére összpontosítva. A fenntartható innováció megvalósítására és a hatás kiváltására vonatkozó végső döntés azonban a

³² Green Deal - Európai zöld megállapodás https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hu

tagállamok kezében van a nemzeti közbeszerzési és tervpályázati rendszereken keresztül. Hogyan járulhatnak hozzá a tervpályázatok ahhoz, hogy a változás mozgatórugóivá váljanak abban, ahogyan a fenntartható fejlődésről szóló érdemi párbeszéd kiépítéséről és előmozdításáról gondolkodunk a különböző érdekelt felek között?

A kontextus és a feladatspecifikus igények szükségessége

A tervpályázatok fenntarthatóságának megvitatásakor fontos, hogy az ajánlatkérő szervek tisztázzák, hogy pontosan mi forog kockán a környezeti és/vagy társadalmi fenntarthatóság szempontjából³³. Ez a két koncepció számos kihívást foglal magában (karbonlábnyom, a meglévő erőforrások kezelése, anyagválasztás, természet-inkluzív tervezés vagy generációk közötti programozási modellek), amelyek mindegyike erősen befolyásolja a tervezési döntéseket. **Amint arra 22 válaszadó** (40 interjú 55%-a) **rámutatott, a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos feladat egyértelműsége** és specifikussága a szervezőcsapat komoly elkötelezettségét vonja maga után a pályázat nagyon korai szakaszától kezdve. A társadalmi-környezeti összefüggések mélyreható tanulmányozása és a költségek megfelelő becslése révén a tervpályázati kiírás már a kezdetektől jobban célozhatja az alapvető fenntarthatósági kérdéseket.

Ennek megfelelően az értékelési kritériumoknak ugyanazokat a kérdéseket kell tükrözniük annak biztosítása érdekében, hogy a döntési és odaítélési szakaszban a zsűri megfelelően mérlegelje az egyes pályázatokat, akár szakértői tagok segítségével, akár külső tanácsadók támogatásával. Ellenkező esetben fennáll annak a kockázata, hogy a fenntarthatósági törekvéseket általános és félrevezető, „zöldre mosdatva” alakítják át, ami ugyanolyan kiábrándító javaslatokhoz vezethet. Pozitív példát találunk a 3. fejezetben bemutatott holland tervpályázat sorozatban, az „Een Nieuwe Bouwcultuur” -ban (Új Építési Kultúra). Ezeknek a tervpályázatoknak a tervezési feladatai kifejezetten a bio alapú anyagok építési technológiáira összpontosítanak, és tematikus és minőségközpontú értékelési módszert vezetnek be a résztvevő tervezők előválogatására.

---

³³ Interesting doctoral research has been conducted by Matthias Fuchs analysing criteria and indicators for the integration of sustainability requirements into competition procedures and including practical recommendations. See Fuchs, 2013.

A tervpályázat-szakasz nem válaszolhat meg minden kérdést

Széleskörben elfogadott, hogy a korai tervezési szakaszok döntő szerepet játszanak a fenntarthatósági intézkedések érdemi integrációjának megalapozásában, de továbbra is fennáll bizonyos szkepticizmus a fenntarthatósági kérdések tervpályázati szakaszban történő megoldásának tényleges lehetőségével kapcsolatban. Tizenhárom interjúalany fejezte ki aggodalmát a tervpályázatok koncepcionális státuszának hiányosságai miatt. Figyelembe véve a legtöbb tervpályázat kiírásban kért részletességi szintet, a válaszadók úgy vélik, hogy a technikai részletek, számítások és tanúsítványok iránti igény kivitelezhetetlen: túlterheli a beadandók kidolgozásának szintjét, és káros hatással van a csapat munkaterhelésére. Emellett 12 válaszadó (a 40 interjú 30%-a) szerint szükségtelen túlzott hangsúlyt fektetni a fenntarthatósági kérdésekre, amikor nem ezek jelentik a tervpályázat központi problémáját. A megvalósítási szakaszban a nyertes terv végül megfelel a hatályos építési jogszabályoknak, amelyek összhangban vannak az épületek energiahatékonyságáról szóló (EU) 2018/844 irányelvvel. Más válaszadók azonban hangsúlyozták a megfelelő finanszírozási tervek relevanciáját (és gyakran hiányát), amelyek egy későbbi szakaszban támogatnák a fenntartható technológiák hatékony végrehajtását és működését.

A szabványok rendszeres építési törvényekben való megléte nem jelenti azt, hogy a fenntarthatósági kérdéseket figyelmen kívül kell hagyni a tervpályázatokban. Ellenkezőleg, ennek az ellenkezője igaz: a tervezés fogalmi státusza kulcsfontosságú információkat tár fel a projekt stratégiai megközelítéséről és fejlesztési lehetőségeiről. Ezért, valamint tekintettel a fenntarthatóság koncepciójának hatékony érvényesítéséről folyó vitára, **a tervpályázatokot olyan eszköznek kell tekinteni, amely újra gondolják az új építési kultúrára vonatkozó elképzeléseket, kihívásokat és mutatókat.** A Szövetségi Építésügyi és Területrendezési Hivatal (BBR) épületekkel, városokkal és területfejlesztéssel foglalkozó német szövetségi kutatóintézete (BBSR) életképes stratégiaaként kidolgozta a SNAP módszertanát, hogy a fenntartható építés összetett követelményeit rugalmasabb rendszerré alakítsa, amely jobban kapcsolódik a tervpályázat szakaszához.³⁴

³⁴ See BBSR, 2021a and BBSR, 2021b.

Az innováció komolyan vétele

„A tervpályázatok fő célja, hogy bemutassanak valami újat, bevezessenek egy olyan témát, amelyet valóban meg kell vitatni. [...] Ellenkező esetben csak megerősíti a már ismerteket.”

Ivan Capdevila – JÁTÉKStúdió

Ha a tervpályázatok, a legjobb eszközök a magas színvonalú és innovatív tervezési megoldások előállításához, akkor a bennük rejlő lehetőségeket a lehető legteljesebb mértékben ki kell használni a meglévő építési kultúra megújítására, összhangban az Új Európai Bauhaus törekvéseivel. Ebben az értelemben a tervpályázatok egyedülálló lehetőséget jelentenek az építés szükségességének kutatására, feltalálására, tesztelésére és még radikálisabban megkérdőjelezésére. Az innováció mértékének a tervezés révén történő növelése magában foglalja az ajánlatkérő szervek azon képességét, hogy bizonyos fokú kockázatot vállaljanak, és szigorú követelmények révén feladják az eredmények ellenőrzését, beleértve a „zöldebb” követelményeket is (kiválasztott anyagok felírása, tanúsítványok, műszaki követelmények és nyilvánvalóan referenciaprojektek). E kockázat csökkentése érdekében **a különböző érdekelt felek oktatási erőfeszítései elengedhetetlenné válnak az ügyfelek és az építész csapatok, valamint a szervezők, a tervezők és a helyi közösségek közötti párbeszéd előmozdításához.**

A 3. fejezetben példaként bemutatott a karlovaci Lušcić terület település rehabilitációjáért folyó EUROPAN tervpályázatban 2021-ben a nyertes „Fantastic Forest Phenomenon” tervet jelölték az Új Európai Bauhaus Rising Star döntőjébe. Ebben az esetben az érintett felek közötti együttműködés és kommunikáció hozzájárult ahhoz, hogy a tervpályázati feladat határait a fenntartható településfejlesztés hosszú távú előnyeinek javára tolják ki, és a szélesebb nyilvánosságot az alternatív tervezési elképzelések felfedezése felé kísérik. **A tervpályázatok innovatív és pedagógiai szerepének fényében kiemelt jelentőséget kap az országok közötti, határokon átnyúló csere megvalósítása.** A Baukultur különböző elképzeléseinek és tapasztalatainak terjesztése különösen előnyös a tanulási lehetőségek bővítése és az új életmódok elképzelése szempontjából.

2.2 Elérhetőség: Tények, értékelés és stratégiák

Az ARCH-E projekt által gyűjtött, az építész irodák tervpályázatokban való részvételére vonatkozó statisztikai adatok hasonló érdeklődési arányt mutatnak az uniós országokban. Ez az összes nyilvántartott iroda átlagosan mintegy 20%-ának felel meg (1.7. ábra)³⁵. A tervpályázatok különböző szakértőinek véleményén keresztül ez a pont további részleteket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mely tényezők befolyásolják a tervpályázatok elérhetőségét, különös figyelmet fordítva arra, hogy ezek hogyan érinthetik jobban az építész szakemberek egyes csoportjait, mint másokat.

A támogathatósági követelmények korlátai

Az építészeti projektek megrendelése során az ajánlatkérő szervezetek költségvetési megfontolásokkal és egyéb irányítási bonyodalmakkal szembesülnek. Ezek nemcsak a tervpályázat szakaszához kapcsolódnak, hanem – és különösen – a nyertes tervek megvalósításához is. A kockázatok csökkentése érdekében gyakran a jogosultsági követelmények szigorúbb meghatározása mellett döntenek. Ezek a követelmények azok a feltételek (referenciaprojektek, a tervezőcsapat mérete, összetétele, pénzügyi kapacitása stb.), amelyeknek az érdekelt résztvevőknek meg kell felelniük ahhoz, hogy tervpályázatot nyújthassanak be. Szigorú követelményeket alkalmaznak annak biztosítására, hogy a résztvevők képesek legyenek a projekt befejezésére, ugyanakkor fennáll annak a kockázata, hogy a szakemberek nagy csoportjai számára megtiltják a tervpályázatokon való részvételt.

„Ez különösen problematikus egy olyan kis országban, mint Ciprus: Nincs olyan sok színházunk és kórházunk [...]. Ezek a követelmények lehetlenné teszik a fiatal építészek részvételét, vagy akár egy tapasztalt építész számára, hogy tudását különböző szakterületekre terjessze ki.”

Marios Christodoulides – SIMPRAXIS építészek

Huszonhat válaszadó (a 40 interjú 65 %-a) jelezte, hogy a megépített projektek portfóliójának részvételi követelményként való kérésre az egyik fő tényező,

³⁵ Cf. ACE Sector Study 2022: 44.

amely korlátozza a fiatalabb, feltörekvő szakemberek és a kis- és közepes méretű építészirodák hozzáférését a tervpályázatokhoz. A referenciaprojektek általában megerősítik a jól megalapozott építész szakmai gyakorlatok szerepét, különösen azokat, amelyek idővel egy adott tervezési területre szakosodtak. A tervpályázatokhoz való hozzáférés még nehezebbé válik, ha az iroda bevételi- és pénzügyi feltételeit hozzáadjuk a kiválasztási kritériumokhoz. E probléma kezelése és a megkülönböztetésmentesség közbeszerzési elvének való megfelelés megerősítése érdekében az uniós tagállamok különböző intézkedéseket fogadtak el. A német tervpályázatokban az ajánlatkérő szervek nem kérhetnek ugyanarra a típusra korlátozott referenciákat.

*EUROPAN – 40 évnél fiatalabb szakemberek pályázati lehetősége (<https://www.euopan-europe.eu>)

2.1.ábra: A tervpályázatok elérhetősége. Az interjúalanyok véleménye olyan életképes stratégiákról és gyakorlatokról, amelyek elősegítik a tervpályázatok elérhetőségét, különösen a feltörekvő szakemberek és a kis irodák számára. (Az ábra a válaszok abszolút számát mutatja; interjúalanyonként több válasz is lehetséges.)

A legtöbb megkérdezett válaszadó a nyílt tervpályázati stratégiát tartja legsikeresebbnek a tervpályázatok elérhetőségének és esélyegyenlőségének garantálásában (2.1. ábra). A nyílt eljárás, függetlenül attól, hogy egy vagy több szakaszból áll-e, nem ír elő semmilyen feltételt vagy kritériumot a részvételre való jogosultsághoz. Egyrészt egyedülálló lehetőséget jelent a fiatal és kezdő irodák

számára, hogy első megbízást szerezzenek és fejleszthessék gyakorlatukat. Másrészt az ajánlatkérő szervezetek számára az innovatív tervezési lehetőségek szélesebb skáláját kínálja. Míg az ilyen típusú eljárások száma a legtöbb uniós országban idővel csökkent, az ARCH-E adatai azt mutatják, hogy Horvátországban, Cipruson, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Szlovéniában és Spanyolországban a nyílt tervpályázatok képviselik az eljárások legnagyobb többségét (1.6. ábra). A különböző méretű és szakértelemmel rendelkező irodák közötti együttműködés előmozdítása szintén életképes stratégia a támogathatósági követelmények teljesítéséhez, ha vannak ilyenek, és üdvözlöi az új tervezési ötleteket. Cipruson, ahol a tervpályázatokat gyakran összetett projektekhez szervezik, ezt a stratégiát gyakran népszerűsítik: mind az ügyfél megvalósítási fázissal kapcsolatos kockázatainak védelme, mind a nagyobb számú építészeti gyakorlat bevonásának előnyben részesítése érdekében.

Beruházás problémája

„[Nyílt tervpályázatban való részvétel] őszintén szólva meglehetősen nehéz. Időre és erőforrásokra van szükség a győzelemhez, és ha nem, akkor csak sok pénzt veszíthetsz. Ha nem lennének alkalmazottaink, vállalnánk ezt a kockázatot, de most már nem tudunk.”

Floor Frings – Werkstatt

Ha a támogathatósági kritériumok fontos szerepet játszanak a tervpályázatokhoz való hozzáférés szűrésében, a részvétel pénzügyi kockázata is jelentős hatással jár. Az interjúalanyok hangsúlyozták, hogy a tervpályázati munkák egyre igényesebbek, nemcsak a követelmények tekintetében, hanem a beadandó tervek kidolgozásának szintjén is. **A látványtervek és a vizualizáció, a vázlatmodellek, a fenntarthatósági tanúsítványok, a BIM-követelmények és a papírmunka növelik az építészeti cégek által végrehajtandó beruházásokat, miközben korlátozzák a megfelelő pénzügyi és személyzeti kapacitással rendelkező irodák számát.** E kihívás kezelése érdekében a szervezőknek figyelembe kell venniük, hogy a csapatok munkájának és erőfeszítéseinek elsősorban a tervezési javaslatra kell irányulniuk, nem pedig a dokumentációra és a számításokra. A részvétel elősegítése érdekében nemcsak a tervpályázatok számát kell növelni, hanem a tervezési feladattól függően különböző formátumokat is tesztelni

kell (pl. nyílt tervpályázatok egy- vagy többfordulós eljárással, tervpályázatok előminősítéssel stb.). Ez jobban kalibrálná az igényeket és elvárásokat, miközben szélesítené az építészek lehetőségeit.

A különböző szakmai csoportok hozzáféréseinek javítására sikeres példa az IMPSOL tervpályázat sorozat Barcelona nagyvárosi területén, amelyet a 3. fejezet tárgyal. Ez a tervpályázati modell, amely két szakaszból áll, lehetővé teszi bármely építész csapat részvételét, miközben csökkenti a praxisba történő beruházás méretét. Az első szakasz koncepcionális szintű kidolgozást tart fenn, és csak a második szakaszban várják el a csapatoktól, hogy részletesebb javaslatokat nyújtsanak be, amelyekért megfelelően kompenzálják őket. Az IMPSOL modell azt mutatja, hogy még nyílt tervpályázat esetén is kiváló minőségű eredmények érhetők el.

Sokszínűség és befogadás a tervpályázatokban

„Fontos, hogy ne csak tervpályázatokon, hanem zsűrikben is részt vegyek. Sokat tanultam abból, hogy zsűritag voltam, és megértettem a folyamat minden lépését, az elejétől a végéig.”

Melanie Karbasch – Architekt Melanie Karbasch ZT GmbH

Az ARCH-E projekt interjúi során szóba került a nemek szerepe is. A legtöbb tervpályázatra vonatkozó anonimitási feltétel miatt a résztvevők egyhangúlag egyetértettek abban, hogy a nemek nem befolyásolják a tervezési pályázatok elérhetőségét. Mindazonáltal néhány válaszadó rámutatott arra, hogy a nagyobb tervpályázati folyamatban (beleértve a zsűrik összetételét, a szerződéskötést és a csapatok szervezését) ritkán valósul meg a férfi és női szakemberek egyenlő arányú képviselete. Ez a probléma azzal függ össze, hogy kevesebb építésznő tölt be vezető pozíciót az építészet és az építőipar területén, mint férfitaik³⁶.

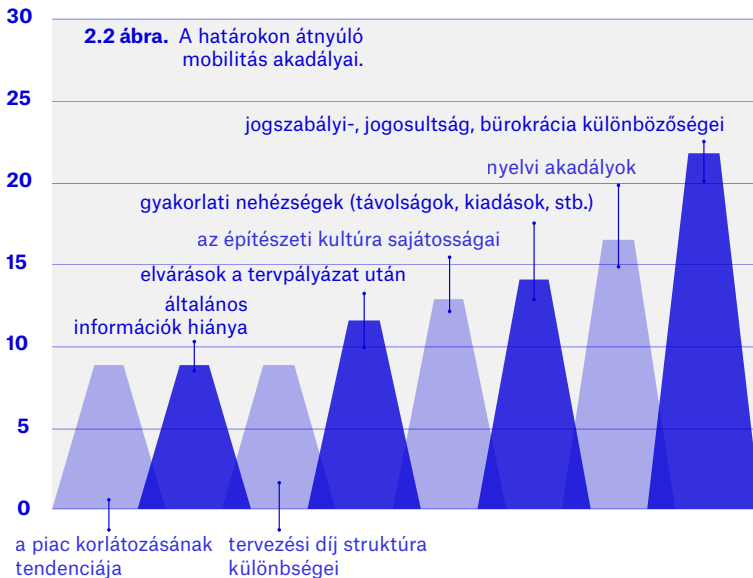
Ugyanakkor az a lehetőség, hogy a szakemberek sokszínűbb csoportját (figyelembe véve a nemek képviseletét, valamint az életkort, az állampolgárságot és a szakmai gyakorlatot) bevonják **a tervpályázatok zsűrijébe és szervezési folyamataiba, szorosan kapcsolódik a méltányosabb elérhetőséghez.** Lehetővé teszi az építészek nagyobb csoportjának, hogy ismereteket szerezzenek a tervpályázati eljárásokról és a dinamikáról, azzal a céllal, hogy növeljék jövőbeli esélyeiket a tervpályázatok sikerességében.

---

³⁶ See the “Career Tracker Tool” developed for the project “Yes We Plan” in 2020: <https://yesweplan.eu/career-tracker/>

2.2.1 Határokon átnyúló mobilitás az európai tervpályázatokban

Az ARCH-E partnerországok tervpályázatain részt vevő külföldi tervező csapatok százalékos arányát tekintve a számok rendkívül alacsonyok és ritkán haladják meg a 10% -ot (1.8. ábra). Ezek az adatok nem meglepőek; ha a tervpályázat az építésiroda székhelyétől eltérő országban zajlik, a kihívások növekednek. A támogathatósági követelményekkel és a pénzügyi befektetésekkel kapcsolatos közös problémákhoz ezeknek az építésznek hozzá kell adniuk **a nyílt pályázati felhívások megtalálásával kapcsolatos nehézségeket, a nyelvi, szabályozási és díjstruktúrák különbségeinek leküzdését, valamint a további gyakorlati kihívásokat** (például utazási idő és költségek), amelyek jelentősen növelik befektetésük méretét. Néhány válaszadó azt is hangsúlyozta, hogy a kontextus és a helyi kultúra fontos szerepet játszik az építészeti tervezésben, különösen a közösségek számára. Tekintettel a tervpályázatok időbeli korlátaira, a nem helyi építészek számára nagyon nehéz megszerezni ugyanazt a tudást, mint a helyi tervpályázattársak. Ez azt jelentheti, hogy a résztvevőknek kevesebb esélyük van a külföldi sikerre, az ügyfeleknek pedig nagyobb a bizonytalanságuk a külföldi csapatok szakmai tudását illetően.

2.2 ábra: A határokon átnyúló mobilitás akadályai. Az interjúalanyok véleménye azokról a főbb akadályokról, amelyek befolyásolják a tervpályázatokban való részvételre vonatkozó döntést a saját nemzeti kontextuson kívül. (Az ábra a válaszok abszolút számát mutatja; interjúalanyonként több válasz is adható).

Az elérhetőség különböző szintjei

„Angolul, franciául és spanyolul beszélünk, így valószínűleg a világpiac 80%-át lefedhetnénk. De ez a stratégiánk: Barcelonát helyezük a térkép középpontjába, és rajzolunk egy kört, amelynek maximális repülési időszugara két óra. Ez a mi piacunk.”

Miquel Lacasta – Archikubik

A tervpályázaton való részvétel céljából történő, határokon átnyúló munkavállalás számos gyakorlati nehézséggel jár az irodák méretével és kapacitásával kapcsolatban; ezek egyes állampolgárokat jobban érinthetnek, mint másokat. A ciprusi résztvevők például kiemelték, hogy a sziget földrajzi távolsága és a közlekedési lehetőségek szűkössége döntő mértékben korlátozza a többi uniós tervpályázaton való részvételt. Ezzel szemben a gazdaságilag kevésbé versenyképes tagállamokban az ajánlatkérő szervezetek a díjak alacsonyabb értéke miatt nehezen vonzzák a távoli résztvevőket.

A tervpályázati szakértőkkel folytatott beszélgetések során felmerült egy releváns szempont a határokon átnyúló mobilitás és a szomszédos uniós országok közötti regionális szintű együttműködés sikere, ahol a nyelvek, a kultúrák, a gazdaságok és az építési gyakorlatok gyakran hasonlóak³⁷. Ezen észrevételek fényében érdemes lehet újra gondolni az uniós szintű pályázatok kihívásait és ambícióit, és feltárni a szomszédos országok és régiók közötti verseny új modelljeiben rejlő lehetőségeket.

Az ARCH-E hálózat jelentősége

A tervpályázatok határokon átnyúló cseréjének javítása nem kizárólag az építészek érdekeitől függ, hanem magában **foglalja az ajánlatkérő szervezetek és a lebonyolító szervezetek arra irányuló kötelezettségvállalását is, hogy nemzetközi feleket vonjanak be, és a felhívást nemzetközileg láthatóvá és érthetővé tegyék**. Gyakran ez a helyzet a globális visszhangot keltő projektekre és a nagyon nagy beruházásokra irányuló egyedi versenyek esetében. A hagyományos tervpályázati-rendszerekben azonban a pályázati rendszer a helyi nézőpontot tartja fenn, amely a zsűrik és a szervezőcsapatok összetételében, a dokumentumok és a kért dokumentációk nyelvében, valamint az előválogatások és a nyertes projektek

---

³⁷ See the “Interreg Project Austria-Bayern 2014-2020”: https://www.arching.at/aktuelles/interreg_projekt.html

eredményeiben nyilvánul meg, és amelyek a helyi szakemberek legnagyobb többségét mutatják.

E kihívás leküzdése és az elkerülhetetlen tudáshiány áthidalása érdekében a külföldi építészeti csapatok támaszkodhatnak a helyi partnerekkel való együttműködésre. Míg egyes gyakorlatok a nemzetközi kapcsolatok jól megalapozott hálózatával rendelkeznek, a saját országukon kívül kiterjedt tapasztalattal nem rendelkező irodák számára ez további nehézséget jelenthet. Az interjúalanyok (10) kiemelték, hogy **a más szakemberekkel való kapcsolatfelvétellel szolgáló platform megléte minden bizonnyal megkönnyítené az együttműködést, és nagyobb érdeklődést keltene a határokon átnyúló tervpályázatok iránt.** E tekintetben az ARCH-E projekt célja egy olyan nemzetközi hálózat kiépítése, amely nemcsak az európai építészek közötti együttműködést mozdítja elő, hanem összekapcsolja az építészeti szövetségeket és a képviselői testületeket is. A cél az, hogy hosszú távú elkötelezettséget biztosítsunk a tervpályázatokkal kapcsolatos ismeretek és szakértelem nemzeti határokon túli cseréje iránt.

2.3 Minőség: Kulcselemek a kiváló minőségű tervpályázatokhoz

2018 januárjában az európai kulturális miniszterek Davosban (Svájc) találkoztak, és aláírták a **Davosi Nyilatkozatot**. Ez a dokumentum hangsúlyozza a kultúra központi szerepét az épített környezet kialakításában, amelyet „a magas életminőség, a kulturális sokszínűség, az egyéni és kollektív jóllét, a társadalmi igazságosság és kohézió, valamint a gazdasági hatékonyság jellemez”³⁸. A Baukultur koncepciója révén a kultúra az épületek, települések, infrastruktúrák, nyilvános terek és tájak tervezéséhez és építéséhez kapcsolódik. **A Davosi Nyilatkozat felszólítja a politikai döntéshozókat és a döntéshozókat, hogy fogadjanak el olyan új eszközöket, amelyek prioritásként kezelik a kultúrák központú és fenntartható megközelítéseket** a lakókörnyezet különböző léptékű fejlesztése érdekében. Ebből a szempontból az **Építész Tervpályázatok (Architectural Design Competitions (ADCs) kulcsfontosságú eszközök az építészeti és települési kihívások minőségi megoldásainak azonosításában.**

A tervpályázatok nemcsak a funkcionális és műszaki igényeket elégítik ki, hanem ösztönzik a tervezéssel kapcsolatos eszmecserét is, elismerve annak kulturális értékét, valamint az emberek társadalmi és pszichológiai szükségleteinek

³⁸ Davos Declaration, 2018: 8

kielégítésére való képességét. A Davosi Nyilatkozat céljainak jobb elérése és a Baukultur elveinek a tervezési eredményekben (igazgatás, funkcionalitás, környezet, gazdaság, sokszínűség, kontextus, helyérzet és szépség)³⁹ való megtestesítése érdekében kiemelkedő fontosságú a tervpályázatok eljárási szempontjainak minősége. Arra a kérdésre, hogy melyek azok az elemek, amelyek a leginkább befolyásolják a tervpályázati eljárások minőségét, az interjúk résztvevői hasonló véleményeket fogalmaztak meg. A válaszadók több mint fele úgy vélte, hogy a tervpályázati kiírás (50%) és a zsűri összetétele (67%) van a legnagyobb hatással mind az eljárások, mind az eredmények minőségére. De mi határozza meg a kiírás és az zsűritagok magas szakmai színvonalát?

Teret engedni a kreativitásnak

„A kiírásnak egyértelműnek kell lennie a tervezési feladat meghatározásában, nem pedig a nyelvi megfogalmazás pontos számában.”

Mojca Gregorski – KONTRA Arhitekti

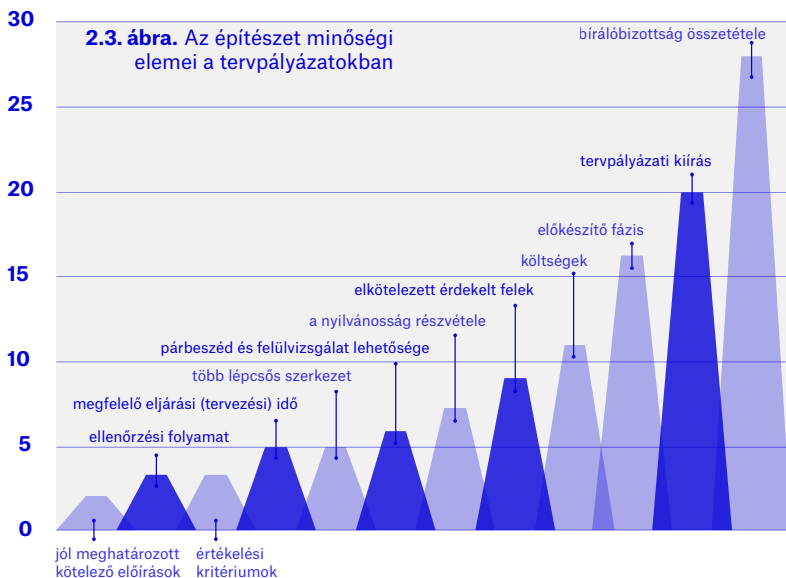
A kiírás az ajánlatkérők és a tervezőcsapatok közötti kommunikáció első eszköze. A Megrendelő elvárásait, elképzeléseit és kéréseit olyan nyelven kell kommunikálnia, amely építészeti szempontból érthető. **Egy jó tervpályázati kiírásnak meg kell határoznia a feladatot anélkül, hogy veszélyeztetné a terv javaslatok kreatív potenciálját.** Ez azt jelenti, hogy nem kell részleteznie a várható választ (a tervezési lehetőségek korlátozott körét javasolva), hanem pontos kérdésekre kell összpontosítania: mi a szóban forgó probléma? Milyen feltételeket kell figyelembe venni környezeti és társadalmi szempontból? Mely szempontok különösen relevánsak a projekt szempontjából, és milyen súlyt tulajdonítanak az egyes szempontoknak?

A részletes és kiváló minőségű kiírás elkészítéséhez rendkívül fontos a megfelelő előkészítési idő. Ez magában foglalja az érdekelt felek közötti kommunikációt, a kamarák és az illetékes szakemberek több egyeztetési fordulóját, a jövőbeli felhasználók részvételét és az erre szakosodott építész irodák támogatását. A külső építész cégekkel való együttműködést, amelyet gyakran alkalmaznak a német tervpályázatokban, az interjúk résztvevői különösen sikeres stratégiaként ismerik el, hogy ne csak egy jó kiírást, hanem

---

³⁹ Davos Declaration, 2018: 8

egy jól strukturált tervpályázati eljárást is kapjanak. Az előkészítés egy másik jó példája Svájcban származik, ahol az előzetes tanulmányok, helyszíni elemzések és tesztervek megelőzhetik a tényleges tervpályázati felhívást, mint nem anonim tanulmány bizottságok készítik (a SIA/143 szabályozza). Ezek a tanulmányok, amelyeket az építészeti irodák és/vagy szakemberek készítenek, a kiírást tébbeli fogalmakká alakítják, és útmutatást nyújtanak a tervpályázatban résztvevők számára a kreatív tervezési folyamatba való belépéshez és legjobb javaslataik kidolgozásához.

2.3. ábra: Az építészet minőségi elemei a tervpályázatokban. Az interjú válaszadói szerint a magas színvonalú zsűri összetétele és a tervpályázati kiírás központi szerepet játszik a tervezési eredmények minőségének garantálásában. A költségek ebben az összefüggésben a projekt költségvetésének megfelelő becslésére vonatkoznak. (Az ábra a válaszok abszolút számát mutatja; interjúalanyonként több válasz is adható).

Elkötelezettség kérdése

„Nem gondolom, hogy [a zsűri összetétele] szükségszerűen szakmai tapasztalattal függ össze. Sokkal inkább a közérdek iránti felelősségérzethez kapcsolódik.”

Roman Šilje – Horvát Építészek Szövetsége

Az építészeti tervek értékelése összetett feladat, amely megköveteli a mennyiségi és minőségi szempontok integrálásának képességét, a projekt költségvetési összegének becslésétől a tervpályázatok általános esztétikai, funkcionális, társadalmi és környezeti értékéig. A partnerországokban a legtöbb tervpályázati iránymutatás az építész szakembereket ír elő a zsűri tagjainak többségeként. Ez a megközelítés általában biztosítja, hogy az építészeti minőség maradjon az értékelés fő kritériuma, és hogy ne a politikai és/vagy gazdasági érdekek kerüljenek előtérbe.

Mindazonáltal a **multidisziplináris módszerek**, valamint az építész szakmán kívüli tanácsadók és zsűritagok bevonása egyre népszerűbbé válik. Ez a megközelítés **különböző szempontokból támogatja az értékelési szakaszt, figyelembe véve a projekt tágabb és hosszú távú hatásait a környezetére**. A multidisziplináris megközelítések és együttműködések összhangban vannak a Davosi Nyilatkozattal, amely hangsúlyozza, hogy a magas színvonalú Baukultur csak interdisziplináris párbeszéd és több ágazatra kiterjedő együttműködés révén érhető el. Ezért fontos, hogy a zsűritagok tapasztalata ne csak a tervpályázati feladatok ismeretét foglalja magában, hanem a **környezet minőségével kapcsolatos elkötelezett hozzáállást és élvonalbeli jövőképet is bizonyítson**. A zsűrin belüli sokszínűség és változás, különösen a társadalmi, nemi és generációs sokszínűség szintén ajánlott. Új perspektívákat hoz a vitába, miközben lehetővé teszi, hogy több építész szakember szerezzon ismereteket a tervpályázati eljárásokról, növelve esélyeiket a jövőbeli tervpályázatokon való sikeres részvételre.

A minőség, mint kollektív értékelési alkotás

Az építész pályázatokban a döntéshozatal összetettséggel és bizonytalansággal jár. A meglévő tanulmányok ezért olyan értékelés folyamatként fogalmazták meg, amely jelzi a különböző igényekkel és elvárásokkal rendelkező szereplők csoportja közötti közös értelmezés létrehozását⁴⁰. Ezek a jellemzők nem pusztán mennyiségi kritériumokra és pontrendszerekre vonatkoznak, hanem inkább minőségi módszerek integrálását igénylik. Bár a tervezés összetettsége kvalitatív és kvantitatív paramétereket egyaránt magában foglal, a tervpályázatok pontrendszereit gyakran használják kockázat elkerülési stratégiaként, és gyakran átláthatóbbnak tekintik őket. Ennek megfelelően a bírálóbizottsági zárójelentéseket jogi és szakmai érvelési nyelvezettel is alá lehet támasztani a

---

⁴⁰ Volker, 2010; Volker, 2012.

döntés indoklására.

Míg a konkrét igényeket kezelni kell, és az ügyfél kéréseinek pontos súlynak kell megfelelniük, a **tervpályázatok értékelésének lehetőséget kell teremteni a nyílt vitára, hogy előtérbe kerüljenek azok a minőségi elemek, amelyek nem számszerűsíthetők.** Ez annak elismerését jelenti, hogy az „érzékelés” kollektív folyamata nem kevésbé objektív, mint egy numerikus rendszer, hanem inkább alaposabb és teljesebb⁴¹. Ez az álláspont több időt igényel a projektek megvitatására, felülvizsgálatára és értékelésére. Pontos visszajelzést is adhat a résztvevőknek, ami fontos tényező lehet a hivatalos panaszok megelőzésében. **Pozitív tapasztalatként említik a nyíltabb vita lehetőségét, nemcsak a zsűritagjai között, hanem a zsűri és a résztvevők között is.** A német és a belga tervpályázatok esetében ez a gyakorlat már a pályázatok benyújtása előtt is elterjedt, de hasznos lehet egy további párbeszéd lehetősége a tervpályázati szakaszban (azaz a zsűri ajánlásai). Segíthet áthidalni az megbízók és a tervezők közötti kommunikációs szakadékot, támogathatja a résztvevőket a projekt továbbfejlesztésében, és jobban közvetítheti tervezési elképzeléseiket.

2.3.1 Méltányosság: Kiváló minőségű és tisztességes feltételek az építészek számára

Ami a tervpályázatok bírálatát illeti, az építész közösség lehangosabb és legelterjedtebb véleménye az, hogy a tervpályázatok gyakran túl kockázatosak az építész szakmagyakorlók számára.⁴² **Még akkor is, ha a költségeket minden résztvevő számára megtérítik, ez az összeg általában elmarad a cégek tényleges költségeinek fedezésétől.** Az ARCH-E interjúalanyai megerősítették ezt a problémát, különösen a nagyszámú résztvevővel bonyolított nyílt tervpályázatok vagy egyéb tervpályázatok esetében, ahol a díjazás ritkán felel meg a ténylegesen elvégzett munkának. A megfelelőbb díjazást és díjakat nyújtó országok közül az interjúk résztvevői megemlítették a francia és a svájci tervpályázatokot, bár hangsúlyozták az eredmények szempontjából rendkívül igényes jellegüket is. E probléma megoldása érdekében a több fordulós tervpályázatok kompromisszumot kínálhatnak az első szakaszban a nyílt hozzáférés és a tervpályázat következő szakaszaiban fokozatosan igényelt megfelelő szintű tervkidolgozás között. Végezetül a holland interjúalanyok kiemelték, hogy a magán megrendelők által szervezett

⁴¹ Ibid.

⁴² Appenzeller, 2023; Hurst, 2018; Schade-Bünsow, 2015.

tervpályázatok gyakran lehetővé teszik a díjazási feltételek megtárgyalását; olyan lehetőség, amely ritkán fordul elő a közbeszerzési ajánlatkérő szervezeteknél.

A különböző stratégiák és megközelítések elemzése során figyelembe kell venni az uniós tagállamok közötti jelentős gazdasági különbségeket, beleértve a tervezési díjaknak a teljes építési költségekhez viszonyított nemzeti arányát. A tervpályázat építész díjaira vonatkozó megfelelő számítási rendszer szükségességét határokon átnyúlóan is elismerik. A spanyol és magyar megkérdezettek például rámutattak arra, hogy mind a tervpályázatok, mind az építési feladatok növekvő összetettsége (olyan tényezők miatt, mint az energiatanúsítványok, a BIM-követelmények, a digitalizáció, a fenntartási költségek stb.) szükségessé teszi a jelenlegi nemzeti szintű építész tervezési díjstruktúrák időben történő felülvizsgálatát. Figyelembe véve a különböző országok tapasztalatait, véleményeit és példáit, nyilvánvaló, hogy az uniós tagállamok többet tehetnek a tervezési szolgáltatások méltányos díjazásának növelése érdekében a tervpályázatokon keresztül történő állami és magán megrendelés során. A kihívást az építészek méltányos díjazása és az ajánlatkérő szervezetek észszerű költségei közötti megfelelő egyensúly megtalálása jelenti. Ez fontos a tervpályázatok következetes végrehajtásának biztosítása és annak biztosítása érdekében, hogy egyre több szakember hozzáférjen az új tervpályázatokhoz.

Összpontosíts az ötletekre

„Gyakran vitatkozunk az elérendő eredmények számának csökkentéséről, de véleményem szerint ez nem igazán számít: a fő munkarész abból áll, hogy mennyi időt fordítunk a nyertes ötlet kidolgozására.”

Andres Schenker – Schenker Salvi Weber Architekten

Az építészek munkája és díjazása közötti aránytalan összefüggés kezelésének egyik módja az ötletek kidolgozásának átgondoltabb megközelítése. **Az Építész Tervezési Pályázatok (ADC-k) célja, hogy egy adott feladatra megtalálják a legjobb tervezési megoldást.** Ez magában foglalja a legjobb koncepció és átfogó tervezési stratégia meghatározását a tervjavaslatok között, de nem követeli meg az összes válasz részletezését egy nagyon előzetes szakaszban. Ebben az értelemben a több fordulós tervpályázatok életképes stratégiát jelenthetnek

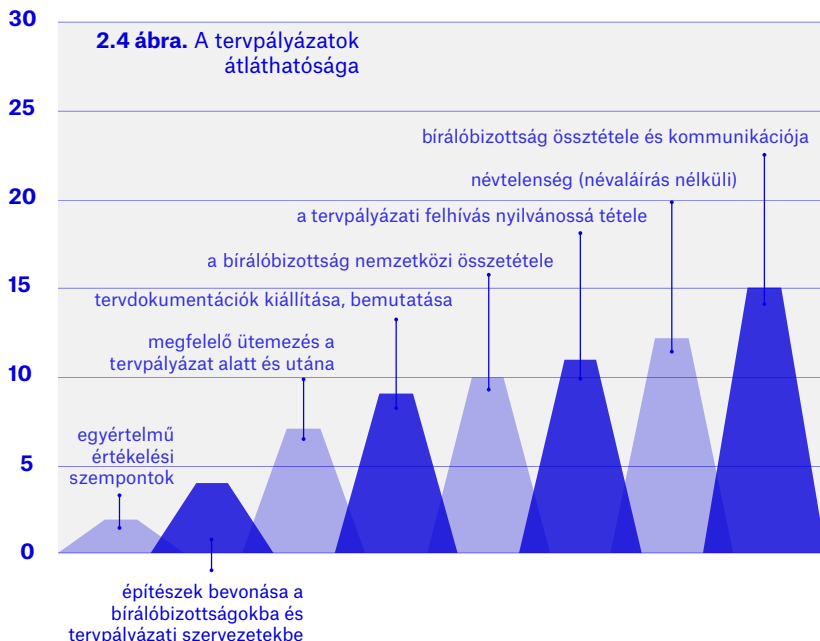
a méltányosabb tervpályázati eljárások felé. A több fordulós eljárás lehetővé teszi, hogy a tervpályázat fokozatosan növelje a komplexitás szintjét, miközben csökkenti a résztvevők számát. Ezenkívül az egyszerűsített bürokratikus eljárások és a korlátozott papírmunka pozitívan járulhat hozzá a munka mennyiségének csökkentéséhez, lehetővé téve az építész csapatok számára, hogy több időt töltsenek a tervek fejlesztésével. Az elérendő eredmények konkrét típusait illetően a válaszadók véleménye nagymértékben eltér: a vázlatokat és víziókat javasloktól azokig, akik fotó realiztikus látványterveket javasolnak, hogy a legjobban bemutassák a terveket. Bár a tervpályázatnak lehetővé kell tennie a résztvevők számára, hogy a művészi elképzelésüket lehető legjobban tükröző módon nyújtsák be javaslataikat, az egyenlőbb és méltányosabb értékelés biztosítása érdekében fontos korlátozni és pontosan meghatározni a benyújtandó tervek mennyiségét is.

2.4 Átláthatóság: Kezdjük a párbeszédde

Az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés mentesség mellett az átláthatóság a közbeszerzési eljárások etikus lefolytatását meghatározó egyik alapelv⁴³. Az európai tervpályázatok esetében az átláthatóság elvének helyes alkalmazása az összetettség egy további rétegét emeli ki. A tagállamok építészeti és pályázati kultúrájának sajátosságai miatt a tervpályázati folyamat átláthatatlanabbá válik a nem helyi résztvevők számára. A tervpályázatok szintén erősen politikai kérdések, és ennek megfelelően az érintett személyek ismerete, elvárásai és a projekt jövőjével kapcsolatos menetrendek rejtve maradhatnak azok előtt, akik nem ismerik a környezetet. Ezek a szempontok **olyan információkat és íratlan szabályokat jelentenek, amelyek kívülről nehezen hozzáférhetőek, és veszélyeztethetik a külföldi, európai résztvevők sikerét.** Általánosságban figyelembe kell venni, hogy egy bizonyos adag előítélet szorosan összefügg a helyi tervpályázati rendszerek ismeretének hiányával mind a résztvevők, mind az ügyfelek szempontjából.

A tervpályázati eljárások és dinamika átláthatóbbá tétele nemzeti és európai szinten bonyolult feladat. A kiválasztott uniós tagállamok szakpolitikáit és gyakorlatait bemutató tanulmány révén az **ARCH-E projekt párbeszédet kezdeményez a különböző országok és tervpályázati szakértői között az ismeretek, a tapasztalatok és az információcsere javítása érdekében, ami az átláthatóbb uniós tervpályázatkultúra kiindulópontja.**

⁴³Cf. Art. 40 and Art. 76 of the EU Directive 2014/24/EU

2.4 ábra: A tervpályázatok átláthatósága. Az interjúalanyok véleménye azokról az elemekről, amelyek megkönnyítik és biztosítják az átlátható tervpályázati eljárásokat és gyakorlatokat. (Az ábra a válaszok abszolút számát mutatja; interjúalanyonként több válasz is lehetséges).

A tervpályázat érdekelt feleinek feladatai

„Az átláthatóság biztosítása érdekében minden egyes részleten dolgoznunk kell, hogy egyértelműbbé és könnyebbé tegyük a dolgokat.”

Edda Kurz – Kurz Architekten GbR

A tervpályázat átláthatóságának biztosítása a teljes tervpályázati folyamat felölelő erőfeszítés, az előkészítési szakasztól a díjak odaítélésről szóló határozatot követő tárgyalásokig. Európai szinten a nemzeti pályázati kultúrák közötti különbségek megkövetelik, hogy a folyamat egyetlen aspektusát se tekintsék magától értetődőnek, hanem hogy az ajánlatkérő szervezetek és a szervezetben részt vevő valamennyi fél külön erőfeszítéseket tegyen annak

érdekében, hogy az eljárás a lehető legátláthatóbb legyen. Ezért alapvető fontosságú **az összes lépés egyértelmű meghatározása (a tervpályázat előtt, alatt és után), valamint a tervpályázati felhívás megfelelő hirdetése és elérhetősége**, beleértve a nyelvi elérhetőséget is, az erre a célra létrehozott platformokon. A válaszadók azt is kiemelték, hogy a folyamat során mind az egy-, mind a többfordulós tervpályázatok esetében fontos megőrizni az anonimitást. Bár gyakran alapvető normának tekintik, az anonimitás különösen nagy kihívást jelent a kisebb országokban és közösségekben a helyi irodák tervezési gyakorlatának, megközelítésének és munkáinak közvetlen tudása és ismerete miatt.

Végezetül jelentős átláthatósági kockázatot jelentenek a szerzők jogait szabályozó nemzeti szabályok, valamint a projektdokumentációhoz és a szerződések aláírásához vezető tárgyalások közötti jelentős különbségek. Az építészek szerzői jogainak védelme, valamint a megbízás tisztességes és átlátható feltételeinek biztosítása érdekében a szakmai szervezeteket be kell vonni a tervpályázatok felügyeletébe. Bevált gyakorlatként az osztrák és a szlovén kamarák kifejlesztettek egy rendszert a tervpályázati eljárások nyilvántartásba vételére, nyomon követésére és értékelésére (köznyelvi nevén „közlekedésilámpa-rendszerek”). Ez a módszer megfelelő tanácsokkal és információkkal látja el az építészeket az olyan konkrét eljárások kockázatairól és előnyeiről, amelyeket nem az adott kamarák szerveznek (különösen Szlovénia esetében), és amelyek nem feltétlenül felelnek meg a vonatkozó tervpályázati szabályok. Hasonlóképpen, a Svájci Mérnökök és Építészek Szövetsége olyan szabad felülvizsgálati eljárást dolgozott ki, amely a tervpályázat dokumentum hivatalos „bélyegzésének” alkalmazásához vezetett, amely igazolja a SIA/142 rendeletnek való megfelelést, amint ezt a 3. fejezet tárgyalja.

Átláthatóság a döntéshozatalban

A tervpályázatok értékelési és díjazás megítélési szakaszai jelentős szerepet játszanak az átláthatóságban. Amint azt 15 interjúalany hangsúlyozta, a bírálóbizottsági tagok személyazonosságának, háttérének, szakértelmének és szerepének kommunikálása meghatározó tényező a megbízható eljárás garantálásában. Ennek megfelelően az értékelési kritériumok kezdettől fogva egyértelmű meghatározása segít alátámasztani a zsűri döntését és kiválasztási folyamatát a célzott jelentésekben. A helyi szintű zsűriokban végbemenő változások és sokszínűség minőséget eredményez, és megnyitja az eszmecekerét az építészeti tervekről. Különösen előnyös, ha az eszmecekerét európai szinten kiterjesztik a nemzetközi közönségre. **A nem helyi zsűritagok**

meghívása azt mutatja, hogy az ügyfelek és a tervpályázat szervezői elkötelezettek az európai nyitottság iránt, és átlátható gyakorlatként ismerik el, amely ösztönzi a külföldi szakembereket a tervpályázatban való részvételre.

„A nyílt vita átláthatóságot teremthet.”

Thomas Zinterl – Zinterl Architekten ZT GmbH

Tekintettel arra, hogy a pályázók, a bírálóbizottság, a megrendelők és a közösségek közötti kommunikációs lehetőségek szűkösek a tervpályázati eljárásokban, kihívást jelent a döntéshozatali folyamat egyértelműbbé tétele mindenki számára. A díjak odaítéléséről szóló döntést követően a zsűri tagjaival és az építész csapatokkal folytatott a kiállításokon és nyilvános vitákon bevált gyakorlat található. Ezekon keresztül **az átláthatóság előnyei nem zárodnak be a tervezési tervpályázat ajtaja mögött, hanem kiterjednek a felhasználók teljes közösségére**. Ezért fontos bevonni a polgárokat a tervpályázati folyamatba, és elősegíteni a tervezési eredménnyel való azonosulást, amint azt a 3. fejezetben bemutatott a Luise Büchner Oktatási Campus és a Lemba Kulturális Falu tapasztalatai is mutatják. A részvételi gyakorlata, **a nyilvános eszmecsere és a kiállítások növelhetik az összetartozás érzését és az életkörüzet javítása iránti elkötelezettséget, elismerve a tervpályázatok értékét a magas színvonalú Baukultur számára**.

2.5 Az európai tervpályázatok előnyei és kockázatai: az érdekelt felek szempontjai

Az eddig bemutatott tervpályázat-paraméterek (szabályozások és fenntarthatóság, nemzeti és határokon átnyúló elérhetőség, minőség és átláthatóság) előtérbe helyezik a tervpályázati rendszerek erősségeit és javításra szoruló területeit a tervpályázatok nyitottabb Uniós piaca érdekében. Elemzésükből kiderül, hogy az európai szintű tervpályázatok méretének újragondolása megköveteli, hogy a különböző érdekelt felek felelősséget vállaljanak a növekvő összetettségért. Ez az utolsó szakasz az ajánlatkérő szervezetek és a tervpályázat szervezői, az építész szakemberek és a felhasználók közösségének kockázatait és előnyeit tárgyalja az építészeti tervezési tervpályázatok nemzetközi kultúrájának kiépítésére irányuló elkötelezett erőfeszítések során.

Befektetési előnyök az ajánlatkérő szervezetek számára

Az EU-ban nyílt tervpályázatok megnövekedett összetettsége hatással van a tervpályázati folyamatok különböző aspektusaira. Ez magában foglalja az eljárás nemzetközibbé tételét, nemcsak a résztvevő külföldi csapatok bevonása, hanem nem helyi szakértők, bírálóbizottsági tagok és tanácsadók esetleges bevonása, valamint a dokumentumok fordítása révén is. Ez lényegében azt jelenti, hogy a nyitottságot és a rugalmasságot előnyben kell részesíteni a hagyományos módszerekkel szemben. Ezek az elemek további költség- és időráfordítást okozhatnak, valamint a külföldi győztes csapat által okozott esetleges bonyodalmakat. Ezek a jogos aggályok csökkenthetik az ajánlatkérő szervezetek nemzetközi tervpályázatok iránti érdeklődését és a nem helyi szakemberek bevonását, de nem árnyékolhatják be a nyitottabb tervpályázati kultúra előnyeit. Valójában, amint azt a ZAPS által készített tanulmányok bizonyítják, **a tervpályázat által előállított nyertes megoldás minőségi többlete, ami indokolja a beruházást a tervezési tervpályázathoz szükséges további idő és költségvetés tekintetében, ha ezeket a teljes beruházási költséghez és az időráfordításhoz viszonyítva vesszük figyelembe.**⁴⁴

A szabályos tervpályázatok a meghirdetésüktől az eredmények **közvetéleig körülbelül négy hónapig tartanak, amelynek végén az ügyfelek már megtalálják a legjobb tervet és csapatot**⁴⁵ **a beruházás következő szakaszaikhoz.** Ami a kiadásokat illeti, a ZAPS adatai azt mutatják, hogy a **tervpályázat költségei** (beleértve a tervpályázat előkészítését, a zsűri költségeit és a díjazási alapot) a **teljes beruházási költség kevesebb mint 1%-át (0,84%) teszik ki**, míg a költségek 5,45%-a az a terv dokumentáció kidolgozására és elkészítésére, 93,71%-a pedig az építési költségekre fordítódik.⁴⁶ Ez az arány nyilvánvalóan változhat a projekt méretétől függően, de még előnyösebb, ha az épített környezet magas színvonalú megoldásának hosszabb távú előnyeivel vetjük össze. Valójában **az uniós szintű tervpályázatok nagyobb nyitottsága szélesebb körű és változatosabb megoldásokat tesz lehetővé, fokozva az innovációt a megszokott építészeti gyakorlat terén.**

Végezetül az olyan intézmények, mint a Kamarák, az Építészeti Szövetségek és a tervpályázatok szervezésében részt vevő egyéb érdekelt felek kommunikációval, tudás- és ismeretmegosztással és képzéssel, valamint gyakorlati intézkedésekkel

⁴⁴ Kryżanowski et al., 2023.

⁴⁵ Ibid. 11: according to ZAPS data, the duration of a standard ADC constitutes approximately 4% of the total duration of the project development.

⁴⁶ Ibid. 12.

támogathatják az ajánlatkérő szervezeteket. Az interjúk válaszadói például olyan sikeres nemzetközi tapasztalatokat emeltek ki, amelyekben az ügyfelek és a szervezők kezdeményezik a nyertes tervezőcsapatok helyi mérnökökkel és tanácsadókkal való együttműködését. Az ilyen gyakorlat alkalmazása támogatja az ajánlatkérő szervezeteket a beruházások fejlesztésében, ugyanakkor enyhítheti a nem helyi építészeti csapatok felelősségét és az előttük álló kihívásokat.

Az építész szakma növekedésének fellendítése

Az uniós szintű tervpályázatok kihívásai és összetettsége az ajánlatkérő szervezetekhez hasonló módon érinti az építészeti csapatokat. A válaszadók további nehézségeket emeltek ki a helyi közösségek középületek tervezésével kapcsolatos elvárásaival és kultúrájával kapcsolatos ismeretek hiányával, valamint a versenytársak számának növekedésével járó alacsonyabb nyerési esélyekkel kapcsolatban. Ezek a bizonytalanságok eltántoríthatják az építészeket attól, hogy nemzeti határaikon túl is részt vegyenek a tervpályázatokban. Mindazonáltal az építészeti szolgáltatások nagyobb európai piacához való hozzáférés megkönnyítheti az építészeti szakma növekedését, ha a nemzeti lehetőségek korlátozottak. A különösen egyedi és ritka projekteket, például színházakat, múzeumokat, kulturális és adminisztratív épületeket csak egy tervpályázaton keresztül lehet közbeszerzés útján beszerezni. Ezért fontos, hogy az ilyen tervezések piaca nemzetközileg nyitott maradjon.

„Az [uniós tervpályázatok] ugyanolyan előnyökkel járnak, mint a külföldre utazás, az új épületek megtekintése és a mi történik máshol [...]. Pozitív hatással vannak az építészekre, hogy nemzetközi nyertes projektek alapján mérjék fel kompetenciáikat és ötleteiket.”

Bálint Bachmann – APM Studio

Piacuk bővítésének lehetősége mellett az interjúalanyok kiemelték az uniós szintű tervpályázatok számos előnyét az építész gyakorlat szempontjából. A nemzetközi pályázatok **értékes tanulási lehetőséget** kínálnak, különösen a fiatalabb szakemberek és irodák számára, akik szeretnék bővíteni szakmai

tudásukat. **A feladatok újdonsága, az új partnerekkel való együttműködés, a nemzetközi zsűrik által végzett értékelések, valamint az innovatív tervezési ötletek szélesebb közönségnek való bemutatásának lehetősége ösztönzi az építészek szakmai növekedését és újjáéleszti szakmai gyakorlatukat.** Ezt a nézőpontot támasztják alá a ZAPS által kidolgozott statisztikák is, amelyek szerint a szlovén építészek 63%-a a szakmai fejlődés lehetőségét jelölte meg az tervpályázatokban való részvétel mellett szóló döntés fő okaként. További 22%-uk említette a tervezési szerződés megszerzésének lehetőségét a részvétel okaként.⁴⁷ Az EU-ban nyílt tervpályázatok ilyen pozitív hatásainak biztosítása érdekében rendkívül fontos, hogy a tervpályázatok szervezésében és szabályozásában részt vevő érdekelt felek és döntéshozók kötelezettséget vállaljanak arra, hogy magas színvonalú pályázati feltételeket biztosítsanak az építészek számára. Ez magában foglalja az átláthatósággal, a részvételi esélyegyenlőséggel, a méltányos díjazással és az észszerű munka terheléssel kapcsolatos kihívások kezelését.

Ötletek terjesztése, az EU Baukultur építése

Az európai építészeti, történelem és kultúra minősége a régiók, örökségük és hagyományaik különbségeiben rejlik. Ezek közé tartoznak az építészeti nyelvek és tipológiák, az anyagok felhasználása, valamint a Davosi Nyilatkozatban „hely szellemének” nevezett elemek létrehozása: különleges kapcsolat kialakítása egy hely és lakói között, ami vonzóvá teszi azt mások számára is.⁴⁸ Hogyan harmonizálhatjuk tehát a tervpályázati eljárásokat, és hogyan mozdíthatjuk elő a nemzetközi versenykultúrát úgy, hogy közben megőrizzük a tagállamokon belüli helyek egyediségét?

Ehhez elengedhetetlen, hogy megkülönböztessük a nyitottságot az azonosságtól, és a kapcsolatot a homogenizációtól, hogy elkerüljük a különbségek minőségének romlásának kockázatát. **A határokon átnyúló tervpályázatokhoz való elérhetőség előmozdítása és megkönnyítése mindeneke előtt lehetőséget kínál az építészeti ötletek, ismeretek és szakértelem európai szintű terjesztésének fokozására.** E csere révén az építési gyakorlatok és az építészeti kultúrák fejlődhetnek, feltárhatják a technológiai innovációkat, és váratlan eredményeket hozhatnak. Ebből a szempontból az európai tervpályázatok „kapcsolattartási zónává”⁴⁹ válnak,

⁴⁷ Ibid.: 21.

⁴⁸ Swiss Federal Office of Culture, 2021: 24.

⁴⁹ Mejía-Hernández and Nuijsink, 2020.

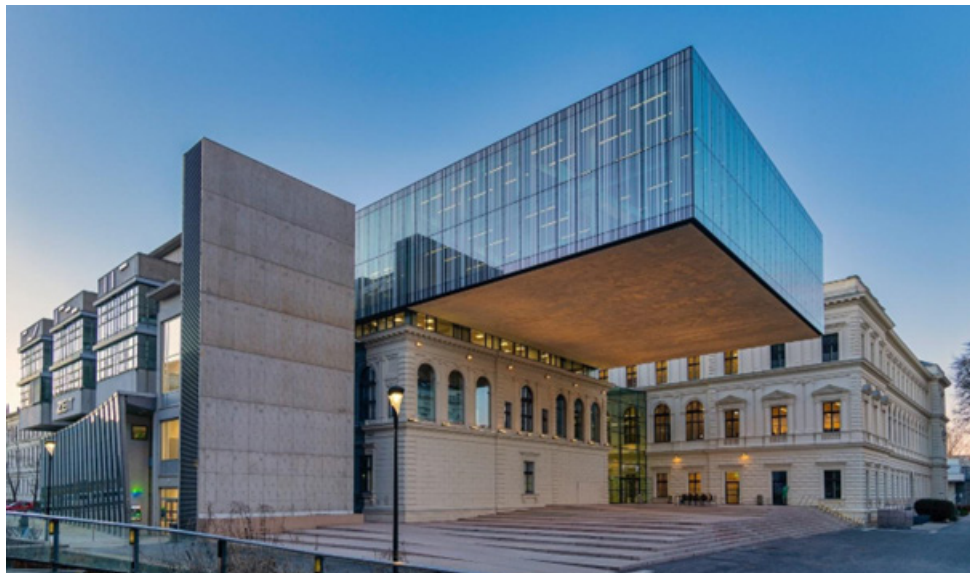
olyan közös alappá, ahol az érdekelt felek és a közösségek táplálhatják az építészetről és az építészek a lakókörnyezetünk javításában betöltött szerepéről szóló vitát. Ezáltal pedagógiai szerepet tölthetnek be, hogy a szélesebb nyilvánosságot a Baukultur elveinek megértése és a formatervezési versenyek demokratikus értékének elismerése felé irányítsák.

3. FEJEZET:

Jó példák az európai tervpályázatok között

3.1	Ausztria: az együttműködő tervpályázat: A Grazi Egyetemi Könyvtár épület esete	107
3.2	Szlovén tervpályázati szabályozás: Plečnik Baragova Szeminárium bővítése	109
3.3	'Een Nieuwe Bouwcultuur*': Nieuwe Veemarkt esete Zwolle-ban	111
3.4	SIA 142 rendelkezés: A svájci tervpályázati rendszer szabályozása és eszközei	113
3.5	Az ötlettől a tervig: Az egykori lužičíci laktanya városi átalakítása	115
3.6	IMPSOL tervpályázat sorozat: 85 szociális lakásegység Cornellà-ban	117
3.7	Építészeti örökség és innováció: Simmelweis Egyetem Egészségtudományi Karának új oktatási épülete	119
3.8	Átláthatóság a részvételen keresztül: Luise Büchner Oktatási Campus	121
3.9	A közösség és a kreativitás előmozdítása: Lemba Kulturális Falu	123
3.10	Kihívások és innováció a cseh tervpályázatokban: A Chýně–Hostivice Községi Iskola tanulságai	125

3.1 Ausztria: az együttműködő tervpályázat: A Grazi Egyetemi Könyvtár épület esete

3.1 ábra: A Grazi Egyetemi Könyvtár épületének bővítése. Foto: Michael Kopp (Pixabay)

Helyszín	Graz (Ausztria)
Tervpályázat meghirdetésének éve	2015
Ajánlatkérő szervezet:	BIG Szövetségi Ingatlankezelő Társaság mBh, Bécs, Ausztria
Pályázat lebonyolító/ Management	A tervpályázatot az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnök Kamarával együttműködve szervezték
Díjnyertesek	Atelier Thomas Pucher ZT GmbH (építész) Bollinger and Grohmann ZT GmbH (szerkezettervező)
Tervpályázati eljárás	Egyfordulós, nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	35
Megvalósítás	Kivitelezési munkák 2017-2019

Együttműködés a Szövetségi Kamarával, mint bevált gyakorlat a tervpályázatok szabályozásában és szervezésében

A grazi a Karl-Franzens Egyetem könyvtár épületének felújítására írtak építészeti tervpályázatot. Az ajánlatkérő a Bundesimmobiliengesellschaft mBh. - Szövetségi Ingatlan Ügynökség (BIG) volt. Ausztriában ez az ügynökség az egyik legtapasztaltabb a tervpályázatok szervezésében és az állami projektek megrendelésében, és régóta megállapodással rendelkezik a Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamarával. A BIG a Szövetségi Kamara közreműködésével nyílt tervpályázatot indított, amely nagyszámú tervező csapat részvételét (35 pályázat) tette lehetővé, így az adott és összetett feladathoz az építés megközelítések széles skáláját eredményezte. A bírálóbizottság tapasztalt és merész hozzáállásának köszönhetően kiemelkedő építészeti megoldás került kiválasztásra. A nyertes terv erre a feladatra úgy reagált, hogy lebontotta az épület kiválasztott részeit, és feltárta az eredeti klasszicista épületet, amelyet már többször átépítettek. Egy nagyobb belső tér jött létre egy függőleges kiterjedéssel. Ez a hosszú üvegtömb konzolosan kinyúlik az épület új főbejárata felett, miközben előtető jön létre az alatta lévő új köztéri terület számára. A design a régi és az új szimbiózisa a településtervezés szintjétől az építészeti részletekig.

Az ajánlatkérő szervezeteknek az ausztriai Szövetségi vagy regionális kamarákkal való együttműködése nem kötelező, de – amint az a jelen esetből is kitűnik – számos előnyt biztosít a tervpályázatok tisztességes és sikeres lebonyolításához. Először is, az együttműködő tervpályázatok esetében megkövetelik az osztrák pályázati jogszabályok (WSA 2010) kötelező alkalmazását az eljárás során, ami jogilag bizonyított és eljárási szempontból megbízható szabályozási keretet jelent. Emellett az együttműködés magában foglalja azt is, hogy a kamara helyi tervpályázati munkacsoportjai független, tapasztalt bírálóbizottsági tagokat delegáltak, ami tisztességes eljárást biztosít a tervező csapatok részvételéhez és a legjobb tervezési eredmények kiválasztásához, amint azt a Grazi Egyetemi Könyvtár esete is bizonyítja.

3.2 Szlovén tervpályázati szabályozás: A Joše Plečnik által tervezett Baragova Szeminárium épületének bővítése

3.2 ábra: A Joše Plečnik által tervezett (1936) Baragova-i Szeminárium épületének bővítésének nyertes terve.

Helyszín	Ljubljana (Szlovénia)
Tervpályázat meghirdetése	2023
Ajánlatkérő szervezet	Ljubljana Város Önkormányzata
Pályázat lebonyolító/ Management	Szlovén Építészek és Területrendezők Kamarája (ZAPS)
Díjnyertesek	Matej Vozlič, Denis Hitrec, Tadej Urh, Anja Rudof, Zala Babič (építészet) Urška Kristina Škerl (táj – és kerttervezés)
Tervpályázati eljárás	Egy fordulós, nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	9
Megvalósítás	Még nem valósult meg

Kiküszöbölés az értékeléssel szemben: bevált gyakorlat a tervpályázati rendeletben

Joše Plečnik⁵⁰ (1936) baragovai Szemináriumának kibővítése jó példa a nyílt tervpályázatokra vonatkozó szlovén jogszabályokat követő tervpályázatra. Szlovéniában a tervpályázatok a projekt becsült értéke és a terület nagyságára vonatkozó konkrét feltételek mellett kötelezőek az ajánlatkérő szervezetek számára. A Baragova Szeminárium bővítésének projekt feladata a kulturális központ (nemzeti jelentőségű műemlék) épületének felújítása, egy új, modern színház építése mélygarázsokkal, valamint a szabadterek területek átfogó elrendezése, beleértve egy új teret is. Egy ilyen összetett projekt esetében a tervpályázati szabályzat betartása és a ZAPS (Szlovén Építészek és Területrendezők Kamarája) pályázat minőségi szabály alkalmazása garantálta a tervpályázati folyamat magas színvonalú irányítását. Ez több okból is a tervpályázatok bevált gyakorlatának jó példájává teszi az esetet. Először is, a nagyfokú összetettség ellenére a Kiíró a Kamarával együttműködve úgy döntött, hogy nyílt tervpályázatot szervez, amelyben a részvétel feltételeként nem kértek referencia projekteket, ezáltal megkönnyítve a jelentkezést minden építész szakember számára. A Kamara (ZAPS) szerepe ebben az esetben kulcsfontosságú volt abban, hogy az Ajánlatkérővel folytatott konzultációt lehetőségként használták fel arra, hogy támogassák a nyílt tervpályázatot, miközben megfelelő szakmai segítséget nyújtanak az eljárás folyamata során. Másodszor, a kizárási kritériumok (időben történő beadás, anonimitás, referenciák stb.) és az értékelési kritériumok egyértelmű elkülönítése a tervezési dokumentációk értékelése során (a ZAPS tervpályázatok szabályai) segítette az Ajánlatkérőt a legjobb megoldás kiválasztásában, még a tervpályázati kiírástól való eltérések esetén is. A legtöbb szlovén tervpályázatban a projekt helyszíne szigorúan korlátozott, és a program maximális elosztása jellemzi, amelyet a pályázat megelőző várostervezési terv során szigorú felülvizsgálatnak vetnek alá. Ennek eredményeként a tervpályázati megoldásnak figyelembe kell vennie a korlátozásokat, valamint az ajánlatkérő programra vonatkozó utasításait. A számos városi és tervezési program korlátozásnak való megfelelés hiánya azonban nem automatikus kizárási követelmény (amelyet általában más uniós országbeli tervpályázatok esetében a kizárás vagy a kötelező tartalmi követelmények indoklásaként határoznak meg). Ez lehetővé teszi a zsűri számára, hogy a pályázatokat holisztikusabb megközelítéssel, kizárólag értékelési kritériumok alapján értékelje. Konkrétan a Baragovai Szeminárium esetében a tervezők olyan megoldást javasolhattak, amely bizonyos elemekben eltért a településrendezési terv érdemi irányától, feltéve, hogy a jövőben jelentős tervezési felülvizsgálatok nélkül lehet építési engedélyt szerezni. A kizárási és értékelési kritériumok közötti egyértelmű megkülönböztetése nélkül a zsűri által a legjobb megoldásként egyhangúlag kiválasztott nyertes projekt nem kaphatta volna meg az első díjat.

⁵⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/Jo%C5%BEE_Ple%C4%8Dnik

3.3 ‘Een Nieuwe Bouwcultuur*’: Nieuwe Veemarkt esete Zwolle-ban

3.3 ábra: : A zwolle-i Nieuwe Veemarkt tervpályázat nyertes terve. Foto: Joost Emmerik, Studio Nauta, Mulder Zonderland.

Helyszín	Zwolle (Hollandia)
Tervpályázat meghirdetése	2022
Ajánlatkérő szervezet:	Zwolle Önkormányzata
Pályázat lebonyolító/ Management	College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs (Kormányzati Főépítészek és Kormányzati Tanácsadók Testülete)
Díjnyertesek	Studio Nauta & Mulder Zonderland i.s.m. Schipper Bosch, Solid Timber, Studio Joost Emmerik, Treetek, DWA, BC Materials, and The People
Tervpályázati eljárás	Tervpályázat előminősítéssel és két fordulóval
Beérkezett pályázatok száma	5 pályázat (1. forduló) és 3 pályázat (2. forduló)
Megvalósítás	Még nem valósult meg

* “Egy új építési kultúra”

Innovatív feladatok, követelmények és kritériumok: Bevált gyakorlat a tervpályázatok fenntarthatóságában

A zwolle-i Nieuwe Veemarkt pályázat a holland College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs (Kormányzati Főépítészek és Tanácsadók Testülete) által kezdeményezett „Een Nieuwe Bouwcultuur” (Egy új építési kultúra) program része. A program egy sor multidiszciplináris „beépített kutatást” magában foglaló tervpályázatból áll, amelyek közvetlen választ adnak az új európai Bauhaus (NEB) törekvéseire. A Nieuwe Veemarkt tervezési feladata elősegíti a fenntartható környezet fejlesztés átalakító megközelítését, amelynek középpontjában az innováció áll. Túllépve a számítások és tanúsítványok hagyományos technikai részletein, teret enged a látnoki perspektíváknak. Ennek megfelelően a tervezési javaslatok különböző innovációs lehetőségeket ölelhetnek fel, mint például **1)** a bio alapú és a helyben rendelkezésre álló építőanyagok használata, **2)** a hosszú távú alkalmazkodást és a jövőbeli bővítést célzó környezet specifikus megoldások, **3)** a természetet befogadó tervezés és **4)** multidiszciplináris együttműködések. Ezenkívül a fenntarthatósági törekvés meghatározza az előminősítés módszerek felülvizsgálatát. Ebben a tervpályázatban, az előminősítés minden jogosultsággal rendelkező építész számára nyitva állt, és egy háromoldalas névtelen portfólió értékelésén alapult az innováció, a képzelet, a feladathoz való affinitás és a csapat összetétele alapján. Nem voltak korlátozások a projektek megvalósításával, tipológiájával, méretével vagy költségeivel kapcsolatban. Ez azt jelenti, hogy a referenciákat a minőség és a tervezési potenciál alapján értékelték. Az előminősítés ilyen megközelítése megkönnyíti a kis méretű irodák és a fiatal feltörekvő szakemberek számára az állami megbízásokhoz való hozzáférést, akár nem nyílt tervpályázaton keresztül is. Az „Een Nieuwe Bouwcultuur” program újszerű jellege azonban elkerülhetetlenül akadályokba ütközik: a szakemberek szkepticizmusától kezdve, akik úgy látták, hogy ez kizárólag ötletpályázatokat eredményezhet, és kevés esély van a teljes körű végrehajtásra, a jelenlegi szakpolitikai eszközöktől a jogszabályi korlátokig. A program hosszú távú törekvése magában foglalja a tudatosság növelését társadalmi és szakmai területen, valamint az illetékes hatóságok befolyásolását az új építési kultúra felé való elmozdulást a szakpolitikai szűk keresztmetszeteinek megszüntetésében.

3.4 SIA 142 rendelkezés: A svájci tervpályázati rendszer szabályozása és eszközei

The screenshot shows the website 'espazium competitions'. On the left is a navigation menu with links for 'Wettbewerbsausschreibungen', 'Portals', and 'Entschiedene Wettbewerbe'. The main content area features a large image of a physical architectural model. Below the image is the heading 'Ausschreibungen und Resultate' and the text 'Auf competitions.espazium.ch finden sich täglich neue'. To the right, a section titled 'COMPETITIONS IN ZAHLEN' displays four statistics: 175 Wettbewerbe 2024, 81 Offene Wettbewerbe 2024, 85 Entschiedene Wettbewerbe 2024, and 35 Entschiedene Wettbewerbe im offenen Verfahren 2024.

3.4 ábra: Képernyőkép a “Espazium Competitions” honlapról. Link a honlaphoz: <https://competitions.espazium.ch/de>. Hozzáférés időpontja: 2024.07.09.

Helyszín	Svájc
Tervpályázat meghirdetése	2019
Ajánlatkérő szervezet:	Hatóságok minden szinten Magánvállalkozások
Pályázat lebonyolító/ Management	Ajánlatkérő hatóságok, általában külső tervpályázati tanácsadókkal együttműködve
Díjnyertesek	—
Tervpályázati eljárás	Nyílt tervpályázatok, előminősítéses tervpályázatok, project- és ötletpályázatok
Beérkezett pályázatok száma	—
Megvalósítás	A SIA 142 alapján, megvalósítási szerződés az első díjas tervezőcsapattal (project pályázatok)

A svájci fenntarthatósági hatásvizsgálati keret, mint az tervpályázatok szabályozásának bevált gyakorlata

A nemzeti tervpályázati rendszerek célja egy átfogó eljárási keretszabályozás létrehozása, amely a tervezési feladatok széles köréhez igazítható. Ez csak akkor sikerülhet, ha az építészeti szolgáltatások beszerzésének szokásos eljárása a megoldáson alapuló megközelítés. A svájci pályázatokról szóló 142. rendelet (SIA/142) és a kapcsolódó eszközök példaként szolgálnak egy ilyen keretre. A SIA/142 képezi a svájci tervpályázatok szabályozási alapját, amelyben tiszteletben tartják az anonimitás, a megkülönböztetésmentesség, az egyenlő bánásmód, az átláthatóság és a független bírálóbizottság alapelveit, és a tervpályázati eljárás minden lépését részletesen ismertetik. A SIA/142 rendelkezései alárendelt szabályozási keretként kapcsolódnak a 2021. évi szövetségi közbeszerzési törvényhez (BöB). Ennek a zökkenőmentes integrációnak köszönhetően a SIA/142 általánosan elfogadott nemzeti tervpályázati szabályként, és a legtöbb állami és magán eljárásban alkalmazzák. A SIA/142-et a Svájci Mérnökök és Építészek Társaságának (SIA) Tervpályázati Bizottsága rendszeresen frissíti egy konzultációs folyamaton keresztül, amely nyitva áll minden tagja, építők szervezetei és más szövetségek számára. A SIA/142 alapján egy önkormányzati épületre (pl. oktatási vagy sportlétesítményre) vonatkozó szabványos eljárás egy uniós szintű nyílt tervpályázatból állna, amelyben átlagosan 30-40 építész és tájépítész vesz részt. A (legfeljebb 13 tagból álló, többségében független külső szakértőkből álló) zsűri az építészeti minőség, valamint a funkcionális, ökológiai és gazdasági kritériumok alapján értékeli a pályázatokat. További SIA/142 rendelkezések szabályozzák a kidolgozás megfelelő szintjét, a tisztességes díjazási összeget és az első díj nyertesének megbízási kötelezettségét, függetlenül a szakmai tapasztalatától. A pályázatok hatásvizsgálata számos eszközzel támogatja a tervpályázati szabályozás (142) helyes alkalmazását: online útmutatók, beleértve a szabályokról szóló tájékoztatót és az eljárás ütemtervének leírását⁵¹, a SIA/142-nek való megfelelést biztosító és az tervpályázati dokumentumon ingyenes felülvizsgálatát, amelyet hivatalos bélyegző alkalmazásával⁵² igazolnak, valamint a SIA közbeszerzési tanácsadási weboldalát, amely tanácsot ad az ajánlatkérő szervezeteknek a tervezési feladatok legelőnyösebb közbeszerzési megoldásairól⁵³. Végezetül egy erre a célra létrehozott platform hozzáférést biztosít a tervpályázatokra vonatkozó nemzeti szerződési hirdetményekhez⁵⁴. A nemzeti tervpályázati rendszer a nemzeti közbeszerzési rendszer részeként az építőipari ágazatra⁵⁵ vonatkozó közbeszerzési ellenőrzés hatálya alá tartozik, amely lehetővé teszi az tervpályázati trendek azonosítását Svájc különböző régióiban. Ezek az eszközök a SIA magazinjaival együtt megkönnyítik a SIA-rendeletek alkalmazását, támogatják a tervpályázatok helyes végrehajtását, és garantálják a nyertes tervek széleskörű láthatóságát a szakmai közösségen belül.

⁵¹ https://shop.sia.ch/normenwerk/ingenieur/142_2009_d/D/Product

⁵² <https://www.sia.ch/de/cms/dienstleistungen/programmabegutachtung>

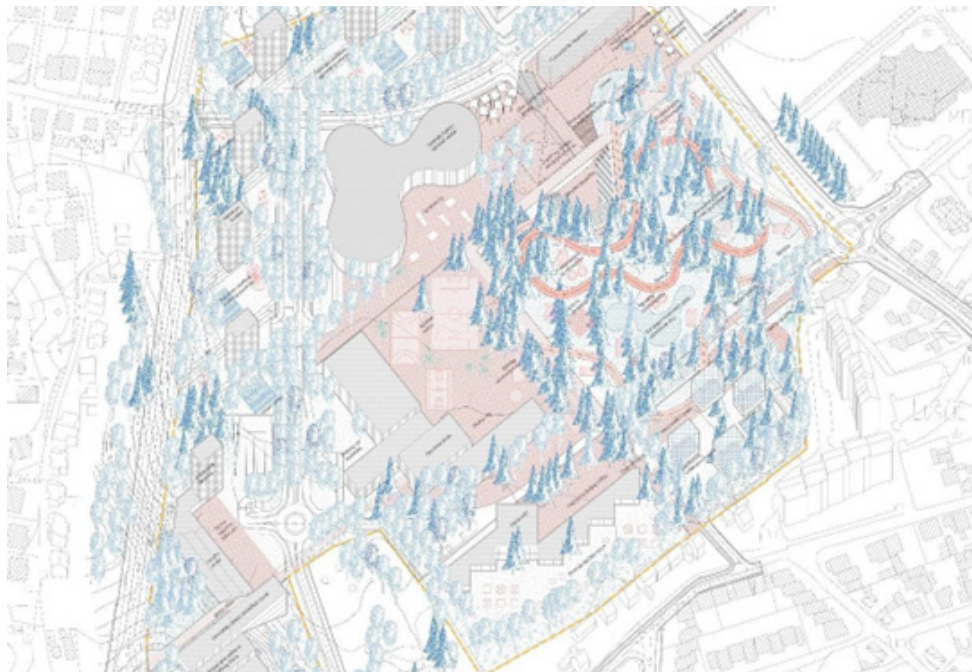
⁵³ www.wegweiser-planungsbeschaffung.ch

⁵⁴ <https://competitions.espazium.ch/de>

⁵⁵ www.bauenschweiz.ch/de/vergabemonitor/

3.5 Az ötlettől a tervig: Az egykori lušćíci laktanya városi átalakítása

3.5 ábra: 2022-ben elfogadott Településfejlesztési terv Lušćić-Centre. Foto: Karlovac Város Önkormányzata.

Helyszín	Karlovac (Horvátország)
Tervpályázat meghirdetése	2019
Ajánlatkérő szervezet:	Karlovac Városi Önkormányzata
Pályázat lebonyolító/ Management	EUROPAN Horvátország
Díjnyertesek / Építészek	Krešimir Renić, Hana Dašić, Iva Erić, Jana Horvat, Ria Tursan
Tervpályázati eljárás	Egy fordulós nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	10
Megvalósítás	A 2022-ben elfogadott Településfejlesztési terv Lušćić-Centre

Az EUROPAN mint bevált gyakorlat a tervpályázatok akadálymentesítésében a fiatal európai építészek számára

Karlovac városa 2019-ben az EUROPAN 15⁵⁶ részeként építészeti tervpályázatot hirdetett az egykori Lušćić laktanya városrehabilitációjára. A tervpályázaton egész Európából, olyan legalább egy képzett építész mérnök által vezetett csapatok vettek részt, amelyek rugalmasan vettek részt az építész szakmában vagy a kapcsolódó területeken dolgozó további szakemberek, valamint alap- vagy mesterképzésben részt vevő építész hallgatók. Az EUROPAN keretrendszer által meghatározott egyetlen életkori követelmény az volt, hogy minden csapattagnak 40 évesnél fiatalabbnak kell lennie a benyújtási határidőig. A tervpályázat eredményei alapul szolgáltak a Lušćić-Centre településfejlesztési terv kidolgozásához. Ez a szervező EUROPAN Horvátország kezdeményezésének köszönhető, amely tanácsadó testületet hozott létre, hogy támogassa Karlovac várost a nyertes terv településfejlesztési tervbe való beillesztésében. A tanácsadó testület tagjai között volt az EUROPAN Horvátország, Karlovac a helyi Építészszövetség, a zsűri és a tervpályázati-szakvélemény szerzője. A helyi közösséget már a kezdetektől bevonták a folyamatba, olyan tevékenységekkel, amelyekre a díjazásról szóló határozatot követően és a településfejlesztési terv kidolgozása előtt került sor. Ez a kidolgozott részvételi folyamat eredményezte a Lušćić-Centre magas színvonalú településfejlesztési tervét, amelynek tervezési ötlete a fenntarthatóságra és a közösségi létesítményekre összpontosít. 2022-ben végre hatályba lépett a településfejlesztési terv. A Lušćić tervpályázat tapasztalata jó példa arra, hogy a fiatal európai építészek nyílt pályázatra megfogalmazott innovatív ötletei hogyan fejleszthetők ki a gyakorlatban a nyertes tervezési koncepció veszélyeztetése nélkül. Ennek lehetővé tétele érdekében rendkívül fontos egy jól irányított, részvételen alapuló és együttműködésen alapuló folyamat, amelyben valamennyi érdekelt fél részt vesz (a hatóságoktól a helyi közösségtől).

⁵⁶ <https://www.euopan-europe.eu/en/>

3.6 IMPSOL tervpályázat sorozat: 85 szociális lakásegység Cornellà-ban

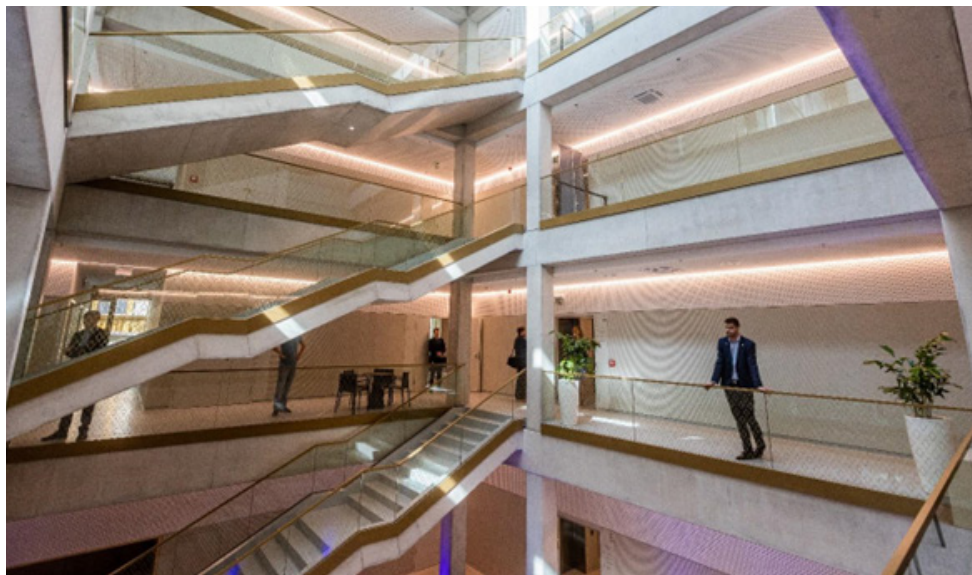
3.6 ábra: A Cornellà-i 85 szociális lakásegység belső nézetek – Építész: Peris+Toral Arquitectes. Foto: © José Hervia.

Helyszín	Barcelona Agglomeráció (Spanyolország)
Tervpályázat meghirdetése	2017
Ajánlatkérő szervezet:	Barcelona Városi Önkormányzata
Pályázat lebonyolító/ Management	Fővárosi Ingatlanfejlesztési és Ingatlan gazdálkodási Intézet (IMPSOL AMB), Barcelona
Díjnyertesek	Peris+Toral Arquitectes
Tervpályázati eljárás	Két fordulós nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	57 pályamű (az 1. fordulóban)
Megvalósítás	2021

Az IMPSOL-rendszer mint a spanyol tervpályázatok elérhetőségének és méltányosságának bevált gyakorlata

A Peris+Torral Arquitectes által tervezett „85 szociális lakásegység Cornellà-ban” projekt valószínűleg a legkiemelkedőbb a barcelonai Fővárosi Ingatlanfejlesztési és Ingatlangazdálkodási Intézet (IMPSOL AMB) által 2017 óta támogatott és épített számos állami szociális lakhatási kezdeményezés közül, 26 nemzeti és nemzetközi díjat kapott építészeti kiválóságaért. A Cornellà-i tervpályázat ügye annak bemutatására szolgál, hogy az IMPSOL-rendszer hogyan segíti elő a spanyolországi építészeti szolgáltatások beszerzésének megváltoztatását azáltal, hogy elősegíti a tervpályázatokon való részvételt és a fiatal építész irodák lehetőségeit a méltányos részvételi feltételekkel, valamint hozzájárul a szociális lakásépítés minőségének javításához. Az IMPSOL tervpályázatokban való részvételre való jogosultság egyetlen feltétele az Építész Kamara igazolása és a projekt értékével arányos felelősségbiztosítási szerződésére megkötésére vonatkozó kötelezettségvállalás. A megfelelő műszaki felkészültséget és gazdasági fizetőképességet a csak tervpályázatok nyerteseitől utána kéri, nem pedig a pályázati részvétel kritériumaiként. A fiatal irodák esetében ez azt jelenti, hogy egy későbbi szakaszban lehetőség nyílik a szakosodott szakemberekkel való együttműködésre. A feltörekvő fiatal építész hozzáférést a tervpályázatok kétlépcsős struktúrája is ösztönzi, ami csökkenti a feladatokra fordítandó beruházásainak méretét. Míg az első szakaszban a benyújtás egy A3-as lapra korlátozódik, a második szakaszba lépő csapatok térítést kapnak, hogy részletesebb tervezési szakaszban vegyenek részt. Az IMPSOL tervpályázatok magas építészeti minőség iránti elkötelezettségét olyan kiválasztási kritériumok hangsúlyozzák, amelyek prioritásként kezelik az építész tervezési minőséget, az energiahatékonyságot és a leendő lakosok életminőségét, a nemek közötti egyenlőség szempontját is figyelembe véve. A nemzeti közbeszerzési kereten belül és az építészeti minőségéről szóló spanyol törvénnyel összhangban az IMPSOL közbeszerzési pályázati rendszert dolgozott ki a tervpályázatokra, amely biztosítja a közpénzekből finanszírozott magas színvonalú projekteket és építkezéseket. A 85 szociális lakás Cornellà-ban megvalósult esete és elismert építészeti kiválósága azt bizonyítja, hogy az IMPSOL-rendszer példát mutat a közigazgatások számára a magas színvonalú építészeti előmozdításában a meglévő jogi eszközök pozitív alkalmazása révén.

3.7 Építészeti örökség és innováció: SE Egészségtudományi Karának új oktatási épülete

3.7 ábra: A Semmelweis Egyetem, Egészségtudományi Kar az új aulater belső képe.
Foto: © Barta Bálint.

Helyszín	Budapest, VIII. kerület – Belváros, Vas utca 17. és Szentkirályi utca. 12. (Magyarország)
Tervpályázat meghirdetése	2016
Ajánlatkérő szervezet:	Semmelweis Egyetem Beszerzési Igazgatósága
Pályázat lebonyolító/ Management	MÉK Nonprofit Kft.
Díjnyertesek	Studio Fragment (BÓDI Imre, FRIKKER Zsolt)
Tervpályázati eljárás	országos, egy fordulós nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	15 pályamű
Megvalósítás	Megépült 2020-2022

Minőségközpontú tervpályázat, mint jó gyakorlat az építészeti örökség megőrzésében

A Semmelweis Egyetem vezető felsőoktatási intézmény az orvos- és egészségtudományok területén Magyarországon és a közép-európai régióban. 2016-ban az Egészségtudományi Kar nyílt építészeti tervpályázatot indított a történelmi oktatási épület⁵⁷ bővítésének megtervezésére. A tervezési feladat magában foglalta új szemináriumi termek, bemutatóterem és két nagy előadóterem létrehozását. A projekt helyszínét, amely Budapest „Palotanegyedében” helyezkedik el, történelmi és építészeti jelentőség jellemzi a palotastílusú lakóépületek, valamint a 19. század és a 20. század eleje fontos kulturális és oktatási intézményeinek jelenléte miatt. A pályázatot a Studio Fragment nyerte, amely az új és a meglévő tömegek koherens épületegyüttesbe történő integrálását javasolta. A tervezési elvek a budapesti történelmi épületeket idéző geometria és árnyékok homlokzati ritmusából, valamint a tiszta és pihentető belső teret és légkört teremtő világos és semleges anyagokból nyert kifinomult, környezetéhez igazodó kialakításon alapult. A neves építész szakemberekből és a VIII. kerület főépítészből álló zsűri kvantitatív és kvalitatív szempontok alapján értékelte a pályázatokat. A koncepció és a design minősége tekintetében különös hangsúlyt fektettek a meglévő épülettel és környezetével való térbeli kapcsolatokra, valamint a belvárosi környezetbe való integrációra, a Szentkirályi utcai homlokzati kép megoldására. Az energiatakarékossági és fenntarthatósági stratégiák szintén releváns kritériumok voltak a zsűri értékelésében. Ez az eset azt mutatja, hogy a tervpályázatok minőségközpontú megközelítése túlmutat a pusztán építészeti projekten. Célja, hogy javítsa környezetét, különös tekintettel a város kulturális és történelmi értékeire, és a tervpályázatot releváns eszközzé tegye mind az innováció, mind az építészeti örökség megőrzése szempontjából.

⁵⁷ Építész: Hüttl Dezső1913

3.8 Átláthatóság a részvételen keresztül: a Luise Büchner Oktatási Campus

3.8 ábra: Civilek párbeszéde a Luise Büchner Oktatási Campus tervpályázat két díjazott építészével - 2016. október.10. Foto: © Bürogemeinschaft Sippel. Buff, Stuttgart.

Helyszín	Darmstadt (Hesse tartomány), Németország
Tervpályázat meghirdetése	2016
Ajánlatkérő szervezet:	Darmstadt Városi Hatóság
Pályázat lebonyolító/ Management	Darmstädti Városfejlesztési Kft & Co.KG (DSE).
Díjnyertesek	Waechter + Waechter Architekten BDA PartmbB (építészet) Foundation 5+ architekten landschaftsarchitekten (tájépítészek) merz kley partner (szerkezettervezés)
Tervpályázati eljárás	Nem nyílt tervpályázat, több szakágat összefogó pályázat az RPW (Tervpályázatokra vonatkozó iránymutatások) szerint
Beérkezett pályázatok száma	28 pályamű
Megvalósítás	Megépült 2021

A polgárok részvétele, mint bevált gyakorlat a tervpályázatok átláthatósága terén

Darmstadt városának döntése az volt, hogy a Lincoln területet, egy korábbi amerikai katonai területet egy új lakóövezetté alakítja át, amely akár 5000 lakos számára is helyet biztosít, beleértve egy oktatási központot. A telek felújítására vonatkozó elképzelés a „rövid távolságok városának” létrehozása volt. A szomszédsági központ tervpályázata ötvözte a nyílt teret és az épülettervezést a Luise Büchner Oktatási Campus építészeti projektjével, amely a Lincoln konverziós terület központi eleme. A tervpályázat előkészítése és lebonyolítása során Darmstadt polgárait felkérték, hogy kezdettől fogva aktívan vegyenek részt a folyamatban. A részvételükre első alkalommal 2015. novemberében, a pályázati szakasz előtt került sor. Ezen a nyilvános rendezvényen a polgárok nemcsak tájékoztatást kaptak a tervpályázatról, hanem lehetőségük volt arra is, hogy aktívan részt vegyenek a szomszédsági Oktatási központ tervezésében azáltal, hogy megosztják észrevételeiket és javaslataikat a pályázatra vonatkozó kiírás tervezetének javítására. További ötleteket is megfogalmazhatnak a tervezési programmal kapcsolatban. Ezt követően a hatóság megvizsgálta a polgárok észrevételeit a tervezési feladat felülvizsgálata céljából. A pályázat során négy polgárt választottak ki sorshúzással, köztük egy fiatal képviselőt és a “WIR auf Lincoln!” kezdeményezés egy tagját. Ezek a polgárok szavazati joggal nem rendelkező szakértőkként vettek részt a zsűri munkájában. A polgári részvétel különböző kezdeményezései, amelyeket a tervpályázat előkészítése és fejlesztése során hajtottak végre, jó példát jelentenek arra, hogy az átláthatóság elve hogyan ültethető át a tervezési pályázatok gyakorlatába, ami olyan építészeti projekteket eredményez, amelyek fokozzák a közösségi befogadást és összetartozást.

3.9 A közösség és a kreativitás előmozdítása: Lemba Kultúrális Falu

3.9 ábra: Légi felvétel Lemba Kultúrális Faluról. Foto: © Charis Solomou.

Helyszín	Lemba, Paphos kerület (Ciprus)
Tervpályázat meghirdetése	2016
Ajánlatkérő szervezet:	Ciprusi Oktatási és Kultúrális, Sport- és Ifjúsági Minisztérium
Pályázat lebonyolító/ Management	Ciprusi Oktatási és Kultúrális, Sport és Ifjúsági Minisztérium Kultúrális Szolgáltató Szervezete
Díjnyertesek	Spyrou Spyrou, Charis Christodoulou, Angela Zisimopoulou és Charis Solomou (Építész csapat)
Tervpályázati eljárás	Egy fordulós, nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	40 pályamű
Megvalósítás	Megépült 2022-2024

A kiváló minőségű tervpályázatok előnyei az egész közösség számára

A Lemba Kulturális Falu egy ambiciózus projekt volt, amelynek célja a művészi alkotás és az oktatás élénk központjának ápolása. Ez a kis léptékű kezdeményezés a Baukultur elveit testesíti meg, bemutatva a magas színvonalú, társadalmilag integrált és fenntartható épített környezet kulturális értékét, és fokozva egy befogadóbb közösséget. A nyertes terv valódi falusi hangulatot teremt, amely a ciprusi diákok és nemzetközi művészek műhelyeinek és vendégházainak átgondolt elrendezése révén ösztönzi az interakciót. A közös udvarok megkönnyítik a kapcsolatot és az interakciót, teret nyitva a művészeti oktatásnak és alkotásnak. A beltéri és kültéri terek rugalmas kialakítása támogatja a helyi és regionális kulturális rendezvények szervezését, lehetőséget biztosítva a helyi közösséggel és a ciprusi társadalommal való érdemi találkozásra. A tervpályázat fejlesztése az építész szakemberek, különösen a feltörekvő építészek javát szolgálta azáltal, hogy platformot biztosított tehetségük szélesebb közönség számára történő bemutatására. Ezenkívül a lembai tervpályázati folyamat elősegítette a közösség és a felhasználók befogadását, lehetővé téve a lakosok számára, hogy hozzájáruljanak a projekt fejlesztéséhez. Ez az együttműködésen alapuló megközelítés már a projekt befejezése előtt fokozta a közösségazonosságot és az összetartozás érzését, valamint lehetővé tette a tervezők és a szervezők számára, hogy jobban megértsék a közösség igényeit. A Lemba Kulturális Falu projekt bemutatja a kulturális falvakban, mint a közösségi alapú turizmus modelljeiben rejlő lehetőségeket. A kezdeményezés célja, hogy hasonló kulturális falvakat hozzon létre Cipruson és más országokban a helyi kultúra, művészetek és kézművesség megőrzése és előmozdítása érdekében. Ez a tervpályázat nemcsak gazdagítja a lakókörnyezetet, hanem a hosszú távú, rugalmas és fenntartható városok létrehozásának módszereként is szolgál.

3.10 Kihívások és innováció a cseh tervpályázatokban: A Chýně–Hostivice Közösségi Iskola tanulságai

3.10 ábra: A Chýně–Hostivice Közösségi Iskola látványterve. Foto: © Dousek–Záborský.

Helyszín	Chýně (Cseh Köztársaság)
Tervpályázat meghirdetése	2021
Ajánlatkérő szervezet:	Chýně és Hostivice települési Szövetség Önkormányzata
Pályázat lebonyolító/ Management	Ing. arch. Radek Janoušek / Ing. Karla Kupilíková / Ing. arch. Tomáš Zdvihal
Díjnyertesek	ov architekti s.r.o. Jiří Opočenský a Štěpán Valouch - építészek
Tervpályázati eljárás	Előminősítéses, egy fordulós, nem nyílt tervpályázat
Beérkezett pályázatok száma	6 pályamű
Megvalósítás	Építése 2024-ben indult

A tervpályázati formátumok diverzifikálása a különböző érdekelt felek javára

A Chýně-Hostivice közösségi iskoláért, a települések önkéntes szövetségéért folyó verseny néhány éven belül a második tervpályázat egy új általános iskola számára. Az első nyílt tervpályázat negatív tapasztalatokat eredményezett, ami rendkívüli bonyodalmakhoz vezetett a francia csapat győztes tervének megvalósítása során. A korábbi tervpályázati kihívások mellett a korábbi területrendezési hibák, valamint a falu gyors fejlődése és a ingatlanfejlesztők befolyása is hozzájárult ahhoz, hogy nyomást gyakoroljanak az új iskola tervére. A szoros ütemterv és a korábbi nem kielégítő tapasztalatok ellenére az Önkormányzatok szövetsége úgy döntött, hogy újabb építészeti pályázatot ír ki. Ezúttal azonban az ajánlatkérő szervezet a pályázati más formát tesztelték: nem nyílt tervpályázat, előminősítéssel hat építészeti csapat. Ennek a kiválasztásnak az volt a célja, hogy biztosítsa a magas színvonalú tervezést, a professzionális csapatok elegendő tapasztalatát és a visszafogott időráfordítást. A tervpályázati eljárás előkészítése és végrehajtása körülbelül hat hónapot vett igénybe. Ezt követően rövid időn belül sor került a nyertes tervező csapattal kötött szerződés aláírására és a projektdokumentáció szakaszaira. A projekt kivitelezése az odaítélésről szóló határozatot követő két éven belül megkezdődött; egy 30 millió € összegű projekt egyedi esete, amely pozitívan változtatta meg az ügyfeleknek a tervpályázatok időtartamával és összetettségével kapcsolatos előítéleteit. Mindkét iskola, amelyet tervpályázaton keresztül terveztek és valósítottak meg, várhatóan nemcsak a tanulókat, hanem az egész közösséget szolgálja, és minden polgár számára középületként működik. Ez a példa azt mutatja, hogy a tervpályázatok szorosan kapcsolódnak a kontextuális, gazdasági és időigényekhez. Ezért fontos, hogy gondosan kalibráljuk a megfelelő eljárás kiválasztását az egyes esetek igényeihez, figyelembe véve a különböző tervpályázati formák lehetőségét.

Következtetések

Az **ARCH-E Európai Tervpályázati térkép** átfogó áttekintést nyújt az építész tervpályázatok területén Európa-szerte tapasztalható különbségekről és hasonlóságokról. Ez az áttekintés a kiválasztott uniós tagállamok adatainak elemzésén és a különböző szakmában érdekelt felekkel folytatott párbeszédiken alapul. Az első fejezetben bemutatott összehasonlító térképek és országspecifikus információk jelentős eltéréseket tárnak fel a tervpályázatok környezetben az EU-n belül. A tervpályázatok éves száma például nagy eltéréseket mutat: Németországban évente átlagosan 461 tervpályázatot rendeznek, míg Cipruson csak hármat (1.6. ábra). Egy másik figyelemre méltó különbség az előnyben részesített tervpályázati forma: Cipruson, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Szlovéniában és Spanyolországban a nyílt tervpályázatok vannak túlsúlyban, míg a többi ARCH-E partnerország fokozatosan a nem nyílt eljárások felé mozdult el. Ezek a különbségek, amint ezt ez jelentés is hangsúlyozza, mélyen gyökereznek az egyes országok konkrét közbeszerzési jogszabályaiban, valamint egyedi politikai, gazdasági és kulturális rendszereikben. Ez az összetettség rávilágít a kizárólag statisztikai adatokra való támaszkodás korlátaira a tervpályázatok területén belüli ismeretek teljes spektrumának megragadása érdekében.

E különbségek ellenére számos közös vonás alakult ki. Ezek közé tartozik az építészek tervpályázatokban való részvételének hasonló aránya (1.7. ábra), valamint a helyi és a külföldi versenytársak megoszlása (1.8. ábra). Az adatok azonban azt is jelzik, hogy az építészek érdeklődése és részvétele mind a nemzeti, mind az uniós tervpályázatok iránt továbbra is viszonylag alacsony. Ez a kérdés további figyelmet és vizsgálatot igényel annak meghatározása érdekében, hogy milyen konkrét intézkedésekre van szükség a meglévő tervpályázati rendszerek javításához, a határokon átnyúló elérhetőségek megkönnyítéséhez és a magas színvonalú tervpályázati eljárások biztosításához. Míg az Építészek igényeiről szóló tanulmány részletesebben foglalkozik ezen kérdések némelyikével, a tanulmány második és harmadik fejezetében már felmerültek a kezdeti következtetések, amelyek a következőképpen összegezhetőek.

Az ARCH-E térképből levont tanulságok a tervpályázatokban

A kötelező érvényű szabályozások fontossága

Az építész tervpályázati lehetőségek rendelkezésre állása és hatékony végrehajtása szorosan kapcsolódik az azokat szabályozó jogszabályi kerethez. Az építészeti szolgáltatások beszerzése valamennyi tagállamban általánosságban megfelel a 2014/24/EU európai irányelvnek, de az egyedi, kötelező erejű **Tervpályázati rendeletek** kidolgozása magas színvonalú és átlátható folyamatot garantál. Az ilyen szabályozásoknak a nemzeti közbeszerzési jogba való beillesztése és/vagy beépítése további előnyöket biztosíthat, például a tervpályázat lebonyolításának, végrehajtásának folytonosságát, az építészek rendszeres hozzáférését a állami vagy hatósági megbízásokhoz, valamint a közbeszerzés minőségközpontú megközelítését. A határokon átnyúló tervpályázatok hatékonyabb végrehajtásának és javításának elősegítése érdekében a tervpályázatokra vonatkozó nemzeti szabályozásoknak igazodniuk kellene a nemzetközibb kontextushoz. Ez azt jelenti, hogy a helyi illetékes hatóságoknak hosszú távú kötelezettséget kell vállalniuk a kritériumok, szabályok és alapvető eljárási szempontok összehangolására a tapasztalatok és gyakorlatok más szakértőkkel való cseréje révén Európa-szerte. Ez az erőfeszítés magában foglalja a nemzetközi részvevők közvetlen bevonását is a zsűribe és a szervező bizottságokba. Gyakorlati szempontból a tervpályázatokkal szembeni nyitottabb uniós megközelítés azt jelenti, hogy a nemzeti jogszabályokat és iránymutatásokat angol nyelven elérhetővé és könnyen hozzáférhetővé kell tenni az együttműködés lehetősége és a cserefolyamat megkönnyítése érdekében. A fent említettekhez hasonló életképes stratégiák elérhetőbbé tennék a helyi tervpályázatokot anélkül, hogy szabványosítanák a konkrét pályázatot és az építészeti kultúrákat.

A tervpályázatok, mint a fenntarthatóság előmozdításának eszközei az építészetben

Az építészeti tervezési pályázatokban a **fenntarthatósági törekvések** hatékony megvalósítása számos kihívást jelent, a tervpályázatok tervezési szakaszának korlátaitól, az értékelési kritériumok és módszerek megválasztásáig. Mindazonáltal a 3. fejezetben bemutatott példák, különösen a zwolle-i Nieuwe Veemarkt esete és a karlovaci EUROPAN verseny azt mutatják, hogy a tervpályázat bevethető az innovatív tervezési és építési stratégiák tesztelésére. Ehhez meg kell változtatni

a kiválasztás és a tervezés végrehajtásának hagyományos módszereit, meg kell találni a megfelelő egyensúlyt az innovációval járó bizonyos fokú bizonytalanság elfogadása és a projekt végrehajtás pénzügyi és időbeli kockázatai között. A kockázatok csökkentése érdekében fontos előmozdítani az érdekelt felek és az építészek közötti párbeszédet, hogy feltérképezzék a fenntartható fejlődés hosszú távú előnyeit, és bevonják a szélesebb nyilvánosságot az élettérrel kapcsolatos új elképzelések keresésébe. Egy ilyen megközelítés nemcsak a fenntartható építészeti megoldásokat mozdítaná elő, hanem megerősítené a tervpályázatok oktatási szerepét is.

A tervpályázatok elérhetősége a nemzeti határokon túl

Az építészeti tervpályázatok **elérhetőségét** számos tényező befolyásolja: az eljárás típusától (nyílt, nem nyílt, meghívásos) és az ajánlatkérő szervezetek szükségleteit tükröző követelményektől (támogathatósági kritériumok) az építészek azon képességéig, hogy fenntartsák a munka- és idő-befektetéseiket. Az európai tervpályázatok nemzetközi területén további akadályok befolyásolják a határokon átnyúló részvételt. Ezek egyrészt a gyakorlati nehézségek leküzdéséhez kapcsolódnak (tervpályázati felhívások megtalálása, nyelvi akadályok, korlátozott információk, utazási távolság stb.). Másrésztől előítéletek és tudás- és ismeretekbeli hiányosságok jellemzik őket. Az ARCH-E tevékenységei az ilyen akadályok kezelésére összpontosítanak információ- és tudásmegosztás kezdeményezésével, valamint digitális eszközök fejlesztésével. Az ARCH-E hálózat különösen ösztönzi és megkönnyíti az érintett szakértők, hatóságok és szakemberek közötti kapcsolatot. Kölcsönhatásuk lehetséges eredményei közé tartozhat a nemzetközi felek bevonása a tervpályázatok szervezésébe, a pályázati felhívások nemzetközileg láthatóvá és hozzáférhetővé tétele, az átláthatóság előmozdítása és az építész csoportok együttműködésének lehetővé tétele.

Magas színvonalú és átlátható pályázati eljárások az európai piacon

Az építész tervpályázatok kulcsfontosságú eszközt jelentenek az építés és települési kihívások minőségi megoldásainak azonosításában, összhangban az európai Baukultur-ra irányuló davosi törekvésekkel. Ebben a kötelezettségvállalásban a tervpályázatok **eljárési szempontjainak minősége** központi szerepet kap. Ez magában foglalja a minőség elkötelezett megközelítését

az eljárás minden szakaszában, a tervezési feladat megfogalmazásától az odaítélésről szóló határozatot követő szakaszokig. E cél elérése érdekében szükség van az illetékes szereplők bevonására, akik elkötelezett hozzáállással és élvonalbeli elképzeléssel rendelkeznek az életkörnyezet minőségével kapcsolatban. A szakértők és az érdekelt felek aktív részvétele révén a tervpályázat fő szakaszai lehetőséget jelenthetnek a szélesebb felhasználói közösség számára nyitott vitára. A 3. fejezetben bemutatott Luise Büchner Oktatási Campus esetéhez hasonlóan a tervpályázat közösségi dimenziója hozzájárul az eljárás **átláthatóbbá** tételéhez, és megerősíti a magas színvonalú építészet közjóként való elismerését.

A magas színvonalú tervpályázatok iránti elkötelezettség nem hagyhatja figyelmen kívül az **építész csapatokkal szembeni tisztességes bánásmódot**. A tervpályázatok legelterjedtebb kritikája az építészek munkaterhelése és energiabefektetése, illetve a díjazás és a díjak értéke közötti kiegyensúlyozatlan arányt foglalja magában. Ezért fontos, hogy az építészek véleményei és igényei ne maradjanak észrevétlenek. Az ARCH-E részt vesz a tervpályázati feltételek javítására irányuló cselekvési felhívásban, és hogy igazságos, átlátható és egyre több szakember számára előnyös legyen. Az ARCH-E az építészek igényei iránti elkötelezettségének első lépése az építészek igényeiről szóló jelentések kidolgozása, amelyek rávilágítanak azokra a konkrét igényekre és beavatkozási területekre, amelyek megkönnyítik a szakembereknek a részvételt az építészeti szolgáltatások európai piacán.

Az összetettség, mint közös előny

Ennek a tanulmánynak három fejezete rávilágított arra az összetettségre, amely európai összefüggésben jellemzi az építészeti tervpályázati eljárásokat. A tervpályázatok összetett és heterogén környezetének kicsomagolása az első lépés az elfogult előítéletek és a kockázatelkerülési megközelítéseket tápláló bizalmatlanság ellen. A tervpályázatok ARCH-E térképe hangsúlyozza, hogy az uniós szintű tervezési pályázatok nagyobb nyitottsága szélesebb és változatosabb megoldásokat tesz lehetővé, fokozva az innovációt a bevett építészeti gyakorlatokban. Az ARCH-E Partnerek és Együttműködési Partnerek változatos tapasztalatai alapján a tervpályázatok szabályozásában és végrehajtásában aktívan részt vevő más szakmai intézmények hasznos forrást találhatnak a hiányosságok azonosításához és a nemzeti pályázati rendszerek javításához. Dióhéjban elmondható, hogy a tervpályázatok határokon átnyúló

nyitottságának előmozdítása és elősegítése az építészeti ötletek, ismeretek és szakértelem áramlásának fokozása fényében történik: **előny** az állami és magánügyfelek, a szakmai szövetségek és szakmai gyakorlatok, és különösen az állami- és magánügyfeleknek, a szakmai szövetségeknek és szakma gyakorlónak, és különösen.

Jövőbeli irányok

Az ARCH-E térkép tervpályázatokkal végzett kutatási tevékenységét folyamatos törekvésnek, nem pedig befejezett feladatnak kell tekinteni. A tanulmány jelenleg az ARCH-E Partnerekkel és Együttműködési Partnerekkel társult tagállamokat öleli fel. Ahhoz azonban, hogy átfogóbb képet kapjunk az európai tervezési pályázatokról, elengedhetetlen, hogy ezt a térképet az országok szélesebb körére és azok tervpályázati rendszereire is kiterjesszék. Ez a bővítés nemcsak teljesebb képet adna, hanem újabb lehetőségeket is feltárna a határokon átnyúló együttműködés és részvétel számára.

Ezenkívül az összegyűjtött adatok típusainak bővítése és az érdekelt felek szélesebb körének bevonása az adatszolgáltatási folyamatba kulcsfontosságú területek a további kutatás szempontjából. Ez a tanulmány előzetes áttekintést nyújt az európai tervpályázatokról, kiemelve az uniós piacon belüli lehetőségeket és kihívásokat. A jövőbeli kutatásnak azonban gyakorlati szempontból a különböző szereplők szerepére kell összpontosítania, szem előtt tartva a konkrét beavatkozások kísérleti projektek és együttműködési tevékenységek révén történő végrehajtását. E tekintetben az **ARCH-E platform** és digitális eszközei (a Szószedet, az online Tervpályázati térkép és a Szakember Hálózat) értékes forrásként szolgálnak a kutatás bővítésének megkönnyítéséhez.

Összefoglalva, az ARCH-E kezdeményezései és kutatási eredményei hangsúlyozzák a határokon átnyúló együttműködési megközelítés előnyeit az európai építészeti tervpályázatok összetettségének kezelésében. A különböző érdekelt felek és szakértők bevonása az építész szakmán belül (beleértve a Kamarák képviselőit, a szakpolitikai szakértőket, az építésztervezőket, a vezetőket, az ügyfeleket és a szakmapolitikai szakértőket) kiemeli, hogy a tervpályázatok sokrétű jellegének átfogó megértése folyamatos együttműködést, eszmecserét és párbeszédet igényel. Ezért alapvető fontosságú az érdekelt felek hálózatának bővítése és az együttműködés kísérleti módszereinek előmozdítása a hagyományos pályázati modellek

megkérdőjelezése és az innováció előmozdítása érdekében. A pályázatok építészeti kiválóság elérésében betöltött kulcsfontosságú szerepének elismerésével az ARCH-E Tervpályázati térkép megnyitja az arénát a tervezési pályázatokról szóló elkötelezett eszmecsere előtt, és új résztvevőket hív meg az európai lakókörnyezet proaktív javításáról folyó párbeszédbe.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány sikeres elkészítése nem lett volna lehetséges számos közreműködő személy és szakmai szervezet felbecsülhetetlen értékű támogatása és hozzájárulása nélkül. Mindenekelőtt legmélyebb hálánkat fejezzük ki az ARCH-E Projekt partnereknek és együttműködő partnereknek, akiknek támogatása és elkötelezettsége fontos szerepet játszott ennek az átfogó tanulmánynak a kialakításában. Köszönetet mondunk az Osztrák Szövetségi Építész és Építőmérnöki Kamarának, amely kezdeményezte és vezette ezt a projektet, külön elismerésünk Daniel Fügenschuh-nak, Cornelia Hammerschlag-nak, Sebastian Jobst-nak és Anna Resch-nek.

Külön köszönet illeti Friedrich Margit-ot, aki az ARCH-E Projekt fejlesztését irányította annak első évében. Hálásak vagyunk továbbá az Építészek Európai Tanácsának (ACE), a Horvát Építész Kamarának (CCA), a Szlovén Építész és Területrendezők Kamarájának (ZAPS), a Ciprusi Építészek Szövetségének (CAA), a Német Építészek Szövetségi Kamarájának (BAK), az Eindhoveni Műszaki Egyetemnek (TU/e), a Valenciái Műszaki Egyetemnek (UPV), a Sepa Engineering GmbH-nak (SEPA), a Magyar Építész Kamarának (MÉK), a Cseh Építész Kamarának (ČKA), a Francia Nemzeti Építész Kamarának (CNOA), Bozen Tartomány Építész Kamarájának, a Svájci Mérnökök és Építészek Társaságának (SIA) és az Építészek Nemzetközi Szövetségének (UIA).

Szeretnénk kifejezni őszinte köszönetünket azoknak az építész szakértőknek is, akik nagylelkűen megosztották meglátásaikat és szakértelmüket azzal, hogy beleegyeztek abba, hogy részt vegyenek személyes interjúinkon. Köszönetünket fejezzük ki (ábécésorrendben): dr. Bachman Bálint (APM studio), Boris Bežan (BAX Studio), Bordás András és Noll Tamás (Teampannon Építész és Mérnöki Iroda Kft.), Josep Borrell Bru és Ana Zhukova (IMPSOL AMB), Iván Capdevila (PLAYstudio), Christos Christodoulou és Marios Christodoulides (Simpraxis Architects), Barbara Ettinger-Brinckmann (Agentur Ettinger-Brickmann), Floor Frings (Werkstatt), Dolores Galán (Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España), Grand Gabriella (Sagra Építész Kft.), Mojca Gregorski (Kontra arhitekti), Jure Hrovat (SVET VMES), Benjamin Hossbach ([fázis].), Melanie Karbasch (Architekt Melanie Karbasch ZT GmbH), Maja Kireta (Varasdi Építészek Társasága), Helena Knifić Schaps (EUROPAN Horvátország), Špela Kryžanowski és Vlado Krajcar (ZAPS), Janez Koželj (Ljubljana Önkormányzata),

Anja Kotlan (Berlini Építész Kamara), Marieke Kums (STUDIO MAK), Edda Kurz (Kurz Architekten GbR), Miquel Lacasta (Archikubik), dr. Makovényi Ferenc (MÉK), Marcos Marcou (Ciprusi Építészek Szövetsége), Kata Marunica (NFO), Nicolás Maruri (amanncanovasmaruri), Elias Molitschnig (Abteilung IV/B/4 “Architektur, Baukultur und Denkmalschutz”), Hrvoje Njirić (njiric+ arhitekti), Vassos Olympios, Christina Sierepekli, Aggeliki Pilati (Ciprusi Egyetem, Műszaki Szolgálat), Andreas Papallas (Ciprusi Tudományos és Műszaki Kamara), Michiel Riedijk (Neutelings Riedijk Architects), Andres Schenker és Monica Resines (Schenker Salvi Weber Architekten), Roman Šilje (Horvát Építész Szövetség), Elke Sterling-Presser és Nicolas Sterling (Sterling Presser Architects + Engineers), Francesco Veenstra (Vakwerk / College van Rijkadviseurs), Jeroen de Willigen (De Zwarte Hond / BNA), Bernd Wiltschek (Bundesimmobiliengesellschaft Abteilung Schulbau) és Thomas Zinterl (Zinterl Architekten ZT GmbH).

Végezetül hálásak vagyunk azoknak a szervezeteknek és intézményeknek, amelyek pénzügyi támogatást nyújtottak ahhoz, hogy ezt a kutatást elvégezhessük és elkészíthessük ezt a kiadványt. Őszinte hálával tartozunk az Európai Bizottság Kreatív Európa (CREA) finanszírozási kezdeményezésének nagylelkű támogatásáért és az ARCH-E projekt sikerébe vetett bizalmáért.

Irodalomjegyzék

Andhov, Marta, Roberto Caranta, William A. Janssen, and Olga Martin-Ortega. *Shaping Sustainable Public Procurement Laws in the European Union.* Greens/EFA. November 2022. <https://bit.ly/3yY3BJ2>.

Andresson, Jonas E., Gerd Bloxham-Zettersten, and Magnus Rönn, eds. *Architectural Competitions: Histories and Practice.* The Royal Institute of Technology and Rio Kulturkooperativ, 2013.

Appenzeller, Markus. “Open Call: Stop Competitions! At Least, In The Way You Do Them Now!” *The Daily Urban Dose.* July 28, 2023. <https://bit.ly/3xvh8HD>.

Architects’ Council of Europe (ACE). “Recommendations for Architectural Design Contests.” Accessed August 28, 2024. <https://bit.ly/3zd9emF>.

Architects’ Council of Europe (ACE). “The Architectural Profession In Europe: The Ace 2022 Sector Study.” Accessed August 28, 2024. <https://bit.ly/4eppWPU>.

Architectuur Lokaal. *Vijf Jaar Europees Aanbesteden van Architectuuroopdrachten.* Amsterdam: Architectuur Lokaal. October 14, 2010.

Architectuur Lokaal. 2017. *Competition Culture in Europe 2013 – 2016.* Amsterdam: Architectuur Lokaal. September 2017.

Architectuur Lokaal. *Competition Culture in Europe 2017– 2020: Final Report.* Amsterdam: Architectuur Lokaal. January 2021.

Architectuur Lokaal. *Rapportage Ontwerpwedstrijden 2012-2022.* Amsterdam: Architectuur Lokaal. September 1, 2022.

Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung (BBSR), ed. *SNAP – Wettbewerbsverfahren: Systematik für Nachhaltigkeitsanforderungen in Planungswettbewerben.* In *Zukunft Stadt und Region: Forschung und Praxis im Dialog*, Band 28. Bonn: BBSR, 2021(a). Accessed August 28, 2024: <https://bit.ly/4e11mUg>.

Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung (BBSR), ed. *SNAP – Planungs- und Arbeitshilfen: Systematik für Nachhaltigkeitsanforderungen in Planungswettbewerben. In Zukunft Stadt und Region: Forschung und Praxis im Dialog*, Band 29. Bonn: BBSR, 2021(b). Accessed August 28, 2024: <https://bit.ly/3YZ9FMj>.

Chupin, Jean Pierre, Carmela Cucuzzella, and Bechara Helal, eds. *Architecture Competitions and the Production of Culture, Quality and Knowledge: An International Inquiry*. Montreal: Potential Architecture Books, 2015.

Davos Declaration: Towards a high-quality Baukultur for Europe. Declaration, European Ministers of Culture. January 22, 2018. <https://bit.ly/4b8ryLh>.

Dutch Ministry of the Interior and Kingdom Relations and the Dutch Ministry of Education, Culture and Science. *Rapport Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp 2021-2024*. Accessed August 28, 2024: <https://bit.ly/3W776WL>.

El Croquis 219. “IBAVI 2019-2023: A Collective Research”. *El Croquis*. 2023.

Federal Chamber of Civil Engineers and Bavarian Chamber of Architects. *Interreg Projekt Handbuch: Grenzüberschreitendes Kompetenznetzwerk Architekturwettbewerbe 2019-2022*. Accessed August 28, 2024: https://www.arching.at/aktuelles/interreg_projekt.html.

Fuchs, Matthias. *Nachhaltigkeitsorientierte Architekturwettbewerbe: Kriterien und Indikatoren zur Integration von Nachhaltigkeitsanforderungen in Wettbewerbsverfahren sowie Empfehlungen und Werkzeuge für die praktische Durchführung*. Doctoral Dissertation, TU Darmstadt, 2013. <http://tuprints.ulb.tu-darmstadt.de/id/eprint/3276>.

Grandia, Jolien, and Leentje Volker, eds. *Public Procurement: Theory, Practices and Tools*. Cham: Palgrave MacMillan, 2023. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-18490-1>.

Hossbach, Benjamin, and Christian Lehmhaus. *Fundamentals of Competition Management: Preparation and Organisation of Design Competitions*. Berlin: DOM Publishers, 2024.

Hurst, Will. “Wasteful Architect Competitions Come Under Fire.” *Architects’ Journal*. February 23, 2018. <https://bit.ly/4bbnMRc>.

International Union of Architects (UIA). *UIA Competition Guide for Design Competitions in Architecture and Related Fields*. Amendment adopted by the 139th Council in Rio de Janeiro, January 2020. <https://bit.ly/3yypS0n>.

Kryžanowski, Špela, Jernej Prijon, Mima Suhadolc, and Urša Vrhunc. *When We Build Excellently, We Build With An Architectural Design Competition*. Ljubljana: ZAPS, 2023.

Mejía-Hernández, Jorge, and Cathelijne Nuijsink, eds. *The Architecture Competition as Contact Zone: Towards a Historiography of Cross-Cultural Exchange*. Footprint 14, no.1 (Spring/Summer 2020). <https://doi.org/10.7480/footprint.14.1>.

Pouikli, Kleoniki. “Towards Mandatory Green Public Procurement (GPP) Requirements under the EU Green Deal: Reconsidering the Role of Public Procurement as an Environmental Policy Tool.” *ERA Forum* 21 (2021), 699–721. <https://doi.org/10.1007/s12027-020-00635-5>.

Menteth, Walter, ed. “Competition Culture in Europe: Voices.” Project Compass CIC, 2018.

Schade-Bünsow, Boris. “110 Vergebliche Jahre: Wettbewerbe Sind Ein Volkswirtschaftliches Desaster. Ein Vorschlag Zur Reform Von Martin Haas Und Amandus Sattler.” *Bauwelt* 34. July 7, 2015. <https://bit.ly/45ofrZj>.

Swiss Federal Office of Culture. *The Davos Baukultur Quality System: Eight Criteria for a High-Quality Baukultur*. Berne: Swiss Confederation, 2021. <https://bit.ly/4c0wEKQ>.

TenderNed. *Sectorrapportage Aanbestedingen Bouw*. April 9, 2024. <https://bit.ly/3xQr3HW>.

Theodorou, Maria, and Antigoni Katsakou, eds. *The Competition Grid: Experimenting With and Within Architecture Competitions*. London: Riba Publishing, 2018. <https://doi.org/10.4324/9780429345968>.

Volker, Leentje. *Deciding about Design Quality*. Leiden: Sidestone Press, 2010.

Volker, Leentje. “Procuring Architectural Services: Sensemaking in a Legal Context.” *Construction Management and Economics* 30, no. 9 (2012): 749–59.
<https://doi.org/10.1080/01446193.2012.667138>.

YesWePlan! Project. “Compendium 4 in 1.” Accessed August 28, 2024.
<https://yesweplan.eu/intellectual-outputs/>.

I. melléklet

Nemzeti tervpályázatok szabályozása és irányelvei

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Ausztria	Bundesvergabegesetz 2018 (BVerG) / Federal Procurement Act	Act, legally binding	No. ADCs are not required under this Act. However, they may be organised as a public procurement pre-phase followed by a negotiated procedure without prior publication, followed by awarding of contract.	https://bit.ly/40dOMOI
	Wettbewerbsstandard 2010 (WSA) / Competition Standards	Recommended guidelines. Formally non-binding, but to organise an ADC in cooperation with the Federal Chamber the application of WSA is required for both public and private clients.	–	https://bit.ly/4eLUF9P

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Horvátország	Zakon o javnoj nabavi (Narodne novine 120/16, 114/22) / Public Procurement Act (Official Gazette 120/16, 114/22)	Act, legally binding	No. ADCs are not required under the Act. However, they may be organised as a design contest followed by a negotiated procedure without prior publication. If local spatial plans define the obligation to ADCs public contracting authorities conduct them under this Act.	https://bit.ly/3Nubg64 https://bit.ly/3CJEFah
	Local Spatial Plans	Legally binding	Yes, by definition of areas with obligation to an ADC	–
	Pravilnik o natječajima s područja arhitekture, urbanizma, unutarnjeg uređenja i uređenja krajobraza Hrvatske komore arhitekata (Narodne novine 85/14) / Ordinance on Competitions in the Fields of Architecture, Urban Planning, Interior Design, and Landscape Design by the Croatian Chamber of Architects (Official Gazette 85/14)	Ordinance, legally binding only in the cities of Zagreb, Split, and Dubrovnik	–	

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Ciprus	Public Procurement Act	Act, legally binding	No. ADCs are not required under this Act. However, they may be organised as a public procurement pre-phase followed by a negotiated procedure without prior publication, followed by awarding of contract.	https://bit.ly/3UeZHDm
	Regulations for the Conduct of Architectural Competitions	Non-binding	–	https://bit.ly/4hbSOfW
Cseh Köztársaság	Public Procurement Act 134/2016	Act, legally binding	No. ADCs are not required under this Act. However, they may be organised as a public procurement pre-phase followed by a negotiated procedure without prior publication, followed by awarding of contract.	https://bit.ly/4f7X1iR
	Code of Competition	Recommended guidelines. The Code is usually applied by public contracting authorities when an ADCs (design contest) is used according to the Public Procurement Act as procurement pre-phase.	–	https://bit.ly/3Yt2lmj

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Németország	Vergabeverordnung (VgV) / Procurement Ordinance	Ordinance, legally binding	No. ADCs are not required under this Ordinance. However, they may be held in advance of a procurement procedure, followed by a negotiated procedure without competitive tender, where, following an ADC, a service contract is to be awarded under the rules provided for in the contest to the winner or one of the winners; in the latter case, all winners of the contest must be invited to participate in the negotiations.	https://bit.ly/3zSez3R
	Richtlinie für Planungswettbewerbe 2013 (RPW) / Guidelines for Design Contests	Published standard guideline. In combination with VgV it is binding for public contracting authorities in the area of federal construction. Other public and private tenderers are recommended to apply the RPW in the same way.	–	https://bit.ly/3Nrh7cl
	Gesetz Gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB) / Act against Restraints of Competitions	Act, legally binding	–	https://bit.ly/4f2zVtW
	Unterschwellenvergabeordnung (UVgO) / Sub-threshold Public Procurement Ordinance	Rules of procedure for the award of public supply and service contracts below the EU thresholds, binding for public contracting authorities only through application order, e.g. from law, statutory order.	–	https://bit.ly/40ih9Li

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Magyarország	Act CXLIII on Public Procurement	Act, legally binding	Yes, for public complex projects by definition of threshold investment value. In the case of a private investor or real estate developer, the announcement of a design competition is not mandatory.	https://bit.ly/4dQEUwM
	Government Decree 310/2015 (X.28.) on Design Competition Procedures	Legally binding for public contracting authorities and any organisation or person not qualifying as a contracting authority according to the rules of the Public Procurement. If a private investor decides to organise an ADCs the Decree 310 is still binding.	–	https://bit.ly/3BPIEBF
	Law on Hungarian Architecture (Act C/2023)	Law, legally binding	–	https://bit.ly/3Abrw8P
	Law on the Order of State Construction Investments (Law LXIX/2023)	Law, legally binding	Yes, according to art. 35. § (1) the designer preparing the concept plan of the investment shall be selected through a design competition unless otherwise specified by the Ministry.	https://bit.ly/3NChvVu

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Szlovénia	Zakon o Javnem Naročanju (ZJN-3) / Public Procurement Act	Act, legally binding	Yes, for the design of public facilities by definition of threshold investment values for buildings and threshold area size for changing the intended use of the land.	https://bit.ly/3YqYXNW
	Zakon o urejanju prostora (ZUREP-3) / Spatial Planning Act	Act, legally binding	Yes, by definition of areas with obligation to ADCs	https://bit.ly/3Y9YsGJ
	Municipal Spatial Acts	Act, legally binding	Yes, in special cases for extremely important buildings or areas.	–
	Pravilnik o javnih natečajih za izbiro strokovno najprimernejših rešitev prostorskih ureditev in objektov (PJN) / Slovenian regulation (by-law) on ADC	Legally binding guidelines for public contracting authorities. Recommended guidelines for private clients. Always used when an ADC is organised in cooperation with ZAPS.	–	https://bit.ly/4ePQ86m

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Spanyolország	Spanish Law on Public Sector Contracts 9/2017	Law, legally binding	Yes, according to art. 183 ADCs are mandatory when the subject of the service involves drafting architectural, engineering, and urban planning projects of special complexity, and when the service contract is related to complementary work and construction management.	https://bit.ly/3A1ly9r
	Spanish Law 9/2022 on Quality in Architecture	Law, legally binding	–	https://bit.ly/3B0pk7M
	Catalonian Law 12/2017 on Architecture	Law, legally binding in the Autonomous Community of Catalonia	Yes, art. 12 and 18 define the obligation to an ADCs when an architectural service is involved in the tendering of public contracts for new construction, rehabilitation, or renovation projects with estimated investment value of €60.000.	https://bit.ly/3V3jLcu

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Svájc	Bundesgesetz über das öffentliche Beschaffungswesen (BöB) / Swiss Federal Law on Public Procurement	Law, legally binding	No. ADCs are not required under this law.	https://bit.ly/3A5NQRf
	Interkantonale Vereinbarung über das öffentliche Beschaffungswesen (IVöB) / Swiss Intercantonal Ordinance on Public Procurement	Ordinance, legally binding	No. ADCs are not required under this ordinance.	https://bit.ly/48iVVPd
	SIA 142	Recommended guidelines, non-binding. Voluntary commitment on municipal level and by numerous public equivalent bodies and private sector.	–	https://bit.ly/4dTdNBx
	SIA 143	Recommended guidelines, non-binding. Voluntary commitment on municipal level and by numerous public equivalent bodies and private sector.	–	https://bit.ly/48cUkur

I. melléklet: Nemzeti tervpályázatok szabályozása és irányelvei

Ország	Előírás	Típus és szabályozás jellege	Tervpályázatok szervezési kötelezettsége	Link a rendelethez
Hollandia	Aanbestedingswet 2012 / Public Procurement Act	Act, legally binding	No. ADCs are not required under this Act. However, they may be organised as a public procurement pre-phase followed by a negotiated procedure without prior publication, followed by awarding of contract.	https://bit.ly/4f9pFjE
	Gids Proportionaliteit / Proportionality Guide	Guidelines, legally binding in combination with the Public Procurement Act		https://bit.ly/4haRyJX
	KOMPAS Light Prijsvragen / Guidelines for Competitions	Non-binding		https://bit.ly/3YhvQvw
	Richtlijn Gezonde Architectenselecties / Guideline for Healthy Architect Selections	Non-binding		https://bit.ly/48ktNeD

II. melléklet

A személyes interjúk listája

- ▶ **Interview with Nicolás Maruri** (amanncanovasmaruri, Spain). January 15th, 2024. 13:00-14:00 CET.
- ▶ **Interview with Maja Kireta** (Varaždin Society of Architects, Croatia). January 16th, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Melanie Karbasch** (Architekt Melanie Karbasch ZT GmbH, Austria). January 17th, 2024. 8:00-9:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Jure Hrovat** (SVET VMES, Slovenia). January 18th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Iván Capdevila** (PLAYstudio, Spain). January 22nd, 2024. 17:00-18:00 CET.
- ▶ **Interview with Mojca Gregorski** (Kontra Arhitekti, Slovenia). January 23rd, 2024. 11:00-12:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Boris Bežan** (BAX Studio, Slovenia and Spain). January 23rd, 2024. 16:00-17:00 CET.
- ▶ **Interview with Špela Kryžanowski* and Vlado Krajcar*** (ZAPS, Slovenia). January 24th, 2024. 11:00-12:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Kata Marunica** (NFO, Croatia). January 25th, 2024. 11:00-12:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Francesco Veenstra** (Vakwerk / College van Rijkadviseurs, The Netherlands). January 25th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Miquel Lacasta** (Archikubik, Spain). January 26th, 2024. 11:00-12:00 a.m. CET.

- ▶ **Interview with Benjamin Hossbach** ([phase eins]. Germany), January 29th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Andres Schenker and Monica Resines** (Schenker Salvi Weber Architekten, Austria). January 30th, 2024. 9:00-10:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Roman Šilje** (Croatian Architects' Association). January 30th, 2024. 16:00-17:00 CET.
- ▶ **Interview with Josep Borrell Bru and Ana Zhukova** (IMPSOL AMB, Spain). January 31st, 2024. 9:00-10:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Thomas Zinterl** (Zinterl Architekten ZT GmbH, Austria). January 31st, 2024. 11:00 a.m.-12:00 p.m. CET.
- ▶ **Interview with Helena Knifić-Schaps** (European Croatia). January 31st, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Hrvoje Njirić** (njiric+ arhitekti, Croatia). February 1st, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Marcos Marcou** (Cyprus Architects Association).). February 5th, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Janez Koželj** (Municipality of Ljubljana, Slovenia). February 5th, 2024. 12:36 a.m. CET. Upon request of the participant, this interview was carried out in the written form of email exchange.
- ▶ **Interview with Anja Kotlan** (Berlin Chamber of Architects, Germany). February 5th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Barbara Ettinger-Brinckmann** (Agentur Ettinger-Brickmann, Germany). February 6th, 2024. 12:00-13:00 CET.
- ▶ **Interview with Andreas Papallas** (Scientific and Technical Chamber of Cyprus). February 12th, 2024. 9:00-10:00 a.m. CET.

- ▶ **Interview with Bálint Bachman** (APM studio, Hungary). February 15th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Elke Sterling-Presser and Nicolas Sterling** (Sterling Presser Architects + Engineers, Germany). February 16th, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Edda Kurz** (Kurz Architekten GbR, Germany). February 19th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Vassos Olympios, Christina Sierepekli, and Aggeliki Pilati** (University of Cyprus, Technical Services). February 20th, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Ferenc Makóvnyi** (MÉK, Hungary). February 22nd, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Christos Christodoulou** (Simpraxis Architects, Cyprus). February 28th, 2024. 9:00-10:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Elias Molitschnig** (Abteilung IV/B/4 “Architektur, Baukultur und Denkmalschutz”, Austria). February 29th, 2024. 15:00-16:00 CET.
- ▶ **Interview with Dolores Galán** (Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España). March 1st, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Bernd Wiltschek** (Bundesimmobiliengesellschaft Abteilung Schulbau, Austria). March 6th, 2024. 11:00 a.m.-12:00 p.m. CET.
- ▶ **Interview with Floor Frings** (Werkstatt, The Netherlands). March 11th, 2024. 11:00 a.m.-12:00 p.m. CET.
- ▶ **Interview with Gabriella Grand** (Sagra Építész Kft. Hungary). March 22th, 2024. 10:00-11:00 a.m. CET.
- ▶ **Interview with Marieke Kums** (STUDIO MAKS, The Netherlands). March 22th, 2024. 15:00-16:00 CET.

- ▶ **Interview with Marios Christodoulides** (Simpraxis Architects, Cyprus).
March 27th, 2024. 11:00 a.m.-12:00 p.m. CET.
  - ▶ **Interview with Jeroen de Willigen** (De Zwarte Hond / BNA, The Netherlands).
April 3rd, 2024. 12:00-13:00 CET.
  - ▶ **Interview with András Bordás and Tamás Noll** (Teampannon Építész és Mérnöki Kft, Hungary). April 12th, 2024. 11:00 a.m.-12:00 p.m. CET.
  - ▶ **Interview with Michiel Riedijk** (Neutelings Riedijk Architects, The Netherlands). May 1st, 2024. 17:00-18:00 CET.
-

Az összes interjút online készítettük a Microsoft Teams-en keresztül, és a résztvevők beleegyezésével rögzítettük későbbi átírás céljából. (az Eindhoveni Műszaki Egyetem Etikai Felülvizsgálati Testülete (ERB) felülvizsgálta és 2023. szeptember 25-én hagyta jóvá. Etikai felülvizsgálati kódex: ERB2023BE63).

ARCH-E I Tervpályázati térkép I Kolofon

Szerzők: Prof. Juliette Bekkering, Dr. Torsten Schröder, Dr. Grazia Tona | Eindhoveni Műszaki Egyetem, Épített Környezet, Építészeti Tervezés és Mérnöki Tanszék

Társszerzők: | Az ARCH-E konzorciumi tagjai által szolgáltatott ország specifikus információk és szakmai támogatás | Intézmények az országok és a nevek ábécé sorrendben

Partnerek:

SZEMÉLYEK | INTÉZMÉNY

- Selma Harrington, Gloria Oddo, Ian Pritchard, Swapna Saha | **Építészek Európa Tanácsa / Conseil des Architectes d'Europe**
- Monika Bednar, Karina Bruckner, Katharina Fröch, Daniel Fügenschuh, Corinna Greger, Rebekka Gutenthaler, Cornelia Hammerschlag, Nikolaus Hellmayr, Sebastian Jobst, Astrid Kaudela, Beatrice Mitterlehner-Nemelka, Michael Schwaiger, Anna Resch, Rainer Wührer | **Bundeskammer der Ziviltechniker:innen / Építészek és Építőmérnökök Tanácsadók Szövetségi Kamarája (Ausztria)**
- Rajka Bunjevac, Ariana Korlaet, Gabrijela Kosović, Robert Loher | **Hrvatska Komora Arhitekata / Horvát Építész Kamara**
- Christos Christodoulou, Alkis Dikaios, Pavlos Fereos, Katerina Koutsogianni | **Συλλογος Αρχιτεκτωνων Κυπρου / Cyprus Architects Association**
- Jose Hundertmarck, Franziska Klein, Anja Kranz, Dr. Tillman Prinz, Kathrin Rapp, Dr. Volker Schnepel, Dr. Philip Steden, Cathrin Urbanek | **Bundesarchitektenkammer / Német Építészek Szövetségi Kamarája**
- András Bordás, Piroska Ferencz, Dr. Péter Hajnóczy, Dr. Ferenc Makovényi, Gergely Sándor, Tamás Ulrich | **Magyar Építész Kamara / Chamber of Hungarian Architects**
- Vlado Krajcar, Dr. Špela Kryžanowski, Jernej Prijon | **Zbornica za Arhitekturo in Prostor Slovenije / Szlovén Építészeti és Területrendezők Kamarája**

- Dr. Eva M. Álvarez Isidro, Dr. Carlos J. Gómez Alfonso, Diego Martin de Torres | **Universitat Politècnica de València / Valenciái Műszaki Egyetem (Spanyolország)**

Együttműködő partnerek:

- Igor Kovacevic, Mirko Lev, Tereza Zemanová | **Česká Komora Architektů / Cseh Építész Kamara**
- Andreas Flora, Marco Molon, Wolfgang Thaler, Susanne Waiz | **Ordine degli Architetti, P.P.C. della Provincia di Bolzano / The Chamber of Architects in South Tyrol (Province of Bolzano)**
- Olympia Georgoudaki, Reto Gmür, Simon Hubacher, Martin Joos, Jonas Landolt, Laurindo Lietha | **Schweizerischer Ingenieur- und Architektenverein / Svájci Mérnökök és Építészek Társasága**

- **Production management | Marta Candidi, Gloria Oddo and Swapna Saha, ACE**
- **Tördelés és infographics by Penrose CDB**
- **Lektor: Tamara van Dijk**
- **Printed in xxxxxxxxxxxxxxxx**
- **ARCH-E project coordination | Sebastian Jobst and Anna Resch, BKZT**
- **Az ARCH-E egy projekt, amelyet az Európai Unió társfinanszírozásban a Kreatív Európa keretében Project 101100268 – ARCH-E – CREA-CULT-2022-COOP.**

Magyar változat munkatársai: Dér Andrea, Ulrich Tamás – MÉK Titkársága
 Ferencz Piroska, Sándor Gergely - Viadoratrium Kft.

Felelős kiadó: dr. Hajnóczi Péter, a Magyar Építész Kamara elnöke

Készült: a Publicitas Art Media Kft. gondozásában
 H-1021 Budapest, Tárogató út 26.
 Ügyvezető: Nagy Ibolya

Az Európai Unió támogatásával. A kifejtett nézetek és vélemények kizárólag a szerző(k) nézetei és véleményei, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) nézeteit és véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem az EACEA nem tehető felelőssé.

Project Partners:

Cooperation Partners:

Ordine degli Architetti
 Pianificatori
 Paisaggisti
 Conservatori
 Provincia di Bolzano

Kammer der Architekten
 Raumplaner
 Landschaftsplaner
 Denkmalpfleger
 Provinz Bozen

CZECH
 CHAMBER
 OF
 ARCHITECTS

sia
 schweizerischer ingenieur- und architektenverein
 société suisse des ingénieurs et des architectes
 società svizzera degli ingegneri e degli architetti
 swiss society of engineers and architects

Az Építész Tervpályázatok Európai Platformja

 /arch-e-eu

 @arch_eEu

 @arch_eEu

 @arch_eeu

 www.arch-e.eu